ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8. ΤΗΛ. 30:461 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

Ο ΠΟΥΡΝΑ

Κάποτε διάβασα τὴν Ἱστορία τοῦ Πούρνα, ποὺ στάθηκε ἕνας ἀπόστολος τοῦ Βουδισμοῦ. Ἡ ἱστορία αὐτή, ὅπως ἔχει μείνει στὶς παραδόσεις τοῦ ἰνδικοῦ λαοῦ, μοῦ εἶχε κάνει τόση ἐντύπωση, ποὺ τὴν ξαναθυμήθηκα προχτὲς, σὲ μιὰ κουβέντα, μὲ φιλικὰ πρόσωπα, γύρω ἀπὸ τὴ σημερινὴ ζωή μας, τὴν πολυτάραχη καὶ γεμάτη ἀγωνίες. Κλείνει ἕνα τέτοιο βαθὺ ἀνθρωπισμό, ποὺ νόμισα πὼς ἔπρεπε νὰ τὴ διηγηθῶ ἐδῶ, γιὰ ὅσους ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μου δὲν ἔτυχε νὰ τὴν ξέρουν.

Ὁ Πούρνα ἤτανε γιὸς μιᾶς σκλάβας. Ἡ μητέρα του, γιὰ ν' ἀποχτήσει τὴν ἐλευθερία της, σύμφωνα μὲ τὰ τότε ἔθιμα τῶν Ἰνδιῶν, πρωτόδωσε τὶς χάρες τοῦ κορμιοῦ της στὸν ἀφέντη της. Ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄνομο ἔρωτα γεννήθηκε ὁ Πούρνα. Ὅσο μεγάλωνε ὅμως ἀποχτοῦσε, μὲ τὴν εὐφυΐα του καὶ τὴν καλωσύνη του, ὅλο καὶ μεγαλείτερες συμπάθειες.

Ὅταν ἀνδρώθηκε ἔγινε ἔμπορας καὶ γρήγορα ἀποχτησε περιουσία. Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ συχνὰ ἐμπορικά του ταξίδια, εἶχε γιὰ σύντροφους ἀνθρώπους ποὺ κατάγονταν ἀπὸ τὸ Κραβάστι. Κάθε αὐγὴ καὶ κάθε σούρουπο διάβαζαν κείμενα ἄγνωστα ὡς τότε στὸν Πούρνα κι' ἔψελναν ὕμνους. Ἀνῆκαν στοὺς πρώτους πιστοὺς τῆς διδασκαλίας τοῦ Βούδα. Τέτοια στάθηκε ἡ ἐπίδραση πάνω στὸν Πούρνα, τῆς σοφίας ποὺ χύνονταν ἀπ' αὐτὰ τὰ κείμενα, ποὺ ἐγκαταλείπει τὰ πάντα καὶ τρέχει στὸ Κραβάστι. Παρουσιάζεται στὸ Βούδα καὶ γίνεται μαθητής του. Ἀφοῦ μυήθηκε, ζητάει νὰ πάγει κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του, νὰ διδάξει καὶ νὰ φωτίσει. Διάλεξε τὴ χώρα τῶν Κρονοπαράντα. Ὅταν ἀνακοίνωσε στὸ Βούδα τὴν ἀπόφασή του, ὁ Ἰνδὸς προφήτης τοῦ λέγει :

— Πούρνα, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κρονοπαράντα εἶναι πρόστυχοι, σκληροί, ἄγριοι.

— Τὸ ξέρω, ἀπάντησε ὁ Πούρνα.

— Ὅταν σὲ κοροϊδέψουν, σὲ βρίσουν καὶ σ' ὀνειδίσουν τί θὰ κάνεις;

— Θὰ σκεφτῶ πὼς οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κρονοπαράντα, ποὺ μὲ κοροϊδεύουνε, μὲ βρίζουνε καὶ μ' ὀνειδίζουν, μὰ οὔτε μὲ χτυποῦν, οὔτε μὲ πετροβολοῦν, εἶναι καλοὶ κι' ἀγαθοί.

— Ἐὰν ὅμως σὲ χτυπήσουν καὶ σὲ πετροβολήσουν, τί θὰ σκεφτεῖς;

— Θὰ σκεφτῶ, ἀποκρίθηκε ὁ Πούρνα, πὼς εἶναι καλοὶ κι' ἀγαθοί, μὰ κι' οὔτε μὲ ραβδίζουν, οὔτε μὲ μαχαιρώνουν...

— Μ' ἂν σὲ ραβδίσουν καὶ σὲ μαχαιρώσουν ;

— Θὰ σκεφτῶ πὼς εἶναι καλοὶ κι' ἀγαθοί, ἀφοῦ δὲ μοῦ ἀφαιροῦν ὁλότελα τὴ ζωή.

— Κι' ἂν σὲ σκοτώσουν ;

— Θὰ σκεφτῶ πάλι, πὼς εἶναι καλοὶ κι' ἀγαθοί, μιὰ καὶ μ' ἀπαλλάξανε, μὲ τόσους λίγους πόνους, ἀπὸ τὴ μιζέρια τοῦ κορμιοῦ μου.

— Φτάνει, Πούρνα, τοῦ λέγει τότε ὁ Βούδας, ἡ ὑπομονή σου κι' ἡ καλωσύνη σου εἶναι τόση, ποὺ μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ διδάξεις τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Κρονοπαράντα. Πήγαινε, κι' ἐσὺ, ὁ λυτρωμένος, λύτρωσε. Ἐσὺ ὁ παρηγορημένος, παρηγόρησε. Ἐσὺ, ποὺ ἔφταξες στὴν ἄλλην ὄχθη, βοήθησε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ περάσουν. Ἐσὺ ποὺ γεύθηκες τὴν ἀπόλυτη Νιρβάνα, κάνε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ τὴ γεύθοῦν.

Ὁ Πούρνα πῆγε στὴ φοβερὴ χώρα τῶν Κρονοπαράντα καὶ κατώρθωσε μὲ τὴ γλυκύτητα καὶ τὴν καλωσύνη του, νὰ ἡμερέψει τοὺς ἄγριους κατοίκους της καὶ νὰ τοὺς προσηλυτίσει στὴ διδασκαλία τοῦ Βούδα.

Ἡ παραπάνω ὅμως μέθοδος ἐκπολιτισμοῦ, δὲν ἔχει πιὰ πέραση. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βούδα, ὅπως εἶναι γνωστό, προοδέψαμε τόσο πολύ.. Οἱ Πούρνα θεωροῦνται πιὰ χρεωκοπημένοι ἰδεολόγοι. Πνεύματα ἀπεδαρισμένα. Τὸ μόνο ποὺ κατορθώνουν, εἶναι νὰ μᾶς προκαλοῦν, μὲ τὴν ἀφέλειά τους, τὴ θυμηδία. Τώρα ἔχουμε ἀνακαλύψει ἄλλους, ἀλάνθαστους τρόπους. Οἱ σχετικοὶ προφῆτες τῆς ἐποχῆς μας, ὅσους δὲν δέχουνται νὰ «ἐκπολιτισθοῦν», ἁπλούστατα, τοὺς ....ξεκάνουν.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

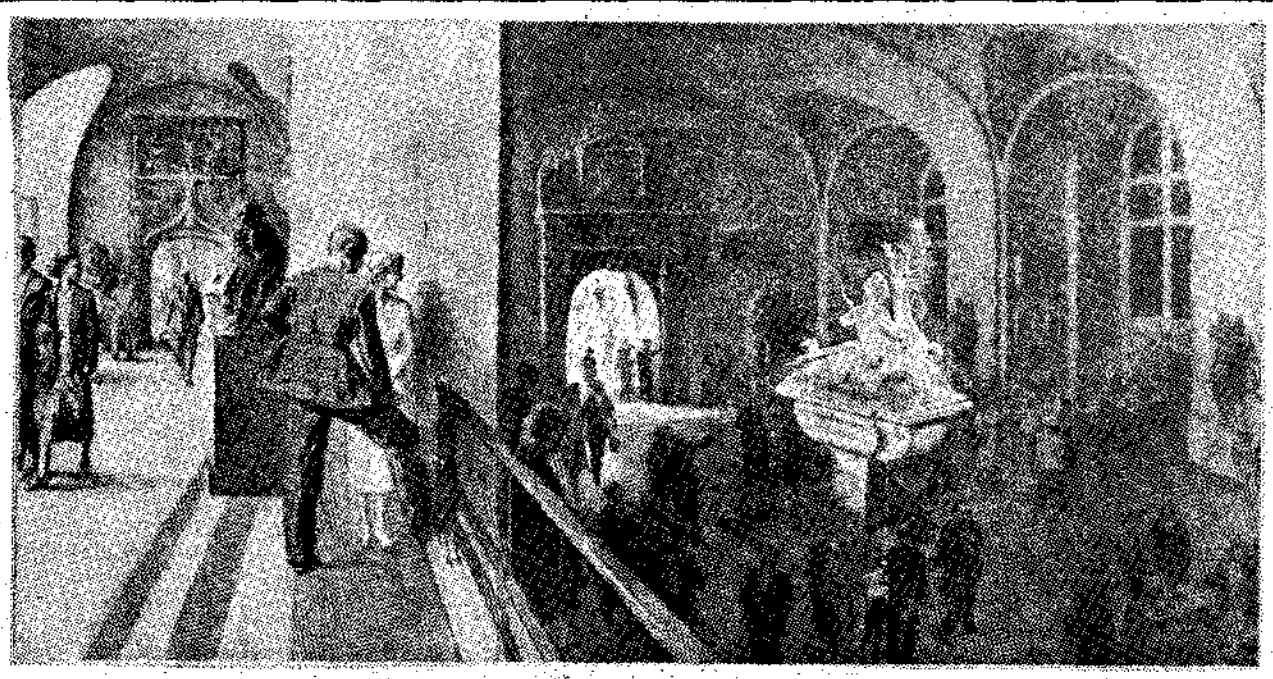

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΥΒΡΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΤΟ: Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς αἴθουσας φωτίζεται μονάχα τὸ γλυπτικὸ σύμπλεγμα τοῦ Γκουζὸν «Ἡ Ἄρτεμις μὲ τὸ ἔλαφι» (Βλέπε εἰκόνα καὶ σχετικὸ σημείωμα στὴν τελευταία σελίδα).

Ὅ,τι βλέπουμε

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

Ὅπως ἀναγγέλθηκε ἀπὸ τὸν καθημερινὸ καὶ περιοδικὸ τύπο, τὸ χρονιάτικο φιλολογικὸ περιοδικὸ τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης, οἱ «Κρητικὲς Σελίδες» θ' ἀφιερώσουνε ὁλόκληρο τὸ ἐρχόμενο τεῦχος των, γιὰ νὰ τιμήσουνε τὴ συμπλήρωση 35 χρόνων ἐργασίας τοῦ ποιητῆ Σωτήρη Σκίπη.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ τῶν «Κρητικῶν Σελίδων» εἶναι πραγματικὰ ἀξιέπαινη. Σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ ἡ Νεοελληνικὴ λογοτεχνία ἀρχίζει νὰ δημιουργεῖ μιὰ παράδοση, ἡ ἀναγνώριση καὶ ὁ σεβασμὸς στὸ ἔργο ἐκείνων ποὺ προπορεύτηκαν ἀφιερώνοντας ὁλόκληρη τὴ ζωή τους στὴν πρόοδο καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, εἶναι μιὰ πράξη πολιτισμοῦ, ποὺ ἐπιβάλλεται. Κι' εἶναι πραγματικὰ εὐχάριστο τὸ γεγονός, πὼς αὐτὸ ἄρχισε νὰ ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους, ὅπως διαπιστώνουμε τελευταῖα.

ΗΘΗ

Γνωστὸς χρονογράφος καθημερινῆς πρωϊνῆς συναδέλφου ἀνέλαβε, ἔπειτα ἀπὸ πολύμηνη ἀπουσία στὸ ἐξωτερικὸ, καὶ πάλι τὴ στήλη του. Κατὰ τὸν χρόνο τῆς ἀπουσίας του, τὸν εἶχε ἀντικαταστήσει, ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ κ. Π. Παλαιολόγος, ποὺ τόσο διαβάστηκε, ἐκτιμήθηκε κι' ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς συναδέλφου, ὄχι μονάχα γιὰ τὸ πολιτισμένο ὕφος του, μὰ γιὰ τὸ ἀληθινὰ πηγαῖο ταλέντο του.

Ὁ ἐπανακάμψας «χρονογράφος» φαίνεται πὼς ἐκόμισε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ νέα ἤθη: στὸ πρῶτο χρονογράφημά του δὲ βρῆκε τίποτ' ἄλλο καλλίτερο νὰ κάνει, παρὰ νὰ ζητήσει νὰ μειώσει τὸν ἀντικαταστάτη του, τὸν συνεργάτη του, τὸν συνάδελφό του.

Τὸν κ. Π. Παλαιολόγο δὲν ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίζουμε προσωπικά. Τὸν διαβεβαιοῦμε ὅμως, πὼς ἡ παραπάνω ἀχαρακτήριστη ἐπίθεση, κάθε ἄλλο παρὰ τὸν μειώνει. Ἀποτελεῖ γι' αὐτὸν τὸν καλλίτερο ἴσως τίτλο τιμῆς. Ἂν θίγει κάποιον εἶναι τὴν πρωϊνὴ συνάδελφο, ποὺ ἀσφαλῶς ἔχει ἐξελιχθεῖ σ' ἕνα ἡμερήσιο ὄργανο ποὺ τιμάει τὴ δημοσιογραφία τοῦ τόπου μας. Εἶναι ἀληθινὰ κρῖμα νὰ ὑπάρχει μέσα στὶς σελίδες της μιὰ στήλη, ποὺ ἀναιρεῖ ὅλη τὴν ἄλλη τόσο πολιτισμένη προσπάθεια τῆς ἀγαπητῆς συναδέλφου.

Τὸ σημείωμά μας αὐτὸ δὲν θὰ γράφονταν μὲ κανένα τρόπο, ἂν δὲν μᾶς ὑποδεικνύονταν ἀπὸ πολλοὺς ἀναγνώστες μας, σὰν ὑποχρέωση καὶ καθῆκον.

ΤΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΜΑΣ

Ὅπως ἀντιλήφτηκαν οἱ ἀναγνώστες μας ἀπὸ τὰ «πορτραῖτα τῶν συγγραφέων τῆς μεταπολεμικῆς γενεᾶς», ποὺ ἔχομε δημοσιεύσει ἴσαμε σήμερα καὶ ποὺ τέσην ἐντύπωση προκάλεσαν, σκοπός τους εἶναι νὰ δώσουνε μιὰν ἀκριβῆ καὶ ζωντανὴ εἰκόνα τῶν ἐκπροσώπων τῆς σύγχρονης πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Στὰ πορτραῖτα αὐτὰ παρουσιάζονται οἱ ἐργάτες τῶν γραμμάτων μας ὅπως ἀκριβῶς εἶναι, σὰν ἄνθρωποι καὶ σὰν καλλιτέχνες. Καὶ σ' αὐτὸ χρωστιέται ὅλη ἡ ἐπιτυχία τῶν πορτραίτων μας.

Τὰ «Ν. Γ.» νομίζουνε πὼς ἡ ἔρευνά τους αὐτὴ ὄχι μονάχα θὰ βοηθήσει στὴν πλατεία γνωριμία καὶ κατανόηση τοῦ διανοούμενου κοινοῦ μὲ τοὺς σύγχρονους συγγραφεῖς, μὰ καὶ πὼς θὰ σταθοῦν, γιὰ τὸν μελλοντικὸ μελετητὴ μιᾶς γενεᾶς λογοτεχνῶν, σὰν μοναδικὸ ντοκουμέντο. Στὰ πορτραῖτα μας αὐτὰ θὰ συμπεριληφθοῦν ὅσοι ἔχουνε νὰ ἐπιδείξουν ἕνα πνευματικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ ἔργο.

ΚΡΥΠΤΟΓΡΑΦΗΜΑ

Ἕνας ψαρᾶς, σιμὰ στὸ Παλέομο, ἔπιασε, πρὶν λίγες μέρες, μιὰ θαλασσινὴ χελώνα ποὺ ζύγιζε 98 κιλά. Στὸ καυκί της ὑπῆρχε χαραγμένη μιὰ ἐπιγραφή, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ τὴ διαβάσει. Ὁ δάσκαλος ὅμως τοῦ χωριοῦ, ποὺ δὲ μπόρεσε οὔτε κι' αὐτὸς νὰ τὴν ἐξηγήσει, τὴν ἀντέγραψε καὶ τὴν ἔστειλε στὴν Ἀκαδημία Ἐπιγραφῶν καὶ Γραμμάτων.

Ἡ ἔκπληξη τῶν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας στάθηκε μεγάλη, σὰν ἐξακρίβωσαν πὼς ἡ ἐπιγραφὴ αὐτὴ εἶχε χαραχθεῖ ρωσσικὰ ἀπὸ τὸν Μαξίμ Γκόρκυ. Ἔλεγε: «Ἄφησα ἐλεύθερη τὴ χελώνα μου Τοτὸ σήμερα 1 Μαΐου 1922. Ζυγίζει 52 κιλὰ, ἔχει μῆκος 90 ἑκατοστὰ καὶ τρώγει μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση σαρδέλλες. Μαξίμ Γκόρκυ». Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Γκόρκυ κατοικοῦσε τότε στὸ Κάπρι.

ΕΡΑΝΟΣ

Συνεχίζουμε σήμερα τὸν ἔρανό μας γιὰ τὸν Ρῶμο Φιλύρα καὶ τὸν Γιῶργο Δενδρινό, δημοσιεύοντας τὸν δεύτερο κατάλογο τῶν εἰσφορῶν :

Προηγούμενες εἰσφορὲς ...	1.605
Ἐκδόσεις Γκοβόστη	500
Γιῶργος Θεοτοκᾶς	100
Εἰρ. Βαρδουλάκη	50
Κ. Ἐφταλοφίτης	50
Πότης Ψαλτήρας	50
Φιλοπ. Μητσόπουλος	50
Νικόλ. Μεταξωτὸς	50
Ἔλ. Χαλκούση	50
Ἀντ. Γιαννίδης	50
Ἀνώνυμος	50
Γιάγκος Πιερίδης	25
Γερ. Λευκᾶτος	25
Ἀνώνυμος	20
Σύνολο	2.675

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ, χρονικὰ τῆς παγκόσμιας πνευματικῆς κίνησης.

ΓΙΑ ΕΝΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ Τοῦ κ. Γερ. Σπαταλᾶ

ΡΑ'Ι-ΝΕΡ ΜΑΡΙΑ ΡΙΛΚΕ Τοῦ κ. Κλ. Παράσχου

«ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝ ΜΙΚΕΛΕ» Τοῦ Ἄξελ Μοὺντ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΦΡΑΝΣΙ ΚΑΡΚΟ Τοῦ κ. Μήτσου Παπανικολάου

ΠΟΙΗΣΗ
Τῶν κ. κ. Ἀλέκου Φωτιάδη, Ὀρέστη Λάσκο, Κατίνας Παΐζη, Φρανσί, Καρκό, Σαΐξπηρ.

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ Τοῦ Τοξότη

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ Τοῦ Μιχαὴλ Ζοστσένκο

«ΟΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΙ», μυθιστόρημα. Τοῦ κ. Θράσου Καστανάκη

ΡΙΚΑΡΔΟ ΒΙΝΙΕΣ, ἕνας ἀπόστολος τῆς σύγχρονης μουσικῆς. Τοῦ κ. Μιχαὴλ Πολίτη

Ο ΣΑΙΞΠΗΡ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΣ Τοῦ κ. Πέλου Κατσέλη

Η ΣΕΣΙΛ ΣΟΡΕΛ, μιὰ ζωντανὴ αὐτοβιογραφία της. Τοῦ Πιὲρ Λάγκαφντ

ΤΑ ΦΙΛΜ, κριτικὴ Τοῦ W.

ΕΝΑΣ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΠΑΙΧΤΗΣ Τοῦ κ. Ι. Τσαρούχη

«ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ», μυθιστόρημα Τοῦ Ὀνορὲ ντὲ Μπαλζὰκ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΕΛΛΗ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ, πορτραῖτα συγγραφέων μεταπολεμικῆς γενεᾶς. Τοῦ κ. Γ. Περαστικοῦ

«Ο ΒΕΛΟΥΔΕΝΙΟΣ ΚΟΥΚΟΣ», διήγημα. Τοῦ κ. Γιάγκου Πιερίδη

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, κριτικὴ Τοῦ κ. Γ. Μυλωνογιάννη.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

PUNCTUM CONTRA PUNCTUM

DA CAPO...

Στὸ περασμένο... ἀντισεικτικό μου σημείωμα, παρουσίασα τὴν εὐτυχία τῶν σύγχρονων ἐρωτευμένων ζευγαριῶν σὰν «ἀντισαιξπηρική», φέροντας γιὰ παράδειγμα τὴν περίπτωση μιᾶς προσωπικῆς γνωριμίας μου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς πρόκειται γιὰ μιὰ βιαστική, μᾶλλον, κι' ὄχι γιὰ μιὰν ἀντισαιξπηρικὴ περίπτωση εὐτυχίας. Τὸ χαριτωμένο ζευγάρι τῆς πρώτης νεότητας ποὺ σᾶς παρουσίασα, εἶναι περισσότερο βιαστικὸ κι' ἀπασχολημένο στὸ ρούφημα τῆς ἡδονικῆς γρανίτας τῆς ζωῆς, ποὺ ἡ ἐποχή μας — μίζερη καὶ κακορίζικη γιὰ τοὺς πολλοὺς — εὐδόκησε νὰ τοῦ προσφέρει μέσα σὲ διαμαντοκόλλητη κοῦπα, ἀπὸ ὅσο εἶναι ἀπασχολημένο μὲ τὴν ἄρνηση ἢ τὴν ἐξύμνηση τῆς πνευματικῆς ὀμορφιᾶς ποὺ ξεπηδάει μέσα ἀπὸ τὸν Σαιξπηρικὸν ἐνδεκασύλλαβο τοῦ Ρωμαίου καὶ τῆς Ἰουλιέττας. Τὸ αἴσημα τοῦ: πόσο ἀκριβὰ κοστίζει στὴν ἐποχή μας τὸ σπάνιο αὐτὸ παλιὸ κρασὶ τῆς χαρᾶς, ἐπιβάλλει ἔνστιχτα στὰ ζευγάρια μας ὁλοκληρωτικὴν ἀπασχόληση. Δὲν τοῦ μένει καιρὸς γιὰ νὰ ξεκουνήσει κάτου ἀπὸ τὴν κάνουλα τοῦ πολύτιμου αὐτοῦ βαρελιοῦ. Τοῦ φαίνεται πὼς δὲν ἀξίζει νὰ ριψοκινδυνέψει τὸ παραπέταγμα ἔστω καὶ μιᾶς σταγόνας ἀπὸ τὴν ἔντονη χαρά του γιὰ νὰ συγκινηθεῖ ἀπὸ τὸ: «Ρωμαῖο! Γιατί νᾶσαι ὁ Ρωμαῖος;». Ἡ ἁπλὴ καὶ τακτοποιημένη σειρὰ τῶν ὀνείρων ἐκείνων ποὺ, βοηθούμενη ἀπὸ τὶς εὐνοϊκὲς συνθῆκες τῆς ζωῆς τῶν ὀλίγων, ὁδηγιέται στὴν πραγμάτωση, δὲν περιέχει συμβολικοὺς καὶ πολυταράχους ποιητικοὺς δραματισμοὺς. Ἡ... δραματική σύγκρουση ποὺ δημιουργεῖ τὴν εὐτυχία τῶν σύγχρονων προνομιούχων, κι' ὅταν ἀκόμα ὑπάρχει, φοράει ἔξωμην ἐσθῆτα, σμόκιν καὶ πίνει κοκτέϊλ. Ἡ πνευματικότητα ποὺ περιέχεται σ' αὐτὴν δὲν ξεπερνάει τὰ ὅρια ἑνὸς πολιτισμένου ἀριστοκρατικοῦ «πάρτυ». Μιᾶς λοιπὸν καὶ τὸ πραγματικὸ Δρᾶμα βρίσκεται καταχωρισμένο, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, στὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ ἀνώνυμου πλήθους κι' ὄχι τῶν προνομιούχων, εἶναι σ' αὐτὸ ποὺ πρέπει ν' ἀναζητήσουμε τὴ συγκίνηση τῶν στίχων σ' αὐτὸ καὶ τὶς ἀφορμὲς τοῦ πανσαιξπηρισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας. Γιατί, ἀληθινὰ, περὶ πανσαιξπηρισμοῦ πρόκειται. Σ' ὅλα τὰ μεγάλα θέατρα τῶν σύγχρονων πολιτισμένων χωρῶν, ὁ Σαίξπηρ εἶναι ὁ συγγραφέας ἐκεῖνος ποὺ σημειώνει τὴ μεγαλείτερην ἐπιτυχία. Αὐτὸς εἶναι ποὺ μὲ τὸ ἀθάνατο καὶ πανανθρώπινο ἔργο του, σὰν ἄλλος ἀπὸ μηχανῆς Θεὸς, ἐπεμβαίνει καὶ πάλι γιὰ νὰ σώσει τὸ θέατρο ἀπὸ τὴν κάθε εἴδους κρίση. Ἡ ζωογόνα πνοή του, ὑπάκουη στὴν ποσοτικὴ τῆς καταθλιπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ ἀνώνυμου πλήθους ποὺ πολιορκεῖ τὰ ταμεῖα τῶν μεγάλων θεάτρων, ἔρχεται καὶ πάλι γιὰ νὰ τονώσει τὴν ἀρρωστημένη πίστη μας στὴ ζωὴ καὶ στὴν ἀληθινὴ τέχνη. Οἱ κάθε εἴδους εὐτυχισμένοι τῆς ἐποχῆς μας εἶναι σίγουρος πὼς θὰ βροῦν κάποτες κι' αὐτοὶ τὸν καιρὸ καὶ τὸν τρόπο νὰ τὸν ἀγαπήσουν. Εἴτε ἀπὸ δική τους πρωτοβουλία, εἴτε παρασυρμένοι ἀπὸ τὴ συναρπαστική βουὴ τῶν πιστῶν ποὺ προστρέχουν ἀθρόοι γιὰ νὰ βαφτισοῦν μέσα στὴ νοητεία τοῦ ποιητικοῦ μὰ ρεαλιστικοῦ μεγαλείου του. Ἔτσι ἔγινε κι' ἔτσι θὰ γίνεται πάντα. Πρὸς τὸ παρόν, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ χαρακτηρίζουμε τὴν ὁποιαδήποτε «στάση» τῶν εὐτυχισμένων πρισχαριτωμένη μὲν (ἀφοῦ εἶναι προϊὸν ἀνθρώπινης χαρᾶς, κι' ἀφοῦ ἡ χαρὰ εἶναι τὸ ἰδανικὸ τοῦ πλανήτη μας) ἀδιάφορη δὲ, ὅσον ἀφορᾶ τὴ ζωὴ καὶ τὴν πρόοδο τοῦ Θεάτρου, μιᾶς ποὺ ἡ χαρὰ εἶναι ἀρκετὰ λίγη στὴν ἐποχή μας καὶ, γι' αὐτὸ, ἀνίκανη νὰ τὴν μεταβάλει σὲ ἀντισαιξπηρική. Ἂς εἶναι. Μὲ τοὺς παραπάνω συλλογισμοὺς θάλεγε κανεὶς, τάχα, πὼς ἐπιδιώκεται ὁ ἐξοστρακισμὸς τοῦ Σαίξπηρ μέσα ἀπὸ τὰ πλαίσια μιᾶς ἰδανικῆς χαρούμενης κοινωνίας; Κάθε ἄλλο. Τὸ ἐρώτημα τοῦτο παίρνει τὴν ἀπόκρισή του ἀ-

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

ΛΥΚ ΝΤΥΡΤΕΝ

Οἱ «Νουβὲλ Λιτεραὶρ» δημοσιεύουν μιὰ συνέντευξη τῆς Ζανὶν Μπουϊσσονοῦζ μὲ τὸν Λὺκ Ντυρτὲν, τὸ γνωστὸ στὸ ἀναγνωστικό μας κοινὸ Γάλλο συγγραφέα, τόσο ἀπὸ τὴ συνέντευξη ποὺ μᾶς εἶχε δώσει, ὅσο κι' ἀπὸ τὴ διάλεξή

Ὁ Λὺκ Ντυρτὲν στὴν Ἀκρόπολη

του στὸ θέατρο «Ἀλίκης», ποὺ δημοσιεύσαμε μεταφρασμένη. Ὁ Λὺκ Ντυρτὲν μίλησε ἀκριβῶς γιὰ τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὸ τελευταῖο ταξίδι του στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ζανὶν Μπουϊσσονοῦζ, γιὰ τὴν ὁποία ἔχει ἀναφερθεῖ ἀπὸ τὸ περιοδικό μας, γράφει :

«Στὴν ὑποδοχή αὐτὴ ὁ Ντυρτὲν ἐτόνισε τὴ συγκίνησή του, βλέποντας νὰ ζωντανεύουν τόσες ἀναμνήσεις μέσα ἀπὸ τὰ μάρμαρα. Τοῦ ἀπάντησαν πὼς γι' αὐτοὺς ἡ Γαλλία, ἀντιπροσωπεύει τὴ ζωντανὴ ἐνσάρκωση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Τὸν παρεκάλεσαν νὰ φέρει τὸν χαιρετισμὸ τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν πρὸς τοὺς Γάλλους λογοτέχνες. «Πέστε τους, ἐτόνισε, ἕνας ἀπὸ ἐμᾶς "Ἕλληνες λογοτέχνες, πὼς στὸν τόπον αὐτὸν ποὺ ὑπῆρξαν κάποτε οἱ δάσκαλοί σας, ὁ πάρχουν τώρα οἱ μαθητές σας».

ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ἕνα γαλλικὸ περιοδικὸ εἶχε τὴν ἔμπνευση νὰ ρωτήσει διάφορους Γάλλους συγγραφεῖς, ἂν οἱ γυμνασιακές τους σπουδὲς τοὺς ἀτάθηκαν ἢ ὄχι ὠφέλιμες στὴν φιλολογικὴ σταδιοδρομία τους. Ἀναδημοσιεύουμε παρακάτω μερικὲς ἀπὸ τὶς χαρακτηριστικὲς ἀπαντήσεις:

ΠΩΛ ΒΑΛΕΡΥ

—Ἐὰν ἐπηρέασαν οἱ σπουδές μου τὴ φιλολογική μου κλίση; Πιθανὸν, ἀλλὰ ἀρνητικά. Ἤμουνα ἕνας ποὶὸ ἀκοῦς μαθητής. Ἐξαιρετικὰ μέτριος. Οἱ καθηγητές μου ἦσαν οἱ πρῶτοι ποὺ ἀπόρησαν μὲ τὴ μετέπειτα σταδιοδρομία μου. Στάθηκε ἀντίθετη σὲ ἔλες τὶς προβλέψεις τους...

ΖΑΝ ΖΙΡΟΝΤΟΥ

—Οἱ γυμνασιακὲς σπουδὲς μου μ' ἐπηρέασαν ἐξαιρετικά. Ἰδιαίτερα τὸ κλασικὸ μέρος τους. Εἶχα δέξεια τὴν τύχη νὰ ἔχω θαυμαστοὺς καθηγητές. Μὲ κατεύθυναν. Σκεφτόμουνα νὰ ἐγγραφῶ στὸ Πολυτεχνεῖο. Οἱ δάσκαλοί μου μ' ἔσπρωχναν πρὸς τὰ γράμματα...

ΛΕΟΝ ΦΡΑΠΙΕ

— "Ὀχι! ὄχι! ὄχι! ὄχι! φωνάζει ἀρνητικὰ ὁ Γάλλος μυθιστορηματογράφος, οἱ μαθητικές μου σπουδὲς δὲ μ' ἐδοήθησαν σὲ τίποτα.

ΑΜΠΕΛ ΕΡΜΑΝ

—Ἀσφαλῶς χρω στοῦ πολλὰ στὶς σπουδές μου. Τὴν ἀριστικὴ ὅμως κλίση μου στὰ γράμματα δὲν τὴν ὀφεῖλω στοὺς καθηγητές μου. Ἡ ἐπίδρασή τους ἀπάνω μου στάθηκε ἐλάχιστη...

ΡΟΛΑΝ ΝΤΟΡΓΚΕΣ

— Πῶς μπορῶ ν' ἀντιδιαστείλω τὶς διάφορες ἐπιρρέες. Ἀτήκω σὲ μιὰ γενεὰ, ποὺ εἶχε μιὰ ἔντονη κλίση πρὸς τὰ γράμματα. Παιδαινόμουνα ὅμως ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἱστορία. Ὑπάρχει δέβεια μιὰ κάποια ἐπίδραση, ἀλλὰ μπερδεύεται μέσα σὲ τόσες ἄλλες ἐπιδράσεις... Ἕνας λογοτέχνης ποὺ ὡς μόνα ἐφόδιά του θὰ εἶχε τὶς σπουδές του, θὰ ἦταν ἀσφαλὸς ,ἕνας πολὺ φτωχὸς συγγραφέας.

ΖΑΝ ΚΟΚΤΩ

Ὁ συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ συ-

Ὁ Κοκτὼ διαβάζοντας ἀπὸ τὶς «Εὐμενίδες» στὸ θέατρο τῶν Δελφῶν.

νάντησε τὸν Κοκτὼ μπροστὰ στὸ θέατρο «Ἔβρ», ὅπου παίζεται τώρα τὸ ἔργο του «Οἱ ἱππότες τῆς στρογγυλῆς τραπέζης». Ὁ Κοκτὼ εἶχε καεβαλλήσει τὸ ποδήλατο ἐνὸς...μπακαλόγατου κ' ἔκανε ὁόλτες γιὰ νὰ ξεμουδιάσει κομμάτι. Στὴ σχετικὴ ἐρώτηση ἀποκρίθηκε...

—Τὸ σχολεῖο; μὰ ἤμουνα πάντα ἕνας κακὸς μαθητής. Ἀπρόκοπος! "Ἐχω ἀποδληθεῖ ἀπ' ὅλα τὰ σχολεῖα! Αὐτὰ ποὺ σᾶς λέγω στέκουνται ἕνα κακὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς νέους, λυποῦμαι, μὰ τί νὰ γίνει...

μὴ αὐτὴ ὀνομάσθηκε «Περίπλους τοῦ Ὀδυσσέα». Ἀπὸ τὶς ἐντυπώσεις αὐτὲς, ἀποσποῦμε τὸ παρακάτω χαρακτηριστικὸ κομμάτι :

«Δὲ μᾶς ἤταν πρὶν δυνατὸ νὰ ὑποπτευθοῦμε τὸ πόσο κερδίζουν ἡ «Ἰλιάδα» καὶ ἡ «Ὀδυσσεια», ὅταν κανεὶς τὶς ἀναλογιστεῖ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων, στὶς Μυκῆνες, ἐπάνω στὰ ἐρείπια τῆς Τροίας, στὴ Χίο, στὴν Ἰθάκη. Γιὰ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς τὸ ταξίδι αὐτὸ τὸ στάθηκε μιὰ ἀληθινὴ ἀποκαλύψη γιὰ τὸ Ὁμηρικὰ Ἔπη.

»Ἀσφαλῶς τὴ μεγαλύτερη πνευματικὴ ἐπιτυχία τῆς ἐκδομῆ- Μπυντὲ, τὴ χρωστοῦμε στὸν Κοκτὼ, τὸν γνωστὸ σκηνοθέτη. Ὁ γηραιὸς "Ὁμηρος κ' οἱ μεγάλοι τραγικοὶ, δὲ θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἐπιθυμήσουν ἕναν καλύτερο ἑρμηνευτὴ τῶν μεγαλοφυῶν ἔργων τους.Πρέπει νὰ λογαριαστεῖ μιὰ ἰδιαίτερη τύχη, σὲ ὅσους τοὺς ὁόθηκε ν' ἀκούσουν τὸν Κοκτὼ ν' σπαγγέλλει ἕνα ὅσμα τῆς Ἰλιάδος στὸ Πήλιο, ἢ μιὰ σκηνὴ τῶν «Εὐμενίδων» στὸ θέατρο τῶν Δελφῶν. Τοὺς μένει μιὰ ἀξέχαστη ἀνάμνηση τῆς δυνατῆς φωνῆς του, ποὺ, ἀντιλαλώντας ἀπὸ βράχο σὲ βράχο, ἔκανε νὰ ξαναζωντανεύουν τὰ παλιὰ κείμενα».

ΓΙΑ ΕΝΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΤΟΥ Κ. ΓΕΡΑΣ. ΣΠΑΤΑΛΑ

(Ἀπὸ τὸν γνωστὸ λογοτέχνη καὶ ποιητὴ, κ. Γεράσ. Σπαταλᾶ παίρνουμε τὰ παρακάτω γράμματα, σχετικὰ μ' ἕνα φιλολογικὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ κοινῆς ἀμεροληψίας τὸ δημοσιεύουμε :)

Ἀγαπητέ μου «Νεοελληνικὰ Γράμματα»,

Εἶναι πραγματικὰ ἀξιοθρήνητος ὁ ἄνθρωπος ποὺ σέρνεται ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαι. Κι' ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, ἀνακάλυψε τέλος πάνς ἡ κωμωδία μου «Ὁ κληρονόμος τῆς Τσάτσας» ἔχει «τὸ ἴδιο ἀκριβῶς θέμα» μὲ τὸ «Γιάννη Σκίκη», μιὰ γοντροκομμένη καὶ ἀνοῦσια φάρσα τοῦ Φορτσάνο, ποὺ μελοποίησε ὁ μουσουργὸς Πουτσίνι !

Ὅταν ἐπρωτοπαίχτηκε τὸ ἔργο μου τὸ 1925 στὸ «Κεντρικὸ» ἀπὸ τὸ θίασο Βεάκη — Μέξερ, μερικοὶ κριτικοὶ, πειραγμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία του, ἔγραψανε κάτι τέτοιες ἀνοησίες, μὰ σ' αὐτοὺς ἀπάντησα σύντομα καὶ ζουμερὰ σὲ μιὰ σημείωση, ὅταν τὸ 1930 τὸ τύπωσα σὲ βιβλίο.

Ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης ὡστόσο, μανιασμένος ἐναντίο μου γιατὶ τοῦ ξεσκέπασα τὰ παράπολλα καὶ κατοπλητικὰ του στιχουργικὰ λάθη, τὶς ἡμέρες αὐτὲς ξαναξέστανε τὸ ζήτημα, καὶ γιὰ νὰ δείξει καὶ μὲ τὰ κείμενα τὴ λογοκλοπή μου, μετάφρασε τὸ «Γιάννη Σκίκη» τοῦ Φορτσάνο καὶ στὸ τέλος μάλματα ἐπρόσταυσε καὶ διάφορα σχόλια σὲ βάρος μου καὶ σὲ βάρος τοῦ ἔργου μου, ποὺ ἡ μειωτική τους διάθεση γιὰ καλύτερή τους ἀπάντηση θἄχε νὰ δώσω τὸ λόγο στὸν κ. Εισαγγελέα.

Ἔπεσε λοιπὸν τὸ ἔργο τοῦ Φορτσάνο στὰ χέρια μου, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Νικόλαο τὸν Ποριώτη, καὶ τὸ διάβασα κ' ἐγὼ γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωή μου, καὶ ἀπορῶ καὶ καθὼς ἀπορήσει καὶ κάθε ἀναγνώστης ποὺ θὰ παραβάλει τὰ δυὸ ἔργα, ποὺ βρίσκεται αὐτὴ ἡ λογοκλοπή, ποὺ μοῦ κατηγορεῖ ὁ ὑπερπρωτότυπος ἐπικριτής μου. Μοῦ λέει πὼς τὸ ἔργο μου «ἔχει τὸ ἴδιο ἀκριβῶς θέμα» μὲ τὸ ἔργο τοῦ Φορτσάνο. Αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ πλάνη ἀσυγκόρετη. Τὰ δυὸ ἔργα δὲν ἔχουνε τὸ ἴδιο θέμα, δὲν ἔχουνε τὴν ἴδιαν ὀπόθεση, τὸ μόνο κοινὸ σημεῖο τους εἶναι τὸ εὐρῆμα τῆς πλαστοπροσωπίας κατὰ τὴν ὁραματόρευση τῆς διαθήκης. Μὰ κ' ἐκεῖνο τὸ πρόσταχο, τὸ σκηνικὸ, ἡ ἐδὴ δραματικὴ οἰκονομία εἶναι τόσο διαφορετικά, ποὺ ποέπει κανεὶς νἄναι τελεῖως ἐπιπόλαιος, γιὰ νὰ πεῖ πὼς τὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα ἔχουνε κάποιαν ἀλληλοεπίδραση. Εἶναι δυὸ ἔργα τελεῖως διαφορετικά, τόσο στὴν ὑπόθεσή τους, ὅσο καὶ στὸ κεντρικὸ πνεῦμα ποὺ τὰ διέπει.

Μ' ἄς ὑποθέσουμε προσωρινὰ πὼς ἐγὼ ἐδανεείστηκα ἀπὸ τὸν Δάντε τὸ εὕρημα τῆς πλαστοπροσωπίας. Δὲ μᾶς λέει ὁ πρωτοτυποτάτος αὐτὸς κριτικὸς, ποὺ εὑρῆκε γραμμένο πὼς ἀπαγορεύεται ὁ δανεισμὸς ἀπὸ τοὺς θούλους, ἀπὸ τὴν παράδοση κ' ἀπὸ τὴν ἱστορία ; Καὶ δὲ μᾶς λέει, μὲ ποιὰ λογικὴ εἶχε τὸ δικαίωμα ὁ Φορτσάνο νὰ δανειστεῖ ἀπὸ τὸν Δάντε καὶ τὸ εὕρημα τῆς πλαστοπροσωπίας καὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου του, καὶ δὲν τόγα ἔνω, γράφοντας τὸ δικό μου ; Καὶ δὲ μᾶς λέει ἀπὸ πότε ἀπαγορεύεται στοὺς θεατρικοὺς συγγραφεῖς νὰ ἐκμεταλλεύονται δυὸ ἢ καὶ περισσότεροι τοὺς ἴδιους θρύλους, τὴν ἴδια παράδοση, ἢ τὸ ἴδιο ἱστορικὸ γεγονὸς μὲ δικό τους βέβαια ξεχωριστὸ τρόπο ; "Αν αὐτὸ ἀπαγορευότανε, τότε θἄπρεπε νὰ πετάξουμε στὴ φωτιὰ τὰ ἔργα ὅλων τῶν τραγικῶν τῆς ἀργαιότητας καὶ τὰ περισσότερα ἔργα τῶν νεώτερων χρόνων καὶ ἐξεταιρεθοῦν μὴτε τοῦ Σαίξπηρ, μὴτε τοῦ Γκαῖτε.

"Ηθελα νἄξερα, ἂν ὁ ἴδιος ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης, γράφοντας τὴ «Ρόδοπα» του, δὲν ἔκμετταλλεύτηκε τὴ δημοτική μας παράδοση, παίονοντας ἀπὸ κεῖ ὄνμόνο ἕνα εὕρημα, μὰ καὶ ὁλόκληρη τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου του ; Ποιὸς ἐσκέφτηκε ποτὲ νὰ τὸν κατηγοροῆσει γιὰ λεγκλόπο ; Τὸ δυστύχημα εἶναι πὼς δὲν ἐμπόρεσε νὰ κάμει ἔργο ἀληθινό.

Εἶναι λοιπὸν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ εὕρημα τῆς πλαστοπροσωπίας νὰ δανειστῶ ἀπὸ τὸ Δάντε καὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου μου, ἀρκεῖ νἄκανα ἔργο ἀληθινὸ καὶ βιώσιμο, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ μὲ κατηγορήσει κανείς. Μὰ ὁ «Κληρονόμος τῆς Τσάτσας» δὲν πηγαίνει ἀπὸ τὴ ἀνοῦσια ἔργο τοῦ Φορτσάνο !

Δυστυχῶς, ὅταν ἔγραψα τὸ ἔργο μου, ἀγνοοῦσα τελεῖως τὴν ὑπαρξη τοῦ «Γιάννη Σκίκη». Εἶμαι ἕνας νεαρὸς λογοτέχνης καὶ δὲν εἶχα πρόγειρο τὸ πολυ ἀρίθμο Πάνθεο τῆς «Θείας Κωμωδίας». Ἂν ἤξερα τὴν ὕπαρξη τοῦ «Γιάννη Σκίκη», μπορεῖ, ἀντὶ νὰ γράψω μιὰν ἠθογραφία Ἐφτανησιακὴ, νἄγραφα ἕνα ἱστορικὸ δραματικὸ ἔργο. Μόλις σ' ἄν ἤξερα καὶ τὴν ἀνοῦσια καὶ γοντροκομμένη φάρσα τοῦ Φορτσάνο, θἄ μποροῦσα νὰ γράψω τὸ ἔργο μου μὲ πολὺ περισσότερο θάρρος καὶ μεγαλύτερ-- δικαίωμα. Γιατὶ μιὰ τόσο ὡραία ὑπόθεση εἶναι κρίμα νὰ μένει γαμένη μέσα σ' ἕνα μηδαμινὸ μουσικὸ λιμπρετάκι.

Δυστυχῶς ὅμως δὲν τὄξερα. "Ισως μάλιστα ἡ φάρσα τοῦ Φορτσάνο νἆ μὴν εἶχε κ' ὅλας γραφεῖ ἢ δημοσιευτεῖ. Γιατὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ «Κληρονόμου τῆς Τσάτσας» μοῦ τὴν ἐδιηγήθηκε πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ 1920, ἴσως τὸ 1917, δὲ θυμᾶμαι τώρα ἀκριβῶς, ὁ κ. Καροῦσος, ὁ ἠθοποιὸς, ποὺ ἔπαιξε μάλιστα καὶ τὸ ρόλο τοῦ Συμβολαιογράφου, ὅταν ἐπρωτοπαίχτηκε τὸ ἔργο μου.

Τώρα, ἂν ἀπὸ τὸ 1917 ποὺ ἄκουσα τὴν ὑπόθεση σὰ θρῦλον Ἐφτανησιακὸ, ἐπαίχτηκε τὸ ἔργο μου πρώτη φορὰ τὸ 1925, τὸ πράμα δὲν εἶναι παράξενο, γιατὶ ὅλοι ἔξερουνε μὲ πόση δυσκολία ἀνεβάζονται στὴ σκηνὴ τὰ πρωτότυπα θεατρικὰ ἔργα, καὶ μάλιστα τὰ μονόπραχτα. "Επειτα τὸ 1930 ἔβγῆκε σὲ βιβλίο, καὶ τότες ἐπλησφορήθηκα ἀπὸ τὸν κ. Α. Ρουσσὲλ πὼς ἔργο συγγενικὸ μὲ τὸ δικό μου εἶχε γράψει καὶ κάποιος Γάλλος θεατρικὸς συγγραφέας, ποὺ ἔχεινῶ τώρα τ' ὄνομά του. Κι' ἂν δὲ μ' ἀπατᾶει ἡ μνήμη, τὸ ἔργο τοῦ Γάλλου αὐτοῦ συγγραφέα εἶναι μεταγενέστερο κι' ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Φορτσάνο κι' ἀπὸ τὸ δικό μου. Κρίμας ποὺ δὲ θυμᾶμαι καλὰ, γιὰ νὰ δώνω τὴν ἐδικαιοῦρα στὸν πρωτοτυπότατο κριτικό, τὸ Νικόλαο τὸν Ποριώτη, νὰ καυτηριάσει κι' ἄλλο λογοκλόπο !

Τὸ συμπέρασμα εἶναι πὼς μήτε τὸ εὕρημα, μήτε ἡ ὀπόθεση κάνουνε τὸ ἔργο τέχνης. Ὁ Φορτσάνο εἶχε στὰ χέρια του τὸ ἴδιο εὕρημα ποὺ εἶχα κ' ἐγὼ, καὶ μιὰν ὀπόθεση καλύτερην· Ἰσως ἀπὸ κείνη ποὺ εἶχα ἐγὼ. Ὡστόσο δὲν ἔγραψε παρὰ μιὰν ἀνοῦσια γοντροκομμένη φάρσα, ποὺ ἀν παίζεται καμμιὰ φορὰ στὸ θέατρο, τὸ χρωστάει ἀσφαλέστατα στὴ μουσικὴ τοῦ Πουτσίνι. Ἐνῶ ὁ «Κληρονόμος τῆς Τσάτσας», ἀπὸ τὸ 1925 ποὺ πρωτοπαίχτηκε καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ 1930 ποὺ βγῆκε σὲ βιβλίο, παίζεται διάφορα καὶ μάλιστα ὅλο καὶ συχνότερα. Τὸ ἀντίθετο, ἢ δική του ἢ «Ρόδοπα», μήτε εὐτύχησε, μήτε θἀ εὐτυχήσει νὰ ἰδεῖ τὸ σανίδι τῆς σκηνῆς.

Τελειώνοντας τὸ σημείωμά μου αὐτὸ, πληροφορῶ τὸ Νικόλαο τὸν Ποριώτη, πὼς τὸ ἔργο μου ἀπὸ μονόπραχτο τόχω συμπληρώσει καὶ τόχω κάμει τρίπραχτο, καὶ τέτοιο δὲ θ' ἀρήσει νἀνέβει στὴ σκηνή. Κ' ἡ σκέψη μου αὐτὴ, νὰ κάμω τρίπραχτο τὸ Ἔργο μου, μ' ἐμπόδισε νὰ ἰδῶ τὸ «Γιάννη Σκίκη» τοῦ Φορτσάνο, ὅταν ἐπαίχτηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1930 ἀπὸ τὴν Ἐπαιρεία τῶν Νέων Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ 1925. Τώρα ποὺ βλέπω αὐτὸ τὸ Ἔργο, μετανοιῶνω. Εἶναι τόσο ἀνοῦσιο, ποὺ σὲ τίποτα δὲ θἀ μποροῦσε νὰ μὲ ἐπηρεάσει. Μάλιστα θἀ μοῦδινε τὴν εὐκαιρία νὰ γράψω ἕναν καινοῦριο «Γιάννη Σκίκη». Δυστυχῶς ἐξώπαξα πιὰ μὲ τὸν «Κληρονόμο τῆς Τσάτσας», τὸ ἔργο τὸ συμπληρωσα, τὸ τέλειωσα. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ξαναγυρίσω στὰ ἴδια. Δυστυχῶς ! Γιατὶ διαφορετικὰ θἀ παραπατοῦσα τὸν «Κληρονόμο τῆς Τσάτσας» καὶ θἄγινοσφα τὸ «Γιάννη Σκίκη», γιὰ νὰ δώσω καλύτερην ἐδικαιρία στὸ Νικόλαο τὸν Ποριώτη, νὰ καυτηριάσει κι' ἄλλο λογοκλόπο !

Ὡστόσο αὐτὴ ἡ ἀνησυχία εἶναι δ,τι πιὸ ὀυσιαστικὸ ὑπάρχει στὸ ἔργο τοῦ Ρίλκε, δ,τι τὸν βάζει τόσο βαθειὰ μές στὴν ἐποχή μας, δ,τι τὸν κρατᾶ τόσο κοντὰ μας. Ἡ χαμηλὴ τοῦ φωὴ ἐμπνὲ μέσα μας καὶ ἀναταράζει δ,τι πιὸ ἐσωτερικὸ ἔχουμε· δ,τι βρίσκουμε, ὅταν ρίξουμε ἀπὸ πάνω μας τὸ κοινωνικὸ μας τσόρμι, τὸ καμωμένο ἀπὸ κούφιο θόουβο καὶ ματαιότητα, καὶ ἀφουγκρασοῦμε, μὲς στὴ σιωπὴ καὶ τὴ μοναξιὰ τὸ ἀληθινό μας ἐγώ.

Κ. Π.

Νεμίζω πὼς θἄπρεπε ν' ἀρχίσω νὰ δουλεύω λιγάκι, τώρα ποὺ μαθαίνω νὰ ἐλέπω. Εἶμαι εἴκοσι—ἐχτὼ χρόνων καὶ δὲν ἔκαμα σχεδὸν τίποτε. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε : Ἔγραψα μιὰ μελέτη γιὰ τὸν Carpaccio ποὺ εἶνε κακή, ἕνα δράμα μὲ τὸν τίτλο «Γάμος» ποὺ θέλει ν' ἀποδείξει ἀληθινὴ μιὰ ψεύτικη «θέση» μὲ μέσα ὄποπτα, καὶ στίχους. Ναί, μὰ οἱ στίχοι ἔχουν τόσο λίγη σημασία ὅταν τοὺς γράφουμε νέοι ! Θἀ ἔπρεπε νὰ περιμένουμε καὶ νὰ καρπολογεῦμε σὲ ἑλάκρη ζωή, μιὰ ζωὴ μακρὰ ἂν εἶνε δυνατὸ καὶ ὑστερα τέλος, πολὺ ἀργά, θἀ εἴμαστε ἴσως ἱκανοὶ νὰ γράψουμε τὶς δέκα γραμμὲς ποὺ θἀ ἦσαν καλές. Γιατὶ οἱ στίχοι δὲν εἶνε ὅπως πιστεύουν μερικοὶ, αἰσθήματα (αὐτὰ τάχουμε πάντα ἀρκετὰ νωρὶς), εἶνε πέτρες. Γιὰ νὰ γράψει κανεὶς καὶ ἕνα στίχο, πρέπει νἄχει ἰδεῖ πολλὲς πολιτείες, ἀνθρώπους καὶ πράγματα, πρέπει νὰ γνωρίζει τὴ ζωή, πρέπει νὰ αἰσθάνεται πὼς πετοῦν τὰ πουλιὰ καὶ νὰ ξέρει τὶ κίνηση κάνουν τὰ μικρὰ λουλούδια ἀνείγοντας τὰ φύλλα τους· Πρέπει νὰ μπορεῖς νὰ ξαναθυμᾶσαι τὶς ὁρόμους σὲ ἀγνωστα μέρη, συναντήσεις ἀπροσδόκητες, ἀναχωρήσεις ποὺ τὴ ἔβλεπες καιρὸ νὰ πλησιάζουν, μέρες τῆς παιδικῆς ἡλικίας σου ποὺ τὰ μυστήριό τους δὲν ἐξιχνιάστηκε ἀκόμα, τοὺς γονεῖς σου ποὺ τοὺς πλήγωνες ὅταν σοῦ ἔφερναν καμμιὰ χαρὰ ποὺ δὲν τὴν καταλάβαινες (ἤταν μιὰ χαρὰ καμωμένη γιὰ ἄλλον), ἀρρώστειες τῶν παιδικῶν χρόνων ποὺ ἄρχιζαν τέσο παράξενα, μὲ τέσο ὀοθεῖες καὶ σοβαρὲς μεταμορφώσεις, μέρες ποὺ πέρασες σὲ κάμαρες φωτεινὲς καὶ ἥρεμες, πρωϊνὰ στὴν ἀκροθαλασσιά, τὴν ἴδια τὴ θάλασσα, θάλασσες, νύχτες ταξιδίων ποὺ ἐφρικιοῦσαν πολὺ ψηλὰ καὶ πετοῦσαν μὲ ὅλα τὰ ἄστρα,— καὶ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ μπορεῖς νὰ τὰ σκέπτεσαι δὲν εἶνε ἀρκετό. Ποέπει νἄκνει κανεὶς ἀναμνήσεις ἀπὸ πολλὲς ἐρωτικὲς νύχτες, ἀπὸ κραυγὲς γυναικῶν ποὺ οὐρλιαχαν γεννοοδλώντας, καὶ ἀπὸ ἐλκφρὲς, λευκὲς, κοιμόμενες λεφτερωμένες ποὺ ἠρεμοῦσαν. Πρέπει ἀκόμα νἄχουμε σταοδεῖ κοντὰ σὲ ἐτοιμοθάνατους, νἄχουμε μείνει καθισμένοι κοντὰ σὲ νεκροὺς, μὲ τὸ παράθυρο ἀνειχτὸ καὶ τοὺς θορύβους ποὺ ἔρχονταν κάοε τέσο.

«Ἀλλ' οὔτε φτάνει νὰ ἔχουμε ἀναμνήσεις. Ποέπει νὰ ξέρουμε νὰ τὶς ξεχνοῦμε ὅταν εἶνε πολλές, καὶ ποέπει νἄχουμε τὴ μεγάλη ὑπομονὴ νὰ περιμένουμε νὰ ξανάρδουν. Γιατὶ καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ ἀναμνήσεις δὲν εἶνε ἀρκετές. "Οταν μονάχα γίνουν μέσα μας αἷμα, μαστιά, χειρονομία, ὅταν δὲν ἔχουν πιὰ ὄνομα καὶ δὲν ξεχωρίζονται πιὰ ἀπὸ μᾶς, τότε μονάχα, σὲ μιὰ πολὺ σπάνια ὥρα, μπορεῖ ἀνάμεσά των νὰ ὑψωθεῖ ἡ πρώτη λέξη ἑνὸς στίχου.

. . . . . .

Αὐτὸ ἔγινε πρὶν δυὸ ὀδομάδες. Ἀλλ' ἀπὸ τότε, δὲν περνᾶ μέρα δίχως μιὰ τέτοια συνάντηση. Ὁχὶ μόνο τὸ σοῦσουπο, μὰ καὶ καταμεσήμερα, στεὶς πὸ πολυσύχναστους δρόμους, ἔαφνικὰ ἕνας ἀνθρωπάκος ἢ μιὰ γρηὰ γυναῖκα παρουσιάζεται μοῦ γνέφει, κάτι μοῦ γνέφει καὶ ξαναχάνεται. Ὡσὰν τὸ πιὸ ἀναγκαῖο νὰ εἶχε γίνει. Δὲν εἶνε ἀπίθανο κομμὰ μέρα νὰ τοὺς κατάτεκι νἀοεθεῖ ὅμς μὲς τὴν κάμαρά μου.Πέρσουν πολὺ καλὰ ποὺ κατοικῶ καὶ θἀ πάσουν τὰ μέτρα τους γιὰ νὰ μὴ τοὺς σταματήσει ἡ θωρᾶρ· Ἀλλ' ἀδέ (1) ἀγαπητοί μου, ἐδῶ εἶμαι ποφυλαγμένος ἀπὸ σᾶς. Πρέπει νἄχει κανεὶς μιὰ κάοτα ἐδῶλη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μπεῖ σ' αὐτὴ τὴν αἴθουσα. Τὴν κάοτα αὐτὴ εἶμαι στὴν πλεονεκτικὴ θέση νὰ τὴν ἔχω. Δισαχίζω τοὺς ὀρέμους μὲ ἐλίνο ὀφδο. ὅπως εἶνε εὐνέοτο. ἀλλὰ τέλος, ὀρίσκομαι μπροστὰ σὲ μιὰ τζαμωτὴ πόρτα, τὴν ἀνοίγω σὰ νἄμουν στὸ σπίτι μου, δείχνω τὴν κάρτα μου στὴν ἑπομένη πόρτα κρατᾶ τόσο κοντὰ μοῦ. Ἡ χαμηλὴ τοῦ φωὴ ἐμπνὲ μέσα μας καὶ ἀναταράζει δ,τι πιὸ ἐσωτερικὸ ἔχουμε· δ,τι βρίσκουμε, ὅταν ρίξουμε ἀπὸ πάνω μας τὸ κοινωνικὸ μας τσόρλι, τὸ καμωμένο ἀπὸ κούφιο θόουβο καὶ ματαιότητα, καὶ ἀφουγκρασοῦμε, μὲς στὴ σιωπὴ καὶ τὴ μοναξιὰ τὸ ἀληθινό μας ἐγώ.

(1) Πρόκειται, ἀσφαλῶς, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παρακάτω, γιὰ τὸ σύγχρονο Γάλλο ποιητὴ Φρανσὶ Ζάμ. (Σ. τ. μ.).

ΡΑΪΝΕΡ ΜΑΡΙΑ ΡΙΛΚΕ (1875-1926)

ΑΠΟ ΤΑ «ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΛΤ ΛΩΡΙΤΖ ΜΠΡΙΤΖ»

ΤΟΥ κ. ΚΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

Ὁ γερμανόγλωσσος ἐβραοβηρμὸς ποιητὴς — μὰ ποὺ ἔγραφε καὶ κατ' εὐθεῖαν στὰ γαλλικά, ποιήματα, τὰ «Vergers» — Ράϊνερ Μαρία Ρίλκε, εἶναι γνωστὸς ἀπὸ καιρὸ στὴν Ἑλλάδα, ποιήματα καὶ πεζογραφήματά του, ὡστόσο, ἔχουν ἐλάχιστα μεταφρασεῖ. Καὶ ὅμως κατὶ τὸ ἔργο του — τὸ ἔμμετρο, ἰδίως, γιατὶ «ποιητικὸ» εἶναι ὅλο — εἶναι πλούσιο καὶ ὁ ποιητὴς θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πέντε ἢ ἕξι σημαντικότερους καὶ ἀντιποροσωπευτικότερους τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ κριτικοὶ ἀναφέρουν σὰν πιὸ ἀξιόλογα ἔργα του, τὸ «Βιβλίο τῶν Εἰκόνων», τὰ «Ἐλεγεῖα τοῦ Ντουΐνο», τὰ «Νέα Ποιήματα», τὰ «Σοννέτα στὸν Ὀρφέα», τὸ «Βιβλίο τῶν Ὡρῶν», «Δύο Ἱστορίες τῆς Πράγας», τὶς «Ἱστορίες τοῦ καλοῦ Θεοῦ», τὰ «Τετοάδια τοῦ Μάλτ Λώριτς Μπρίτζ». Τὰ τέσσερα κομμάτια ποὺ μετάφρασα εἶναι ἀπὸ τὸ τελευταῖο τοῦτο βιβλίο. Καὶ σ' αὐτὸ ὁ Ρίλκε δείχνεται ὅ,τι — ἂν κρίνω ἀπὸ τοὺς κριτικούς του καὶ ἀπὸ ποιήματά του μεταφρασμένα στὸ γαλλικὸ — λίγο πολὺ, εἶναι καὶ σ' ὅλο τὸ ἄλλο του ἔργο: ἕνας ποιητὴς «βόρειος» ποὺ μόρφωνε τὴν προσωπικότητά του διαβάζοντας κυρίως Πόε, Γιάκομεν, ρώσσους, γερμανοὺς ρομαντικοὺς, τοὺς γάλλους συμβολιστὰς — τὸν Μαίτερλιγκ, ἰδίως — μυστικοὺς καὶ θεοσόφους. Στὴ φύση του, μὰ καὶ σ' αὐτοὺς ὅλους, ἐφεῖλε τὸ αἰσθημα τὸ τόσο βαθὶ καὶ ὀξὺ αὐτοῦ ποὺ λέμε ἐσωτερική ζωή καὶ ποὺ τὴν ἀπιστελεῖ, κατὰ μέγα μέρος, ὁ καθαρὸς ψυχικὸς βίος, τὸ συναίσθημα. «Πουθενὰ, ἀγαπημένη, δὲν ὑπάρχει κόσμος, παρὰ μέσα μας...», λέει ὁ Ρίλκε σ'

ΠΟΛΥΚΡΟΤΑ ΕΡΓΑ

"ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝ ΜΙΚΕΛΕ„

ΤΟΥ ΑΛΕΞ ΜΟΥΝΤ — **ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΕΔΡΟΥ**

"Ύστερα, ὁ Τουρὶ εἶπε πὼς ἔπρεπε νὰ κοιμηθοῦμε γιατὶ ἐγὼ ἀβάμπαινα στὸ δρέμο ἀπ' τὴν αὐγή. Ἀπλωθήκαμε λοιπὸν ἔλοι μαζὶ γύρω στὴ φωτιὰ ποὺ ἀποθέλιαζε καὶ σὲ λίγο ἔλα σκοτείνιασαν μές στὴ γεμάτη κανὲν καλύβα. Δὲν ἔβλεπα παρὰ τὸ Πολικὸ Ἀστέρι, ποὺ μεσοστέλνε τὸ φῶς του ἀνάμεσ' ἀπ' τὴν καμινάδα. Μὲς στὸν ὕπνο μου αἰστανόμουνα στὸ στῆθός τὴ θερμὴ ἀνάσα μιανοῦ σκύλου καὶ τὸ μουροῦδι του ποὺ ἀκουμποῦσε ἀλλαφρὰ στὸ χέρι μου. Τὴν αὐτή, ὅλη ἡ κατασκήνωση ἦταν στὸ πόδι, γιὰ νὰ μᾶς δοῦν νὰ φεύγουμε. Ἐμοίρασα στοὺς φίλους μου μικροδῶρα, κανὲν καρυμέλλες, καὶ μεῦ εὐκήθηκαν ἔλοι τους εὐλογημένο ταξεῖδι,

"Αν πήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα, θὰ περνοῦσα ὡς τὴν ἄλλη μέρα τοὺς ἑβάλτους, τοὺς καταραχτές, τὶς ὁ δοση καὶ τὴν ἀπέσαντη τῆς Λαμωνίας καὶ θἄφτανα στὸ Φόρατυγκάν, τὸν κεντινάτερο κατοικημένο τέπο. Ὁδηγὸς μου θὰ ἤτανε ἡ Ριστίνα, ἡ δεκαεξάχρονη κυρεῦλα τοῦ Τουρί. Ἤξερε μερικὲς σουηδικὲς λέξεις, εἶχε ξαναπάει στὸ Φόρατυγκὰν καὶ τὼρα θὰ μ' ὁδηγοῦσε ἐκεῖ κι' ὕστερα γιὰ νὰ φροντίσει γιὰ τὸ ξαναγραφτεῖ στὸ δημοτικὸ σκολειό.

Ἡ Ριστίνα βάδιζε ἥμπροστά. Φεροῦσε μιὰν ἄσπρη μακρυὰ κελεμπία ἀπὸ δέρμα ταράντου κι' ἕνα κόκκινο μάλλινο σκοῦφο. Στὴ μέση της φεροῦσε μιὰ πλατειὰ πέτσινη ζώνη, κεντημένη μ' ἄσπρη καὶ κίτρινη κλωστὴ καὶ πλουμισμένη μὲ ταινίες καὶ τετράγωνα κομμάτια ἀτόφια ἀσῆμι. Στὴ ζώνη αὐτὴ κρεμοτανε τὸ νέ. "Ητανε ὁ βασιλιᾶς ἀετός, ἀνίντητος πάνω στὶς φτερεῦες του, ποὺ ἐφύλαχε τὸ ἐρημικὸ του βασίλειο. Πέρα, ἀπ' τὴ λίμνη τοῦ θευνεῦ, ἀκουγότανε ἡ ἀλλόκοτη φωνὴ τῆς ἀγριόπαπιας.

—Ρό, ρό, ράϊκ, εἶπε κι' ἡ Ριστίνα σὰν ἀντίλαλος. "Ὑστερα μοῦ ἐξήγησε πὼς αὐτὸ πάει νὰ πεῖ: «Καλὲς καιρὲς σήμερα! Καλὸς καιρὲς σήμερα!». "Οταν ὅμως ἡ ἀγριόπαπια ἐφώναζε: «Βαρλύκ, βαρλύκ, λύκ, λύκ», τότες ἐννοεῦσε : «Θὰ φρέξει ἀκόμα, θὰ φρέξει ἀκόμα, ἀκόμα, ἀκόμαν.

Τεντώθηκα ὅσο πιὸ καλὰ μπορεῦσα πάνω στὸ μαλακὸ χόρτο κ' ἔνιωθα ἐκάνιγα τὴν κίπα μου παρατραβᾶσα τὴ Ριστίνα ποὺ ξανάβαζε τὰ πράγματά της μές στὸ γυαλιό. "Ἕνα ἀγριόπουλο ἀπὸ τὴ σκελετὴ ἔτσι ἔνα ξευγάρι κομμὰ παπουτσάκια ἀπὸ δέρμα ταράντου, ἕνα ξευγάρι ὁμορφα κόκκινα γάντια γιὰ νὰ τὰ φορεῖ στὴν ἐκκλησία καὶ μιὰ Ἀγία Γραφή. "Αλλη μιὰ φορὰ μεῦκαμεν ἐντύπωση τὸ ξεχωριστὸ σχῆμα τῶν χεριῶν της, τὸ ὄμειο σὲ ὅλους τοὺς Λάπωνες. Τὴν ρώτησα τί εἶχε μέσα στὸ ξυλίνο κουτί, μὴ μπορέντας ὅμως νὰ καταλάβω οὔτε μιὰ λέξη ἀπ' τὰ μπερδεμένα σουηδικά, φιλανδικὰ καὶ λαπωνικὰ ποὺ μεταχειρίστηκε γιὰ νὰ μεῦ ἐξηγήσει, ἀνασηκώθηκα καὶ ἄνειξα τὸ κουτί. Τὸ περιεχόμενό του ἤτανε μιὰ χεῦρτα χῶμα. Τί θὰ τάκανε; Ἐπανάβαλε ἕλα της τὰ δυνατὰ κι μεῦ ἐξηγήσει, χαμένες κόπες ἤμιας. "Ἐπειδὴ τὴν νευριασμένη τὸ κεφάλι της καὶ σκέφτηκα τότες πὼς εἶγουσα θὰ μὲ πῆρε γιὰ πελῦ ἐλάκια. Ξαφνικὰ ἐξάπλωσε κι' αὐτὴ πάνω στὸ χόρτο, ἔκλεισε τὰ μάτια κι' ἀπέμειναν ἀκίνητη. "Ὑστερα ἀνασηκώθηκε, ἐσκάλιξε τὸ χόρτο, ἐπῆρε μιὰ χεῦφτα χῶμα καὶ δείχνεντάς μου το, τὸ πρόσωπό της γίνηκε πολῦ σεβαρό. Τότες κατάλαβα τί εἶχε στὸ ξυλίνο κουτί: Λίγο χῶμα ἀπ' τὸ μνῆμα ἑνὸς Λάπωνα, ποὺ τὸν εἶγαν θάψει τὸν περασμένο χειμῶνα. Ἡ Ριστίνα ἔπρεπε νὰ πάει τὸ χῶμα στὸν παπᾶ κι' αὐτὸς θὰ τοῦ ἔδιδαζε πρῶτε τὴν παράκληση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κι' ὕστερα θὰ τὸ σκόρπιζε μές στὸ νεκροταφεῖο. Κρεμάσαμε στοὺς ὦμους τοὺς γυλιοὺς κοὶ ξεκινήσαμε. "Οσο κατεβαίναμε τὴν πλαγιά, τόσο κι' ἄλλαζε ἡ πλοῦ μὲ τὸ θευνεῦ. Αὐτὸ κάναμε κι' ἐμεῖς ἀπὸ φόβο μὴ χάσουμε τὸ δρέμο μές στὸ σκοτάδι. Κάπου-κάπου τὸ χαγκάνι ἀπ' τὰ μάτια μας, ἀκούγαμεν ὅμως πάντα τὸ ξένοιασό του τραγοῦδι. Φορὲς φορές πάλι σταματοῦσε καὶ μᾶς περίμενε μπροστά σ' ἕναν ἀπότομο βράχο ἢ σ' ἕναν πεσμένο κορμὸ δέντρου. Σὲ λίγο μιὰ χρυσωμένη φωτερὴ λάμψη ἔτρεμε πάνω στὶς κορφὲς τῶν δέντρων.

—Πιαθεῖ, εἶπεν ἡ Ριστίνα: «Φγαίνει ὁ ἥλιος».

Ἀνάμεσα ἀπ' τὴν καταχνιὰ τῆς κοιλάδας, ἡ λίμνη τοῦ θευνεῦ μισάνειγε τὰ μάτια της κάτω ἀπ' τὸ πέδια μας. Πλησίασα τὴ λίμνη, τευρτουρίζοντας στὴν προκείσθηση ἑνὸς νέου παγωμένου μπάνιου. Εὐτυχῶς γελέμουνα. Ἡ Ριστίνα σταμάτησε ξαφνικὰ μποστὰ σὲ μιὰ «"Εκαν», ἕνα εἶδος βάρκας χωρὶς καρένα, ποὺ τὴν εἶχα ν' κρυμμένη μέσα στὰ ἔλατα. Δὲν ἤτανε κανενὸς κείνη ἡ βάρκα, τὴ χρησιμοποιεῦσαν ἅμως ἔλοι οἱ Λάπωνες, τὶς σπάνιες φορὲς ποὺ πήγαιναν στὸ γειτονικὸ χωριὸ γιὰ ν' ἀνταλλάξουν δέρματα ταράντου μὲ καφὲ, ζάχαρι καὶ καπνό. τὶς τρεῖς αὐτὲς πελυτέλειες τῆς ζωῆς των. Τὸ νερὸ τῆς λίμνης εἶχεν ἕνα χαλκόμπλαθο χρῶμα, πιὸ ὄμοεφο κι' ἀπ' τὴ σαηφειοένινε μπλάβο τῆς Σπηλιᾶς τοῦ Κάπρι. "Ητανε τόσο διάφανο, ποὺ μεῦ φάνηκε πὼς εἶδα τὴν τρῦπα ποὺ εἶχεν ἀνοῖξει ὁ φοβερὸς Στάλο στὸν πάτο της. Στὴ μέση τῆς λίμνης συναντήσαμε δυὸ ὑπέροχους ταξειδευτὲς (1) ποὺ κολυμπεῦσαν δίπλα δίπλα μὲ τὸ κεφάλι ἔξ' ἀπὸ τὸ νερό. Εὐτυχῶς μὲ πήραενε γιὰ Λάπωνα καὶ μποεοῦσαμεν ἔτσι νὰ περάσουμε τόσο κοντὰ, ποὺ ἔβλεπα τὰ ὄμορφα καὶ γλυκὰ τους μάτια ποὺ μᾶς κύτταζαν χωρὶς φόβο. Τὸ παράξενο στὰ μάτια τοῦ ἐλαφιοῦ, ὅπως καὶ στὰ μάτια τοῦ τάραντου εἶνε πὼς φαίνονται νὰ σὲ κυττάζουν κατσάμα, ἀδιάφορο ἂν στέκεστε δεξιὰ του γιὰ ζερβά. Σκαρφαλώσαμε στὸν ἀντικρυνὸ ἀχτο καὶ ξαναρχίσαμε τὴν περιπλάνησή μας μέσα σ' ἕναν ἀπέραντο δάλτε, χωρὶς ἄλλον δόηγὸν ἀπ' τὸν ἥλιο. Γιὰ μιὰ φορὰν ἀκόμα δεκίμασα ἄδικα νὰ ἐξηγήσω στὴ Ριστίνα τί μεῦ χρειαζότανε ἡ πυξίδα. Σὲ λίγο μάλιστα ἔπαψα νὰ ἐγὼ νὰ τὴν κυττάζω, ἐμπιστεῦοντας τὸν ἑαυτό μου στὴ συντρέφισσά μου ,μὲ τὸ σχεδὸν ζωώδικο ἐνστιγτο. Φαινόταν πολὺ διαστική. Σὲ λίγο ἐξεκίμασα τὴν ἐντύπωση πὼς δὲν ἤτανε πιὰ σίγουρη γιὰ τὸ δρέμο. Κάπουκάπου ἔτρεχεν ἔσο πιὸ γρήγορα μπροῦσε κατὰ μιὰ κατεῦθυνση, σταματεῦσεν ἀπότομα, μυρίζτανε ὁυνατὰ τὸν ἀγέρα, ὕστερα ὁρμοῦσε στὴν ἀντίθετη κατεῦθυνση γιὰ νὰ ξαναχρίσει τὰ ρευδευνίσματα. Φορὲς πάλι, ἔσκυβε καὶ μύριζε τὸ χῶμα σὰ σκύλος.

—Ρόγκ, εἶπε σὲ λίγο, δείχνεντας ἕνα χαμηλὸ σύννεφο, ποὺ ἔτρεχε μὲ ἀπίστευτη γρηγοράδα πάν' ἀπὸ τοὺς ἑβάλτους καὶ ζύγωνε πρὸς τὸ μέρος μας.

Ἡ ἐμίχλη! ἡ ἐμίχλη! Σ' ἕνα λεπτὸ εἶμαστεν τυλιγμένοι ἀπὸ μιὰν ὄγρη κὶ ἀδιαπέρασητη κατιχνιά, παρόμοια μὲ τὴ φθινοπωρινὴ ἐμίχλη τοῦ Λονδίνου. Γιὰ νὰ μὴ χάσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον πιαστήκαμε ἀπ' τὸ χέρι. Ἀγωνιστήκαμεν ἔτσι μιὰ ὥρα καὶ μαλακὸ ἀσημένγκρίζο χαλὶ φτιαγμένο ἀπὸ τεῦφες χλόης. Γιὰ τὸ ἐπόμενο τὸ μυαλὸ ἤτανε ἐλότελα ἀκατανόητο πῶ- ἡ Ριστίνα μπροεῦσε κι' εὑρίσκε τὸ δρέμο της μέσα στὸ θαυμάσιο ἐκεῖνο θερεινὸ σύθκιπο πεῦχεν ἀπλωθεῖ μὲς στὴ λατέδασο. Ξαφνικὰ ξανασυναντήσαμε τὸ φιλικὸ μας ρυάκι. Χωρὶς νὰ σκεφτῶ καθόλου, ἀκούμπησα τὰ διψασμένα μου χεῖλια στὰ νερά του τὰ δροσερὰ σὰν τὴ νύχτα. Ἡ Ριστίνα εἶπε πὼς ἤτανε ὥρα δείπνου. Μὲ ἀπίστευτη γεηγοράδα ἔκεψε ξύλα μὲ τὸ μπαλτὰ κι' ἄναψε φωτιὰ ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες. Ἄμα φάγαμε καὶ καπνίσαμε τὶς πιπες μας κοιμηθήκαμε βαθειὰ μὲ προσκέφαλο τοὺς γυλιούς. Ξύπνησα ἀπὸ τὰ σκευνήματα τῆς Ριστίνας καὶ μέλις ἀνοιξα τὸ μάτια μου τὴν εἶδα νὰ ποῦ προσφέρει σμύρτα ἀπ' τὸ σκεῦος της ποὺ τὸν εἶχε νεμίσει. Καλλίτερο πράγευμα δὲν ἔχει καμεῖ ποτέ. Ἀοχίσαμε πάλι νὰ βαδίζουμε. Καὶ νὰ πάλι τὸ φίλο μας τὸ ρυάκι ποὺ χορεῦει χαρεύμενα ἀνάμεσα στὰ δουναλάκια καὶ τοὺς βράχους καὶ μουρμουρίζει πὼς θέλτανε κηλλίτερα νὰ πάμε μαζῦ τον στὴ λίμνη τοῦ θευνεῦ. Αὐτὸ κάναμε κι' ἐμεῖς ἀπὸ φόβο μὴ χάσουμε τὸ δρέμο μές στὸ σκοτάδι. Κάπου-κάπου τὸ χαγκάνι ἀπ' τὰ μάτια μας, ἀκούγαμεν ὅμως πάντα τὸ ξένοιασό του τραγοῦδι. Φορὲς φορές πάλι σταματεῦσε καὶ μᾶς περίμενε μπροστὰ σ' ἕναν ἀπότομο βράχο ἢ σ' ἕναν πεσμένο κορμὸ δέντρου. Σὲ λίγο μιὰ χρυσωμένη φωτερὴ λάμψη ἔτρεμε πάνω στὶς κορφὲς τῶν δέντρων.

—Πιαθεῖ, εἶπεν ἡ Ριστίνα: «Φγαίνει ὁ ἥλιος».

Ἀνάμεσα ἀπ' τὴν κατχνιὰ τῆς κοιλάδας, ἡ λίμνη τοῦ θευνεῦ μισάνειγε τὰ μάτια της κάτω ἀπ' τὸ πέδια μας. Πλησίασα τὴ λίμνη, τευρτουρίζοντας στὴν προκείσθηση ἑνὸς νέου παγωμένου μπάνιου. Εὐτυχῶς γελέμουνα. Ἡ Ριστίνα σταμάτησε ξαφνικὰ μποστὰ σὲ μιὰ «"Εκαν», ἕνα εἶδος βάρκας χωρὶς καρένα, ποὺ τὴν εἶχα ν' κρυμμένη μέσα στὰ ἔλατα. Δὲν ἤτανε κανενὸς κείνη ἡ βάρκα, τὴ χρησιμοποιεῦσαν ἅμως ἔλοι οἱ Λάπωνες, τὶς σπάνιες φορὲς ποὺ πήγαιναν στὸ γειτονικὸ χωριὸ γιὰ ν' ἀνταλλάξουν δέρματα ταράντου μὲ καφὲ, ζάχαρι καὶ καπνό. τὶς τρεῖς αὐτὲς πελυτέλειες τῆς ζωῆς των. Τὸ νερὸ τῆς λίμνης εἶχεν ἕνα χαλκόμπλαθο χρῶμα, πιὸ ὄμοεφο κι' ἀπ' τὴ σαηφειοένινε μπλάβο τῆς Σπηλιᾶς τοῦ Κάπρι. "Ητανε τόσο διάφανο, ποὺ μεῦ φάνηκε πὼς εἶδα τὴν τρῦπα ποὺ εἶχεν ἀνοῖξει ὁ φοβερὸς Στάλο στὸν πάτο της. Στὴ μέση τῆς λίμνης συναντήσαμε δυὸ ὑπέροχους ταξειδευτὲς (1) ποὺ κολυμπεῦσαν δίπλα δίπλα μὲ τὸ κεφάλι ἔξ' ἀπὸ τὸ νερό. Εὐτυχῶς μὲ πήραενε γιὰ Λάπωνα καὶ μποεοῦσαμεν ἔτσι νὰ περάσουμε τόσο κοντὰ, ποὺ ἔβλεπα τὰ ὄμορφα καὶ γλυκὰ τους μάτια ποὺ μᾶς κύτταζαν χωρὶς φόβο. Τὸ παράξενο στὰ μάτια τοῦ ἐλαφιοῦ, ὅπως καὶ στὰ μάτια τοῦ τάραντου εἶνε πὼς φαίνονται νὰ σὲ κυττάζουν κατσάμα, ἀδιάφορο ἂν στέκεστε δεξιὰ του γιὰ ζερβά. Σκαρφαλώσαμε στὸν ἀντικρυνὸ ἀχτο καὶ ξαναρχίσαμε τὴν περιπλάνησή μας μέσα σ' ἕναν ἀπέραντο δάλτε, χωρὶς ἄλλον δόηγὸν ἀπ' τὸν ἥλιο. Γιὰ μιὰ φορὰν ἀκόμα δεκίμασα ἄδικα νὰ ἐξηγήσω στὴ Ριστίνα τί μεῦ χρειαζότανε ἡ πυξίδα. Σὲ λίγο μάλιστα ἔπαψα νὰ ἐγὼ νὰ τὴν κυττάζω, ἐμπιστεῦοντας τὸν ἑαυτό μου στὴ συντρέφισσά μου ,μὲ τὸ σχεδὸν ζωώδικο ἐνστιγτο. Φαινόταν πολὺ διαστική. Σὲ λίγο ἐξεκίμασα τὴν ἐντύπωση πὼς δὲν ἤτανε πιὰ σίγουρη γιὰ τὸ δρέμο. Κάπουκάπου ἔτρεχεν ἔσο πιὸ γρήγορα μπροεῦσε κατὰ μιὰ κατεῦθυνση, σταματεῦσεν ἀπότομα, μυρίζτανε ὁυνατὰ τὸν ἀγέρα, ὕστερα ὁρμοῦσε στὴν ἀντίθετη κατεῦθυνση γιὰ νὰ ξαναχρίσει τὰ ρευδευνίσματα. Φορὲς πάλι, ἔσκυβε καὶ μύριζε τὸ χῶμα σὰ σκύλος.

—Ρόγκ, εἶπε σὲ λίγο, δείχνεντας ἕνα χαμηλὸ σύννεφο, ποὺ ἔτρεχε μὲ ἀπίστευτη γρηγοράδα πάν' ἀπὸ τοὺς ἑβάλτους καὶ ζύγωνε πρὸς τὸ μέρος μας.

Ἡ ἐμίχλη! ἡ ἐμίχλη! Σ' ἕνα λεπτὸ εἶμαστεν τυλιγμένοι ἀπὸ μιὰν ὄγρη κὶ ἀδιαπέρασητη κατιχνιά, παρόμοια μὲ τὴ φθινοπωρινὴ ἐμίχλη τοῦ Λονδίνου. Γιὰ νὰ μὴ χάσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο πιαστήκαμε ἀπ' τὸ χέρι. Ἀγωνιστήκαμεν ἔτσι μιὰ ὥρα καὶ μαλακὸ ἀσημένγκρίζο χαλὶ φτιαγμένο ἀπὸ τεῦφες χλόης. Γιὰ τὸ ἐπόμενο τὸ μυαλὸ ἤτανε ἐλότελα ἀκατανόητο πῶ- ἡ Ριστίνα μπροεῦσε κι' εὑρίσκε τὸ δρέμο της μέσα στὸ θαυμάσιο ἐκεῖνο θερεινὸ σύθκιπο πεῦχεν ἀπλωθεῖ μὲς στὴ λατέδασο. Ξαφνικὰ ξανασυναντήσαμε τὸ φιλικὸ μας ρυάκι. Χωρὶς νὰ σκεφτῶ καθόλου, ἀκούμπησα τὰ διψασμένα μου χεῖλια στὰ νερά του τὰ δροσερὰ σὰν τὴ νύχτα. Ἡ Ριστίνα εἶπε πὼς ἤτανε ὥρα δείπνου. Μὲ ἀπίστευτη γεηγοράδα ἔκεψε ξύλα μὲ τὸ μπαλτὰ κι' ἄναψε φωτιὰ ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες. Ἄμα φάγαμε καὶ καπνίσαμε τὶς πιπες μας κοιμηθήκαμε βαθειὰ μὲ προσκέφαλο τοὺς γυλιούς. Ξύπνησα ἀπὸ τὰ σκευνήματα τῆς Ριστίνας καὶ μέλις ἀνοιξα τὸ μάτια μου τὴν εἶδα νὰ ποῦ προσφέρει σμύρτα ἀπ' τὸ σκεῦος της ποὺ τὸν εἶχε νεμίσει. Καλλίτερο πράγευμα δὲν ἔχει καμεῖ ποτέ. Ἀοχίσαμε πάλι νὰ βαδίζουμε. Καὶ νὰ πάλι τὸ φίλο μας τὸ

(1) Εἶδος ἐλκυθοῦ.

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΦΡΑΝΣΙ ΚΑΡΚΟ

ΤΟΥ Χ. ΜΗΤΣΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Τὴν προπεραασμένη βδομάδα, ἡ Ἀκαδημία Γκονκοὺρ συνοδρίσσε ἐκτάκτως γιὰ τὴ συμπλήρωση τῆς ἕδρας τῆς ποὺ ἔμεινε ἀδειανὴ μὲ τὸ θάνατο τοῦ συγγραφέα Γκαστὸν Σερό.

"Επειτ' ἀπὸ τρεῖς ψηφοφορίες, οἱ ἀκαδημαϊκοὶ ἐκλέξανε συνάδελφό τους, ἀναμέσα σ' ἄλλους ἐκλεκτοὺς ἀντιπροσώπους τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, τὸν ποιητὴ καὶ μυθιστορηματογράφο Φρανσὶ Καρκό.

Ὁ Φρανσὶ Καρκὸ, ποὺ ὄχι μόνο τὴ φήμη του, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόσφατη ἐκλογή του στὴν Ἀκαδημία Γκονκοὺρ τὴ χρωστάει περισσότερο ἴσως στὰ μυθιστορήματά του καὶ στ' ἄλλα πεζά του ἔργα παρὰ στὰ ποιήματά του, εἶναι προπάντων ἕνας ποιητὴς—ὁ ποιητὴς τῶν «Ἐνοτίκτων», τῶν «Μικρῶν Σκοπῶν», τῶν «Πικρόγλυκων τραγουδιῶν»,κλπ. Ποιήματα ἦταν τὰ πρῶτα ἔργα καὶ, μαζὶ μὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους,—τὸν Τριστὰν Ντερέμ, τὸ Ζὰν Πελλερέν—ὑπῆρξε ἱδρυτὴς τῆς περίφημης σχολῆς τῶν «φουταϊζιστ». Μὰ καὶ στὰ πεζογραφήματά του ἀκόμα ἔμεινε πάντοτε αὐτὸς ποὺ ἦταν κι' ὡς ποιητής : χαριτωμένος, γεμάτος καλωσύνη κ' ἐπιεικεια, ἐλαφρὰ εἰρωνικὸς, ἀνεπιτήδευτος, ἁπλός, μὰ ὄχι καὶ κοινός. Παντοῦ, ἡ φωνὴ του ἔχει κάτι τὸ γνώριμο κι' ἀγαπημένο καὶ μοιάζει μὲ φωνὴ ποὺ δὲν τὴν ἀκούμε γιὰ πρώτη φορά. Εἶναι μιὰ φωνὴ ποὺ μιλάει κατ' εὐθεῖαν στὴν καρδιὰ γλυκειά, συγκινημένη, χωρὶς ἀνεβοκατεβάσματα, μὰ ποὺ διασκεδάζει συγχρόνως καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τοὺς τόνους της ποὺ γίνονται παιγνιδιάρικοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ, μὲ τὶς χαριτολογίες της καὶ μὲ τὶς στιγμιαγικές της ἀποβασίες. Δὲν ξέρω γιατί, μὰ πολλὲς φορὲς τὰ ποιήματα τοῦ Καρκὸ μεῦ θυμίζουν σύντομα γράμματα ἢ κάρτ - ποστὰλ καλῶν φίλων ποὺ λείπουν σὲ μακρυνὰ μέρη καὶ ποὺ ξέρουν μὲ λίγα λόγια, μὲ μερικὲς κομμένες φράσεις νὰ μᾶς λένε ὅμορφα τὴν ἀγάπη τους, τὴ νοσταλγία τους καὶ τὸν καημό τους.

Πολλοὶ λένε γιὰ τὸν Καρκὸ ὅτι ἔχει ὑποστεῖ τὴν ἐπίδραση τοῦ Λαφόργκ, ποὺ τὸν θεωροῦν καὶ ὡς τὸ «μαῖτρ» τῶν φανταιζίστ. Οὔτε τὸ ἕνα, οὔτε τὸ ἄλλο παραδέχομαι. Ὁ Λαφόργκ εἶναι γεμάτος σπαραχτικὲς κραυγές καὶ τραγικὲς εἰκόνες, ποὺ λείπουν ἀπὸ τὴν ἤρεμη κ' εὐγενικὴ ποίηση τοῦ Καρκό· ἡ ἐπίδραση τοῦ Λαφόργκ στὸν Καρκὸ καὶ στοὺς ἄλλους «φανταιζίστ» εἶναι περισσότερο ἐξωτερική. Ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ τοὺς βρεῖ ἕνα δάσκαλο, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναζητήσει περισσότερο στὸν Τουλὲ, τὸν γοητευτικὸ αὐτὸ «λυρικὸ χιουμορίστα». Καὶ πραγματικὰ αὐτὸ ποὺ διακρίνει τὴν ποίηση τοῦ Καρκὸ εἶναι τὸ λυρικὸ χιοῦμορ, μαζὶ μὲ κάποιον «οὐσιονισμὸ», ἐξ ἴσου λυρικὸν κι' αὐτόν. Κι' ὁ «οὐσιονισμὸς» αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν θωτοτυπία του ποὺ στὸ βάθος εἶναι πολὺ πιὸ βαθειὰ ἀπ' ὅ,τι τὴ βλέπει κανεὶς μὲ τὴν πρώτη ματιὰ κ' ἐξαιρετικὰ ἐκλεκτὴ στὴν ποιότητά της.

Ὁ Καρκὸ δὲν καταφεύγει ποτὲ στὰ μεγάλα μέσα γιὰ νὰ μᾶς συγκινήσει. Ἀφήνει τὴν καρδιὰ τοῦ νὰ μιλήσει, διαστυπόνει τὴ φωνὴ της ἀπὸ ἁπλὴ καὶ παιγνιδιάρικη γλῶσσα του καὶ αὐτὸ τοῦ φτάνει. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πάντοτε τὸ ἴδιο. Ἀκοῦστε τον :

«"Α ! σ' ἀγαπῶ ! Ποῦ λοιπὸν ἄλλοῦ βρίσκεσαι ἀπὸ τοὺς σείχους μου : Νὰ ὁ χειμώνας ποὺ ξαναφέρνει τοὺς μαύρους κ' ἐπίμονους καημούς μου.

»Ὀὶ ἀκακίες ἀνατριχιάζουν στὸν ἄνεμο ποὺ πέφτει ἀπάνω τους. Ζεσταινόσουν χωρὶς πουκάμισο, ὁλόγυμνη, πλάϊ στὴ φωτιά.

»Ἀ! Ἀ βροχὴ ἄθεφτε τὸ παράθυρο' τὰ φορεῖς ἡ αὐγὴ τσαλάκωσε τὰ ὀχρὰ της ῥόδα ;...».

"Ολα τὰ ποιήματα τοῦ Καρκὸ εἶναι ἔτσι σύντομα, ἁπλὰ καὶ γοργά.Μὲ τὶς ἐναλλαγὲς τῶν εἰκόνων τους, μὲ τὶς ἀντιθέσεις τους, μὲ τὴν ἐλαφριὰ μελαγχολία τους ποὺ τριγυρίζει πάντα κοντὰ στὸν πόνο καὶ φαίνεται σὰ νὰ μὴ θέλει, σὰ νὰ φοβᾶται νὰ τὸν ἀγγίξει, μὲ τὴ νευρικὴ, μὰ στιγμιαγία τους, μὲ τὶς ἀντιθέσεις τους, μὲ τὴν ἐλαφριὰ μελαγχολία τους ποὺ τριγυρίζει πάντα γιὰ νὰ μὴ θέλει, σὰ νὰ φοβᾶται νὰ τὸν ἀγγίξει, μὲ τὴ νευρικὴ, μὰ στιγμιαγία τους, μὲ τὴ νευρικὴ, μὰ στιγμιαγία τους, ὁλόγυμνη, χωρὶς φόρτο καὶ μεγαλοστομίες, εἶναι περισσότερο λυρικὰ ποιήματα παρὰ ποιήματα. Μερικὲς μικρὲς φράσεις, οἱ λέξεις βαλμένες στὴ θέση τους καὶ καθεμιὰ μὲ τὴ δική της σημασία, μερικὲς ἀποσιωπήσεις, ἕνας τόνος λίγο πιὸ ὑψωμένος ἀπ' τοὺς ἄλλους, μιὰ δροσερὴ πνοή, μιὰ εἰκόνα, μιὰ πινελιὰ μάλλον, αὐτὴ εἶναι ἡ ποίηση τοῦ Καρκό.

Ποίηση εὐκολη ἢ ρηχή, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς Καθόλου. Ἡ ποίηση, ὅταν εἶναι πραγματικὰ ἄξια νὰ ὀνομαστεῖ ἔτσι, δὲν εἶναι ποτὲ οὔτε εὐκολη, οὔτε ρηχή. Εἶναι πάντα μία, ἢ ἴδια ἢ ποίηση. δύσκολη, βαθειά, καινούργια διαρκῶς.

Κι'ὁ Καρκὸ μὲ τὰ λυρικά του παιγνίδια ἔχει πάρει πιὰ ἀπὸ καιρὸ στὴ μοντέρνα Γαλλικὴ ποίηση τὴ θέση ποὺ τοῦ ἀξίζει.

* * *

Ὁ Φρανσὶ Καρκὸ ὡς ποιητὴς εἶναι γνωστὸς σ' ἕναν περιορισμένο κ'ἐκλεκτὸ κύκλο.Ὡς πεζογράφος ὅμως ἔχει κατακτήσει τὸ πολὺ κοινὸ καὶ τὰ μυθιστορήματά του, οἱ ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴ νεανική του ζωὴ ἀνάμεσα στοὺς μπόεμ καλλιτέχνες τοῦ Παρισιοῦ ποὺ εἶναι κι' αὐτὲς ἐνδιαφέρουσες, ὅσο κ' ἕνα μυθιστόρημα, ἔχεν μεταφραστεῖ σ' ὅλες σχεδὸν τὶς Εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες.

Στὰ μυθιστορήματά του παίρνει τὸν κόσμο αὐτῶν ποὺ ζοῦν στὸ περιθώριο τῆς κοινωνίας μὲ τὰ σκοτεινά τους πάθη, τὸν ἀναλύει ρεαλισικὰ καὶ τὸν ψυχολογεῖ ὡς τὰ πιὸ ἀπόκρυφα ἐνστιγτά του. Κι' ὅμως, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργήσει μὲ ἀτμοσφαιρα βαρειὰ, πνιγηρὴ, χωρὶς ἔξοδο, μιλάει γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀπόκληρους μὲ τόση ποίηση, μὲ τόση συμπόνια, ὥστε νὰ μᾶς τοὺς κάνει συμπαθεῖς καὶ σχεδὸν ὡραίους...

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Λιθογραφία τοῦ Φρανσὶ Καρκὸ ἀπὸ τὸν Ντερέν.

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Καὶ παρακαταλάβαμε μ' αὐτὸν τέλος τὸ βρόχο
πὼς χτίστηκε ἡ Ἀθήνα μας γωρὶς τὸν ξενοδόχο,
—γωρὶς τὸν οὐρανὸ της—
ποὺ ξαφνικὰ ἀν τοῦ λάγει
νὰ πάρει ἔνα συνόχι,
σπὸ πεζοδρόμιό της,
ποεῦει κάθε πεζότης
κοὶ γίνεται ἡ Ἀθήνα,
μιὰ ἀπέλαστα πισίνα.

ΤΟΞΟΤΗΣ

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

ΘΑΝΑΣΗ ΚΑΠΕΤΖΩΝΗ

Ο ΜΙΧΑΗΛΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ε' ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Ποίηση

ΜΥΘΟΣ — ΒΙΒΛΙΟ Β'

ΤΟΥ ΝΑΣΤΡΑΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑ ΤΟ ΒΙΟΛΙ

Ὁ Χότζας μὲ τὴ Χότζαινα περνοῦσαν ἕνα βράδυ
ἀπ' ὄξω ἀπόνα μαγαζί,
ποὺ κάποιος στὸ σκοτάδι
τὴν κλειδωνιὰ λιμάριζε μὲ λίμα σουβλερή.
Κ' εἶπε τοῦ Χότζα ἡ Χότζαινα : «Γιὰ κύττα αὐτὸς τί κάνει».
Κι' ὁ διαβασμένος στρέφοντας στὸ τρυφερὸ ἡμιού του :
«Παίζει βιολί». «Πῶς γίνεται χωρὶς φωνὴ νὰ βγάνει ;».
«Αὔριο τὸ πρωΐ - πρωΐ θἀκούσεις τὴ φωνή του»...

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΥΜΝΟΣ

Πλάνο χρυσόνειρο νύχτας ὀδύνης,
φριχτὴς γαλήνης ξανθὴ κραυγή,
μ' ἀχτίβα ἱπτεύουσα φωτὸς σελήνης
στῆς κρύας μου τὸ ἔρεβος γλύστρησες κλίνης
καὶ τὴ νεκρή μου ξέστανες γῆ.

"Α ! Σὲ περίμενα χρόνια καὶ χρόνια !...
Στὴ μήτρα ποὺ ὕπαρχα σ' εἶχα στὸ ν

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΝΤΖΕΝΚΟ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Λ. Κ.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Τὸ μυστικὸ τῆς ἀνθρώπινης δράσης εἶνε τὸ ἑξῆς : κάθε δράση, κάθε κίνηση σταματᾶ ὅταν δὲν ὑπάρχει σκοπός, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἰδανικό. Καὶ εἶνε τόσο μεγαλύτερη ἡ δράση καὶ ἡ κίνηση, ὅσο σαφέστερος καὶ ζωηρότερος εἶνε ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἰδανικό.

Ἔτσι βλέποντας στὴ ζωὴ τοὺς ἀνθρώπους,—ἄλλοι νάζουν ἕνα μεγάλο ἰδανικό, ἄλλοι νὰ κυνηγᾶνε τὴ δόξα καὶ τὰ πλούτη, κι' ἄλλοι πάλι νὰ σέρνουν βάχος κανένα μεγάλο σκοπό, σ' ἕνα μίζερο ἀρκούδισμα ζώου γιὰ νὰ πετύχουνε τὴν ἱκανοποίηση ὑλικῶν μιᾶς ἀγαθῶν, νὰ φάνε καὶ νὰ πιοῦνε, νὰ χορτάσουνε ἀπὸ φαγί καὶ ἀπὸ ἡδονή.

Δηλαδή, σὰ νὰ λέμε, δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ποὺ νὰ μὴν ἔχει κάποιο σκοπό. Κι' ἀν τύχει κανεὶς καὶ παρατήσει κάθε ἐπιδίωξη, μικρὴ ἢ μεγάλη, αὐτὸς παύει νὰ δρᾷ καὶ νὰ ὑπάρχει.

Μοῦ ἔχουνε δηγηθεῖ μιὰν ἀληθινὴ ἱστορία ποὺ μοῦ ἄρεσε βαθειὰ ἐντύπωση.

Ο ΠΑΝΥΨΗΛΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

Ἰδοὺ ἡ ἱστορία. Κάποιος γνωστός κύριος εἶχε χάσει κάθε σκοπὸ καὶ κάθε ἐπιδίωξη,—καὶ θέλησε νὰ δημιουργήσει νέες ἐπιδιώξεις μὲ μέσα τεχνητά.

Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια ἤμουνα στὴν Ὀδησσό, καὶ ἔκαμα ἕνα γύρο μὲ τὸ τράμ ἔξω στὰ περίχωρα τῆς πολιτείας.

Σέ κάποια στάση ὁ εἰσπράκτορας φώναξε : «Πύργος Κοδαλέφσκιν».

Πραγματικὰ ἐκεῖ κοντὰ στὴ στάση ἔλδα, πρὸς τὴν παραλία, ἕναν πελώριο τοῦβλινο πύργο μὲ ἕξη—ἑφτὰ πατώματα. Ἤταν ἕνας ἀκαλαίσθητος πελώριος πύργος ποὺ θύμιζε ὀβραϊλική ἢ ἠλεκτρική ἐγκατάσταση.

Ἐπληροφορήθηκα πὼς ἕνα χρόνο πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο πόλεμο, κάποιος βαθύπλουτος, γνωστὸς μεγαλέμπορας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔχτισε τὸν πανύψηλο πύργο ἄνευ λόγου, ἔτσι γιὰ νὰ χαβεῖνε καμαρώνοντας τὴ θάλασσα.

Ἤτανε πασίγνωστος τύπος, κυρίως γιὰ τὰ περίεργα γλέντια καὶ κουβαρνταλίκια του. Καὶ τὶ δὲ σκαρφίζόταν γιὰ νὰ κατατατήσει τὴν ἡθική καὶ χορτάσει τὰ κτηνώδικα ἐνστικτα.

Ὡστόσο ὅταν ἔγινε 40 χρονῶν ἔνοιωσε τὴν ἀηδία τοῦ κορεσμοῦ. Τὸ μεγάλο κτῆνος ποὺ ἔπλεε μέσα του, ἀποχαυνώθηκε. Εἶχε δοκιμάσει ὅλες τὶς ἱκανοποιήσεις τῆς ἀγάπης καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς. Διαλύθηκε κάθε μελαγχολία.

Ἐπὶ τέλους, ἀποτελείωσε ἡ οἰκοδομή.

Τὴν ἴδια μέρα, πρὶν τελειφτεῖ καὶ τὰ τελευταῖα μικροαφράματα τῆς οἰκοδομῆς, ὁ Κοδαλέφσκιν γκρεμίστηκε ἀπὸ τὸ τελευταῖο πάτωμα τοῦ πύργου. Αὐτοκτονία πολυτελεῖας.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἱστορία. Μᾶς ἀποκαλύπτει, σὰ νὰ λέμε, τὸ μηχανισμὸ τῆς ἀνθρώπινης δράσης. Θέλησε νὰ δημιουργήσει κάποιο σκοπὸ τῆς ζωῆς του, μὲ μέσα τεχνητά. Κι' ἄμα τὸν πέτυχε, αὐτοκτόνησε.

Αὐτὸ μοῦ θυμίζει τὸ γράμμα τοῦ Λ. Τολστόη πρὸς τὸ φίλο του Φέτ.

Ὁ Φὲτ ἔχτιζε στὸ χτῆμα τοῦ μιὰν οἰκοδομὴ καὶ ὁ Τολστόη, μέσα στὶς ἄλλες συμβουλές, τοῦ ἔγραφε:

«Ἀγαπητέ μου Φέτ, τράβα σὲ μιὰ κορφὴ τὴν οἰκοδομὴ ὅσο μπορεῖς περισσότερο. Διαφορετικά, ἀλί θὰ σὲ πιάσουν οἱ μελαγχολίες».

ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ ΓΚΟΓΚΟΛ

Σὲ τεχνητὲς ἀπασχολήσεις κατάφευγε καὶ ὁ μεγάλος Γκόγκολ. Κάθε φορὰ ποὺ ἔμενε λίγο περισσότερο σ' ἕναν τόπο, ἄρχιζε νὰ μελαγχολεῖ. Τοῦ χρειαζόταν κάποια ἀπασχόληση γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ ὁ ὀργανισμός του ὁπωσδήποτε ὑποφορά. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἔκανε ταξίδια κι' ἔλεγε πὼς μόνο ἐκεῖ ταξιδεύει αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του κάπως καλλίτερα. Γι' αὐτὸ καὶ πολλὲς φορὲς ταξίδευε δίχως κανένα ἄλλο λόγο.

Ὁ Ἀνένκωφ, ἀναφέροντας ἕνα τέτοιο ταξίδι τοῦ Γκόγκολ, γράφει:

«Τὸ ταξίδι αὐτὸ ἦταν ἀπὸ τὰ ταξίδια ἐκεῖνα ποὺ ἔκανε ὁ Γκόγκολ δίχως κανένα ὡρισμένο σκοπό, παρὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση ποὺ εἶχανε τὰ ταξίδια στὴν ψυχική του κατάσταση».

Ὅλον τὸν καιρὸ ὁ Γκόγκολ ἔλεγε καὶ ἔγραφε:

«Τὰ ταξίδια εἶναι τὸ μονοδιψὸ μου γιατρικό... Μόνον ὅταν ταξιδεύω αἰσθάνομαι κάποια ψυχική καλλιέργεια»... «Ὅλα τὰ θέματα τὰ στρώνω ταξιδεύοντας... Τὰ ταξίδια κάμανε τὸ θαῦμα τους—νοιώθω δροσιά καὶ ζωτικότητα, ποὺ ποτὲ μου ἄλλοτε δὲ γνώρισα...».

Φυσικά, τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τοῦ ταξιδιοῦ μποροῦσε νὰ τὴν ἀποδώσουμε σὲ ψυχικοὺς λόγους, ἀλλὰ ἐρχὸς ἀν' αὐτὸ δημιουργοῦσε κάποιαν ἐπιδίωξη, ἕνα σκοπό, ἔστω παροδικό, καὶ ἡ πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ εἶχε μιὰ νονοτικὴ ἐπίδραση πάνω στὸν ὀργανισμό του. Ὁ Γκόγκολ κατάφευγε σὰ μέσον αὐτὸ κάθε φορὰ ποὺ ἡ ἐξαντλητικὴ δημιουργικοτὴ του ἀφαιροῦσε τὴ δημιουργικὴ ἱκανότητα καὶ ἡ ψυχή του δοκίμαζε τὴν κατάσταση τὸ κενὸ καὶ τὸ ἄσκοπο τῆς ζωῆς.

Τὰ ταξίδια τὸν βοηθοῦσαν ἔνδοιο δὲν εἶχε προχωρήσει ἀκόμα τὸ καιό.

Ἔχουμε πεῖ κι' ἄλλη φορὰ γιὰ τὴν ἔγνοια τοῦ Γκόγκολ, πὼς παραγνόριζε κατὰ τρόπο τραγικὸ τὸ σωματικὸ παρόν. Καὶ ὅλες τὶς ἐλπίδες τὶς ἀστῆρίζε μὲ κάτι δευτερεύοντα πράματα, ὅπως τὰ μεταλλικὰ νερὰ κλπ.

Τὸ δίκαιο ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσουμε πὼς τὰ δύο τελευταῖα του χρόνια ὁ Γκόγκολ ἄρχισε νὰ καταλαβαίνει ποιός εἶναι ὁ σωστὸς δρόμος τῆς θεραπείας. Ἀλλὰ ἤτανε πιὰ πολὺ ἀργά.

"Οπως εἴπαμε καὶ ἄλλοτε . ὁ Γκόγκολ, δὲν δέλνε καμμιὰ σχεδὸν σημασία στὸ σῶμα του. Δὲν ἔκανε κανένα σπόρτ, τὰ περιφρονοῦσε μάλιστα.

Τὰ τελευταῖα του δυὸ χρόνια ἄρχισε νὰ φροντίζει γιὰ τὴ σωματικὴ ἀγωγή.

Ὁ Ἀνενκωφ γράφει:

«Κωστηλετοῦσε, δοῦλευε σιὸν κῆπο του, κι' ἔλεγε πὼς ἡ σωματικὴ κούραση, καὶ ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία σὸ ἀπαιθρο ζωντανεύει τὸ κορμί του καὶ τονώνει τὴ συγγραφικὴ του προσκάθεια».

Ὁ Ἀρνόλντι, μιλόντας γιὰ τὰ δυὸ τελευταῖα χρόνια τοῦ Γκόγκολ, γράφει:

«Κολυμπώντας. ἔκανε διάφορες γυμναστικὲς ἀσκήσεις, ἀνοχτώντας τὴ χαμένη του ὑγεία».

Κι' ἄλλος κι' ἄλλα πράματα, ποὺ ἦταν ἐσφαλμένα καὶ βλαβερά.

Π. χ. κάθε μέρα, κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Σεβριλιόφ, ὁ Γκόγκολ τύλιγε τὸ κορμί του μέσα σ' ἕνα βρεμένο σεντόνι.

Δὲν ἀπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἡ μέθοδος αὐτὴ ἤτανε λανθασμένη, καὶ πὼς τὰ ἀποτελέσματα ἤτανε κάθε ἄλλο παρὰ εὐτάριστα. Στὴ νευρική ὑπερδιέγερση ἄπου βρισκόταν ὁ Γκόγκολ, τὸ μέσον αὐτὸ εἶχε πολὺ κακὰ ἀποτελέσματα. Τὸ βρεμένο καὶ κρύο σεντόνι, ἀντὶ νὰ μετριάσει, ἐπιδείνωνε τὴ νευρική του ἔξαψη.

ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ : Οἱ «Νεκρὲς ψυχὲς τοῦ Γκόγκολ.—Ὁ σαρκικὸς ἔρωτας.—Σεξουαλικὰ ζητήματα.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ
«Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡ»
ΑΝΑΒΑΛΛΕΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΜΑΤΙΕΣ

ΤΟ «ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ» ΤΟΥ Κ. ΦΡΙΛΙΓΓΟΥ

ΤΟΥ Χ. Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

"Ὑστερ' ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ Ἰώβ τὸ Ἄ σ μ α Ἀ σ μ ά τ ω ν, κ' ὕστερ' ἀπ' ἀφτὸ οἱ Ψ ἀ λ μ οὶ τοῦ Δαβίδ ποὺ ἑτοιμάζουνται καὶ θὰ τοὺς χαρεῦμε σὲ λίγο. Ὁ κ. Φριλίγγες χρόνια τώρα δουλέβει πάνω στὰ ποιητικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔχει ἰδρέα, στεγνὰ, δασκάλικα, παρὰ λογοτεχνικὰ, ποιητικὰ,—δημιουργικὰ. Σπούδασε θεολόγος κ' ἔγινε γιατρός. Καὶ τέτοιες εἶναι ὡς τώρα. Ἡ ὑπλὴ του ἀφτὴ ἰδιότητα δὲν εἶναι τίποτε τὸ παράξενο καὶ τὸ πρωτόφαντο. Ἄς θυμηθοῦμε τὸ Σοφοκλὴ Οἰκονόμο, ἰφὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τοῦ Οἰκονόμου, ἄς θυμηθοῦμε τὸ Λέδειο Χρύσανθο Μακρὴ, κι ἄ θελήσουμε νὰ φτάξουμε στὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς γραμματείας, θὰ βρεῦμε κι ἄλλους ποὺ καλλιέργησαν μὲ τὸν ἴδιο ζῆλο τὶς δυὸ ἀφτὲς ἐπιστήμες, τὴ γιατρικὴ καὶ τὴ θεολογία.

Χρονολογικά, τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων, εἶναι ἡ πρώτη μεταφραστικὴ ἐργασία τοῦ κ. Φριλίγγου. Οἱ πολλοὶ θεωρεῦνε τὸν Ἰώβ τὴν πρώτη μεταφραστικὴ του ἀπόπειρα. Ὅμως εἶναι τὸ Ἄσμα ποὺ τυπώθηκε στὴ Σμύρνη στὰ 1912, καὶ κυκλοφόησε ξανὰ τὶς μέρες ἀφτὲς σὲ δέφτερη ἔκδοση. Στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του μᾶς δηγᾶται ὁ μεταφραστὴς τὰ ἱστορικὰ τῆς πρώτης ἔκδοσης τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ μᾶς τὰ λέει μὲ κέφι καὶ μὲ χάρη, μὲ τὸ ζωντανὸ καὶ τὸ ἀδρὸ ἐκεῖνο ὕφος ποὺ χαρακτηρίζει τὸ φραστικὸ τρόπο τοῦ κ. Φριλίγγου. "Ἐχουνε πολὶ ἐνδιαφέρο τὰ ἱστορικὰ τῆς πρώτης ἔκδοσης τοῦ Ἄσματος, διαβάζουνται καὶ μὲ πολλὴ ἀφέλεια, γιατὶ δλέπει κανεὶς σὲ ἐλαξώντανα εἰκόνα τὴν πνεματικὴ ζωὴ τῆς Σμύρνης, ὅπως θέλησε νὰ τὴ δημιουργήσει, κι ὅπως τὴ λαχτάρησε καὶ τὴν ἀνεπέφτηκε, ἕνα λαμπρὸ μά λιγέζωο περιοδικὸ τῆς ἰωνικῆς πρωτεύουσας, ἡ Νέ ο τ η ς. Τὸ περιοδικὸ ἀφτοῦ πρώτη καὶ τελεφταία ἔκδοση εἴταν τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων τοῦ κ. Φριλίγγου.

Μέσα στὶς λίγες μὰ γεμάτες οὐσία προλογικὲς σελίδες αἰστάνεται κανεὶς τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λατρεία, τὸ μεράκι, θὰ ἔλεγα, τοῦ μεταφραστὴ στὰ ποιητικὰ βιβλία τῆς Π. Δ. Ὁ ἀνδυσιασμός του τὸν ἔκανε νὰ μὴν ἀρκεστεῖ στὴ μετάφραση τῶν Ο', μετάφραση μεγαλόπνοη μὰ καὶ σφαλερὴ, παρὰ νὰ καταγίνει καὶ νὰ μάθει—μεγάλο, ἀλήθεια, κατόρθωμα γιὰ ὅποιον εἶναι σὲ θέση νὰ νιόσει καὶ νὰ χρίνει—τὰ δυσκολεύμοτα καὶ δυσκολομάθητα Ἑβραΐκα, κ' ἔτσι ἀπὸ τὴν πρώτη τους πηγὴ νὰ μεταφέρει στὴ γλώσσα μας τοὺς ποιητικοὺς θησαυροὺς τῆς μεγαλοφάντασσης λυρικοτεχνικῆς δημιουργίας τῶν Ἑβραίων. Καὶ διαλεξὴ καὶ μᾶς χάρισε ὅ,τι ἀραῖο καὶ διαλεχτὸ ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσει στὸν καιρὸ τῆς ἀκμῆς της, στὸ κχρυσοῦν αἰῶνα της, ἡ ἑβραΐκη ποίηση. Μὲ τὸ Δαβὶδ καὶ τὸ Σολομώντα, πατρὶρτσὶ ἐ Ewald, ἡ ποίηση τῶν Ἑβραίων ἄνεψε πλήθος καινεούργιους δρόμους καὶ μεγάλωσε καὶ πρόσεφε κ' ἔφταξε στὶς πιὸ ἀφηλὲς κορφές.

☘

Τὸ "Ασμα Ἀσμάτων, ἕνα λυρικὸ κομμάτι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συγγενικὸ στὴ μορφὴ μὲ τὰ δουκολικὰ ποιήματα τοῦ Θεόκριτου, συνδεμένο μὲ ὅλες τὶς χάρες κι ὁμορφιές τῆς ἀρχαίας ποιμενικῆς ποίησης, ἕνε εἰδυλλιακὸ τραγοῦδι, γεμάτο ποίηση, ἀφέλεια καὶ χάρη, στὴ χέρια ἐνὸς ἀδέξιου μεταφραστὴ θὰ ἔχανε ὅλε τὸ ποιητικὸ μεγαλεῖο του, ἐνῶ ἡ μετάφραση τοῦ κ. Φριλίγγου, φύλαξε, ἀνέρια κι ἄθιχτη, ὅλη τὴ λάμψη κι ἐλη τὴν ὁρμὴ καὶ τὸ πάθος τοῦ πρωτότυπου. Σὲ μιὰ καλὴ μετάφραση δὲ φτάνει δέβαια ἡ καλὴ θέληση καὶ ἡ φιλοπονία, χρειάζεται βαθιὰ αἴστηση καὶ γνώση τῆς γλώσσας τοῦ κειμένου ποὺ μεταφράζεις, κι ἀκόμη χρειάζεται νοῦς, ψυχή, καρδιά. Κι ἐ κ. Φριλίγγες, παράλληλα πρὸς τὴν ἀγάπη του στὰ κείμενα τῆς Βίβλου, παράλληλα πρὸς τὴν πολίχρονη κ' ἐπίμονη μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, κοντὰ στὴν φριτικὴ κ' ἐρμηνευτικὴ του ἱκανότητα, εἶναι καὶ ποιητὴς ὁ ἴδιος, ποιητὴς μὲ ἰδιαίτερη μάλιστα φυσιογνωμία, ἀλλοῦ ἁπλός, γλυκός, τρυφερός, ἀλλοῦ ἀδρὸ· περίτεχνος κι ἀφηλοχόντος. Μ' ἀφτὴ τοῦ τὴν προπαιδεία καὶ μ' ἀφτὲς τὶς καλλιτεχνικὲς ἀρετὲς ἐσυ, κατασταπιάστηκε τὴ μετάφραση τοῦ Ἰώβ καὶ τοῦ "Ασματος καὶ ξακολουθεῖ νὰ δουλέβει ἐντατικὰ κ' ἐπίμονα πάνω στοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ.

Ὅποια σελίδα τῆς μετάφρασης κι ἂν ἀνοίξεις, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ καμαρώσεις τὴν τέλεια ἀπόδοση τοῦ κειμένου, νὰ χαρεῖς τὴ στιχουργικὴ μαστοριὰ τοῦ μεταφραστῆ, νὰ ζηλέψεις τὴν ἀρμονία, τὴ δύναμη, τὸν πλοῦτο καὶ τὴ βωνίσια χρωματωσιὰ τῆς γλώσσας του—πέσε κατάλληλης, ἀλήθεια, γιὰ ἕνα θεοκλινὸ τραγοῦδι. Τὸ 'Ασμα Ἀσμάτων τραγοῦδι ἁπλὸ, καθαρὸ, ἐφκολονέπτο, χωρὶς ρητορεία καὶ στόμφο, ξαναζῆσθηκε στὴ γλώσσα μας μὲ τὰ ἴδια του τὰ χαρακτηριστικά, χωρὶς κανένα παραγέμισμα, δίχως τίποτε τὸ ρητορικὸ ποὺ νὰ χαλαρώνει τὸ σφιχτοδεμένο ἐθεραΐΠκο κείμενο.

Δὲ συνηδίζω νὰ διαλέγω ἀποσπάσματα, ἄτσι εἶναι νὰ δείξω τὴν ἀξία ἑνὸς ἔργου. Ἀνοίγω τὸ βιβλίο καὶ παίρνω ὁποια σελίδα τύχει μπροστά μου. Ἔτσι καὶ τώρα:

Ἐγὼ εἰμι τάνδος τοῦ Σαρών, τὸ κρίνε ὡς εἰν' ἀνάμεσα στὶς ἀγκαθιές, ἔτσ' εἶναι ἀνάμεσα στὶς κοπελιὲς κ' ἡ ἀγαπη-(τικιά μου.

Σὲ δάσου δέντρ' ἀνάμεσα πῶς ἡ (μηλιὰ 'ναι, ἔτσ' εἶναι καὶ μένα ὁ ἀγαπημένος μου μέσα (στὰ παλληκάρια.

Τὸν ἰσκιο του ἀποθύμησα καὶ κάπανω στοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ.

Ὅποια σελίδα τῆς μετάφρασης κι ἂν ἀνοίξεις, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ καμαρώσεις τὴν τέλεια ἀπόδοση τοῦ κειμένου, νὰ χαρεῖς τὴ στιχουργικὴ μαστοριὰ τοῦ μεταφραστῆ, νὰ ζηλέψεις τὴν ἀρμονία, τὴ δύναμη, τὸν πλοῦτο καὶ τὴ βωνίσια χρωματωσιὰ τῆς γλώσσας του—πέσε κατάλληλης, ἀλήθεια, γιὰ ἕνα θεοκλινὸ τραγοῦδι. Τὸ 'Ασμα Ἀσμάτων τραγοῦδι ἁπλὸ, καθαρὸ, ἐφκολονέπτο, χωρὶς ρητορεία καὶ στόμφο, ξαναζῆσθηκε στὴ γλώσσα μας μὲ τὰ ἴδια του τὰ χαρακτηριστικά, χωρὶς κανένα παραγέμισμα, δίχως τίποτε τὸ ρητορικὸ ποὺ νὰ χαλαρώνει τὸ σφιχτοδεμένο ἐθεραΐΠκο κείμενο.

Δὲ συνηδίζω νὰ διαλέγω ἀποσπάσματα, ἄτσι εἶναι νὰ δείξω τὴν ἀξία ἑνὸς ἔργου. Ἀνοίγω τὸ βιβλίο καὶ παίρνω ὁποια σελίδα τύχει μπροστά μου. Ἔτσι καὶ τώρα:

Ἐγὼ εἰμι τάνδος τοῦ Σαρών, τὸ κρίνε ὡς εἰν' ἀνάμεσα στὶς ἀγκαθιές, ἔτσ' εἶναι ἀνάμεσα στὶς κοπελιὲς κ' ἡ ἀγαπη-(τικιά μου.

Σὲ δάσου δέντρ' ἀνάμεσα πῶς ἡ (μηλιὰ 'ναι, ἔτσ' εἶναι καὶ μένα ὁ ἀγαπημένος μου μέσα (στὰ παλληκάρια.

Τὸν ἰσκιο του ἀποθύμησα καὶ κάπανω στὸ ἰσκιό του ἐκάθισα κ' εἴταν γλυκὸς στὸν οὐρανίσκο (μου ὁ καρπός του.

Μ' ἔφερες μὲς στὸ σπίτι τοῦ κρα-(σιοῦ κι ἀπάνω μου σημαία του εἴταν ἡ (ἀγάπη.

Τονώστε με μὲ δυναμωτικά, μὲ μῆλα συνεφέρτε με, γιατὶ μὲ πλήγωσε ἡ ἀγάπη.

. . . . . .

Δικός μου ὁ ἀγαπημένος μου καὶ γὼ δική του. Ἀνάμεσα στὰ κρινελούλουδα βοσκᾶ.

Ὡσπου τὴ μέρας νὰ φυσήξει ὁ δρο-(σερὲς ἀγέρας καὶ νὰ φύγουν οἱ σκιές, γύρισε, ἀγαπημένε μου. Γίνε ἴδιος μὲ ζαρκιὸ' ἢ μ' ἐλαφό-(πουλο, ἀπάνω στὰ σκισμένα τὰ βουνά.

☘

Ἡ μετάφραση τοῦ κ. Φριλίγγου ἀληθινὸ ποιητικὸ δημιούργημα, μὲ ρυθμὸ, μὲ χάρη, μὲ αἴστημα, μὲ χρῶμα καὶ μὲ δρεσιά. Περιμένουμε τώρα καὶ τὴ μετάφραση τῶν Ψαλμῶν. Ἀπ' ὅσα κομμάτια δημοσίεψε ὁ μεταφραστὴς κι ἀπ' ὅσα μᾶς διάβασε, μπορεῦμε νὰ ποῦμε ἀδίστακτα πὼς εἶναι κι αὐτὴ ὅμεια ὡραία κι ἀριστοτεχνική, μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ σεβαρὲς νεοελληνικὲς μεταφρastικὲς δημιουργίες.

Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΣΕΛ ΜΟΥΝΤ

ΤΟ «ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝ ΜΙΚΕΛΕ"

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 4)

μεγάλωσε ὅταν θέλησα ν' ἀνάψω τὴν πίπα μου καὶ ἐρῆπκα τὴν τσέπη τοῦ γιλέκου μου γεμάτη νερό. Κι' ἔρριχνα ἀκόμη λυπημένες ματιὲς στὸ κουτὶ μὲ τὰ ἐρεγμένα σπίρτα τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ Ριστίνα ἀναδε κιόλας τὸ τσιμπούκι της μὲ τσακμακόπετρα καὶ ὕσκα. Μὰ ἐ πολιτισμὸς μου ντροπιάστηκεν ἄλλη μιὰ φορὰ ὅταν θέλησα νὰ φερέσω ἕνα ξευγάρι στεγνὲς κάλτσες κι' ἔλεα πὼς ὁ ἀδιάφορος γυλιὲς μου, ἡ πιὸ καλὴ μάρκα τοῦ Λονδίνου, ἤτανε μουσκιδι μέσα κι' ὄξω, ἐνῶ τὰ πράγματα τῆς Ριστίνας ἤσαν ἀπείραχτα μέσα στὸ δικό της γυλιὸ, τὸ φτιαγμένον ἀπὸ γλεῦδα σημιόδας. Περιμένανε νὰ φράσει τὸ νερὸ γιὰ τὸν καφέ, ὅταν μ' ἕνα ξαφνικὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα ἡ μικρὴ μου λαμπίτσα τοῦ οἰονεύματος ἔσβυσε. Μ' ἕνα σάλτο ἡ Ριστίνα πετάχτηκεν ἀπάνω, ἔτρεξε κατὰ κεῖ ποὺ φυσοῦσε καὶ γύρισε γιὰ νὰ μοῦ πεῖ νὰ ξαναφορτωθῶ τὸ γυλιό μου. Σὲ μιὰ στιγμὴ, ἕνας δυνατὸς ἀγέρας μᾶς χτύπησε ἀπὸ πρόσωπο καὶ σήκωσε πάν' ἀπὸ τὰ κεφάλια μας τὴν πανχειὰ καταχνένια κουρτίνα. Πολὺ μακρυὰ, στὸ ἄδδος τοῦ κάμπου ξεδιάκριανε ἕνα μεγάλο πεταμὸ, ποὺ σταραφτεκοπεοῦσε στὸ φῶς τοῦ ἥλιου σὰ γυαλιστερὸ σπαθί. Ἀπ' τὸν ἀντικρυνὸ τοῦ ἔχτο, ἄρχιξεν ἕνα ἐλατόκαυκο, ποὺ φαινόταν ἀτέλειωτο. Ἡ Ριστίνα σήκωσε τὸ χέρι της κι' ἔδειξε μιὰ λεπτὴ κολόνα καπνοῦ ποὺ ἀνέβαινε πάνω ἀπ' τὶς κορφὲς τῶν δέντρων.

— Τὸ Φέρστ γυχαν, εἶπεν ἡ Ριστίνα.

Μὲ δέκα ἡπδευς ἔφαγε τὴ δουνοπλαγιὰ καὶ χωρὶς καθόλου νὰ συλλογιστεῖ χώθηκε στὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰσαμε τὸ λαιμό. Τὸ ἴδιο ἔκαμα κι' ἐγώ. Σὲ λίγο ὁ ποταμὸς ἔβαδυνε καὶ τὸν περάσαμε κολυμπόντας, καθὼς τὰ ἐλάφια τὴ λίμνη. "Ὑστερα ἀπ ἐμισῆς ὥρας δρόμο μὲς στὸ δάσος, φτάσαμε σὲ μιὰν ὑπέρεχη σπανιόδα πεῦδεις ποὺ ἤταν καμωμένη ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι. "Ἐνας μεγάλος λαπωνέζικος σκύλος ὕρμησε πρὸς ἐμᾶς μὲ ἄγρια γαυγίσματα. "Ὅταν ὅμως μᾶς μύρισε κάμποσο, φανέρωσε μεγάλη χαρὰ κι' ἄρχισε νὰ μᾶς δείχνει τὸ δρόμο, κουνόντας προστατευτικὰ τὴν οὐρά του. Μπροστὰ στὸ κοκκινομπογιαντισμένο σπίτι του ὁ Λάρς "Αντερς, φάντασε σὰ γίγαντας· μέσα στὸ μακρὺ του παλτὸ καὶ στ' ἀψολοπάνωτσά του.

—Καλημέρα στὸ δάσος, εἶπεν ὁ Λάρς "Αντερς. 'Απὸ πεῦ ἔρχεσαι; Γιατὶ δὲν ἄφησες τὴ μικρὴ Λαπωνέζα νὰ περάσει μονάχη τὴς τὸν ποταμὸ κολυμπόντας καὶ νὰ πάρει τὴ δάρκα μου νὰ στὴ φέρει; Βάλε ἕνα κούτσουρο τσὴ φωτιὰ, Κερστίνα. Ἐφύλαξεν ὕστερα τὴς ζακολουθεῖ νὰ δουλέβει ἐντατικὰ κ' ἐπίμονα μένα εἰρωνία. Τὸ μουτράκι σας, παιδί μου, εἶναι τόσο φεγγερό, τόσο καλό.

Ἡ Κλάρισα δὲ φαντοζόταν πὼς θὰ τελείωνε ἔτσι αὐτὸ τὸ γεῦμα. Μιὰ ἀδειοσύνη περίσσευε μέσα τῆς. Σὰν ἄμα βρίσκεσαι, ἡμερμάματα, στὸ πεζοδρόμιο μιᾶς ξένης πολιτείας. Καὶ γυρεύεις γυρεύεις τὴς πλευρὲς ἑνὸς δρόμου ποὺ σοῦ εἶπαν... Κατόπι ἔγινε σὰν ἕνα πολὶ ἐλαφρὸ πέπλο ποὺ σκεπάζει τὰ μάτια σου.

— Πᾶμε, παιδί μου. Καταλαβαίνω πὼς εἶμαι ἀστεία. Δὲ θέλω νὰ μείνουμε περισσότερο. Εἶναι μιὰ τοσεῖ στὸ δικό τους πεζοδιόδιο καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσε μηχανικά. Ἔτσι ἀπὸ νὰ γύρευε νὰ βρεῖ κάτι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἔτσι ἀπὸ νὰ γύρευε νὰ βρεῖ κάτι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἔτσι ἀπὸ νὰ γύρευε νὰ βρεῖ κάτι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἑαυτό του.

— Πρόκειται γιὰ τὸ γιό μου, ξαναρχισε ἡ Τζένικα, ὕστερα ἀπὸ μερικὰ βήματα. Πρόκειται γι αὐτόν, ἐπειδὴ ἐσεῖς εἰσθε περίπου τῆς ἴδιας γενεᾶς μαζί του καὶ μπορεῖτε νὰ καταλάβετε. Μὰ ἡ δική μου θέση εἶναι δύσκολη. Εἶναι ἕνα παιδὶ που τὸ ξαίρετε καλά. "Ὅλο τὸ περιστάσεις καλοκαίρι, στὴν Ἀθήνα, τὸν εἴχατε στὸ κεφάλι σας. Κάθε μέρα, μοῦ ἔγραφε, εἴταν σπίτι σας. Ἐνθουσιασμένος γιὰ τὴν ἀθηναϊκὴ ἀρχαιολογία. Ἀλλὰ ὥστόσο πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι εἶναι νεώτατο παιδί, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἡλικία του. Ἀλλὰ ὥστόσο πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι εἶναι νεώτατο παιδί, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἡλικία του. Κι' ἀν γίνει ἡ δίκη μὲ τὸν τοῦ μπάτσους, θὰ γίνει μοιαστὸς κουβέντα καὶ γιατὶ ἐδόθησαν οἱ ἐφέδρες τὸν μπάτσοι. Καταλαβαίνετε.

— Ναί, ἀλλὰ ὁ κ. Πετελίνος, θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ ἐπωφεληθεῖ τοῦ κύρους του. Οἱ "Αγγλοι, ξαίρετε...

— Ἔτσι ἔρχεσε ἀμέσως ὁ κομπίνας ὁ ἄνθρωπος κι ὅταν τὸν εἶδε, λέει, ἡ "Αγγλίδα νὰ μπαίνει στὸ γραφεῖο τοῦ δυσκολεύτηκε νὰ κρατήσει τὴ σύγκίνησή της. Τοῦ ἔσφιγγε τὸ χέρι, δὲν τοῦ τὸ ἄφινε ἡ ἀθλιοστάθεια. Κ' ἄλπορδ, τοῦ εἶπε, πὼς ἕνας τέτοιος διαπρεπὴς "Ἕλληνας μπορεῖ νὰ ἔχει γιὰ γύο του ἕναν τέτιο ἀποστὴ διεθνὴ τύπο!» Ὁ Νώντας μου εἶναι ὁ διεθνὴς ἀπρεπὴς τύπος! "Α! ἂν εἶμουν ἐκεῖ...

— Θὰ τῆς δίνατε κι ἐσεῖς δυὸ μπάτσους.

— Ἀκριβῶς! Δὲν ἐπιφέ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΡΙΚΑΡΔΟ ΒΙΝΙΕΣ

ΕΝΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΟΥ κ. ΜΙΧ. ΠΟΛΙΤΗ

Γεννήθηκε στὰ 1875 στὴ Λέριδα τῆς Ἰσπανίας, τὴν πατρίδα τοῦ Γρανάδος. Ἡ μεγάλη του κλίση γιὰ τὴ μουσικὴ ἐδηλώθηκε ὅταν ἀκόμα ἦταν μικρὸ παιδί. Ὕστερα ἀπὸ τὶς πρῶτες σπουδὲς τὴ γενέτειρά του, πῆγε στὴ Βαρκελώνα, ὅπου εἶχε γιὰ δάσκαλό του τὸν φημισμένο καθηγητὴ Πεντρέλλ. Σὲ ἡλικία 11 χρόνων πῆρε τὸ πρῶτο μεγάλο βραβεῖο πάνου τῆς πόλης τῆς Βαρκελώνας. Ὁ Ἀλμενιέζ, μαγεμένος ἀπὸ τὸ ταλέντο τοῦ μουσικοῦ αὐτοῦ ἴαυματος, κατορθώνει νὰ τοῦ ἐξασφαλίσει μιὰ ὑποτροφία γιὰ ν' ἀναφέρω τὰ ἔργα ποὺ αὐτὸς πρῶτος τόλμησε νὰ παρουσιάσει στὰ προγράμματά του καὶ ποὺ σήμερα κάθε πιανίστας ποὺ σέβεται τὸν ἑαυτό του θεωρεῖ ὑποχρέωσή του νὰ τὰ παίξει στὶς συναυλίες του. Οἱ ἱστορικοὶ τῆς σύγχρονης μουσικῆς ὁμολογοῦν τὴν ὀφειλὴ τῶν συνθετῶν τοῦ αἰώνα μας στὸν μουσικὸ αὐτὸν ἀπόστολο. Ἀς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ ἀναγνώστες μου νὰ δώσω μερικὰ παραδείγματα:

Στὶς 11 Ἰανουαρίου 1902, σὲ μιὰ σεάνς τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Ἑταιρίας (στὸ Παρίσι) παρουσιάζει τὴν Σουίτα «Τιὰ πάνω» τοῦ Ντεμπισσύ. Τόση ἦταν ἡ ἐπιτυχία, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ ἐπαναλάβει τὴν Τοκκάτα ποὺ κλείνει τὴν Σουίτα αὐτή.

Στὶς 24 Ἀπριλίου 1903, μαζὶ μὲ τὸν Ντεμπισσὺ ἐκτελοῦν σὲ 2 πιάνα τὶς «Νυχτωδίες». Στὶς 9 Ἰανουαρίου 1904 αὐτὸς πρωτοπαίζει τὸ ἀριστούργημα τοῦ ἰδίου Γάλλου συνθέτη, ποὺ ἔχει τὸν τίτλο «Ἑστάμπες». Τρία κομμάτια ἀποτελοῦν τὴν σειρὰ αὐτή. «Παγόδες», μὲ τοὺς ἐξωτικοὺς ρυθμοὺς καὶ ἁρμονίες. «Μιὰ βραδυὰ στὴ Γρενάδα», αὐτὴ ἡ ἑβδομαδὸν τῶν κήπων τῆς Ἀνδαλουσίας, ποὺ ἀργότερα τόσο ἀριστοτεχνικὰ παράφρασε μουσικῶς ὁ μεγάλος Μανουέλ δὲ Φάλλια στὶς «Νύχτες στοὺς κήπους τῆς Ἰσπανίας» γιὰ πιάνο καὶ ὀρχήστρα (ἔργο ἀφιερωμένο στὸν Βίνιες), καὶ «Κῆποι κάτω ἀπ' τὴ βροχή». Θρίαμβος τοῦ Ντεμπισσὺ, ἀλλὰ καὶ θρίαμβος τοῦ Βίνιες. Ἡ μάλλον θρίαμβος τοῦ Ντεμπισσὺ χάρη στὸν Βίνιες.

Στὶς 18 Φεβρουαρίου 1905 ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν «Μάσκα» καὶ τοῦ «Εὐθύμου Νησιοῦ». Στὶς 3 Μαρτίου 1906 παρουσιάζει τὶς «Images», πρῶτο τρίπτυχο, καὶ στὶς 21 Φεβρουαρίου 1908 τὴ δεύτερη σειρὰ τοῦ ὁμώνυμου ἔργου, ὅπου καὶ τὸ περίφημο «Πουλασσὸν ντ' ὀρ» ἀφιερωμένο σ' αὐτόν. Ἡ κριτικὴ ἀναφώνησε ἐπαινεῖ τὴ συμβολὴ τοῦ Βίνιες, γιὰ νὰ ἐπιδιάει τὸ ἔργο τοῦ μεγαλύτερου Γάλλου μουσουργοῦ.

Στὶς 14 Ἰανουαρίου 1911, τρία Πρελούντια, τὸ «Κολὶν ντ' Ἀνακαπρί», «La Fille aux cheveux de lin», καὶ «La Sérénade interrompue», παίρνουν τὸ πρῶτο βάπτισμα τοῦ κοινοῦ καὶ στὶς 5 Ἀπριλίου 1913, πρωτοεκτελοῦνται ἄλλα τρία ἀριστουργήματα ἀπὸ τὸ δεύτερο βιβλίο τῶν Πρελούδιων, δηλαδή: «Les Fées sont d' exquises danseuses» «Les Terrasses des audiences au clair de lune» καὶ «Πυροτεχνήματα».

Μέγας θαυμαστὴς τοῦ Μπουντλαίρ, τοῦ Βερλαὶν καὶ τῶν ἄλλων Γάλλων ποιητῶν τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰώνα μας, ὁ Ρωλάνδο Βίνιες ἔφερε νὰ ἐφαρμόσει τὴ μουσικὰ αὐτὰ ποιήματα, ποὺ κάθε νότα τους εἶναι καὶ ἕνας κόσμος ἁρμονίας, μ' ὅλη τὴ λεπτότητα, μ' ὅλη τὴ διαύγεια, μ' ὅλη τὴ χάρη, ἀλλὰ καὶ μ' ὅλη τὴ «μοντερασσιόν» ποὺ διανοίθηκε ὁ συνθέτης τοῦ «Πελλέας καὶ Μελισσάνθη». Ὁ Ντεμπισσὺ ἐπιδιάθηκε πιά.

Θέλετε ἄλλα παραδείγματα;

Στὶς 13 Ἀπριλίου 1901, πρωτοπαρουσιάζει τὸ «Ἀρχαῖο Μενουέτο» τοῦ Ραβέλ, ποὺ τοῦ εἶναι ἀφιερωμένο. Στὶς 5 Ἀπριλίου 1901, τὴν ρεμβώδη, τὴν τόσο μελαγχολικὴ «Παβάνα στὸ θάνατο μιᾶς ἰνφάντας» καὶ τὰ παιγνιδιάρικα καὶ διάφανα «jeux d' eau».

Στὶς 6 Ἰανουαρίου 1906 δίνει γιὰ πρώτη φορὰ τοὺς «Καθρέφτες», ποὺ τὸ δεύτερό τους κομμάτι τὰ «Θλιμμένα πουλιὰ» τοῦ εἶναι κι' αὐτὸ ἀφιερωμένο ἀπὸ τὸν Γάλλο-Βάσκο συνθέτη. Στὶς 9 Ἰανουαρίου 1909 παίζει τὸ τρίπτυχο «Γκασπάρ ντέ λὰ Νοὺ» ποὺ εἶναι ἐμπνευσμένο στὰ ποιήματα «Ὀντίν», «Λὲ Ζιμπὲ» καὶ «Σκαρμὸ», τοῦ Ἀλουίσιους Μπερτράν.

Μὲ πόσο γοῦστο περιγράφει ὁ βιογράφος τοῦ Ραβὲλ Ρολὰν Μανυέλ, τὴ συναυλία ἐκείνη τῆς 5ης Μαρτίου 1898, ὅπου ὁ Βίνιες μαζὶ μὲ τὴν δεσποινίδα Δρὸν παρουσίασαν σὲ 2 πιάνα τὴν «Ἀ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11)

Ὁ Ρικάρδο Βίνιες

φία γιὰ ἀνώτερες σπουδὲς στὸ Παρίσι, ἕπου μεταξὺ ἄλλων δασκάλων τῆς ἀρμονίας καὶ σύνθεσης ὁ μικρὸς Ρινιάλδος ἔχει γιὰ καθηγητὴ τοῦ πάνου τὸν διάσημο Μασενέ. (Θὰ εἶναι ἴσως λίγες γνωστό, ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ νεαρὸς Ἰσπανὸς πιανίστας ἐχρημάτισε συνμαθητὴς τοῦ δικοῦ μας Βελοῦδου). Τὸ 1894 παίρνει μέρος στὸ μεγάλο διαγωνισμὸ πιάνου τοῦ Κονσερβατουάρ. Ἀντίπαλός του ὁ Κορτὸ καὶ ἄλλοι πιανίστες ἀνώλογης ἀξίας. Πρόεδρος τῆς Ἐλληνόδικης Ἐπιτροπῆς ὁ Καμὶλ Σαὶν-Σάνς. Παμψηφεῖ ὁ Βίνιες ἀποσπᾶ τὸ πρῶτο βραβεῖο. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει μιὰ σταδιοδρομία θριαμβευτική. Τὶς πρῶτες του μεγάλες ἐπιτυχίες τὶς ἐξασφαλίζει ὡς σολίστ στὰ κονσέρτα Κολὸν καὶ Λαμουρὲ τοῦ Παρισιοῦ. Οἱ ἐπιτυχίες του αὐτὲς δὲν ἔχουν ὅμως τίποτε τὸ συμβατικό, ἀλλὰ ἐπίσης τίποτε τὸ θορυβῶδες. Δὲν ὀφεῖλονται στὸ ξενέλιωμα τοῦ κοινοῦ μὲ ὠρισμένα τρίκ, μὲ κάτι ἐντυπωσιακὰ τεχνάσματα ποὺ ἀρκετοὶ διάσημοι(!) πιανίστες μεταχειρίζονται γιὰ νὰ κατακτήσουν ἐμπορικὸς τὶς διεθνεῖς μουσικὲς πιάστες. Ὁ Βίνιες εἶναι ὁ τύπος τοῦ μετριόφρονος μουσικοῦ, τοῦ ἀπόστολου κάθε ὑψηλοφυΐας. Τὸ ἴδιο τὸν ἐνδιαφέρει ἂν ὁ συνθέτης λέγεται π. χ. Σολέρ, ἢ Μορένο καὶ τὰ ἀνέκδοτά του ἔργα (ἀγνωστα στοὺς μὴ εἰδικοὺς μουσικολόγους) γράφηκαν στὸν 17ο ἢ τὸν 18ο αἰώνα, ἢ ἂν ὀνομάζεται Φριδερίκος Σοπέν, καὶ οἱ κομψὲς κυρίες λιγοθυμοῦν ἀπὸ συγκίνηση μὲ τὸ ἀντίφρασμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ στὸ πρόγραμμα. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία γιὰ τὸν Βίνιες εἶναι ἡ μουσικὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτή, κι' αὐτὴ ὑπάρχει συχνὰ ἐκεῖ ποὺ δὲν τὴ φανταζόμεθα. Τοῦ εἶναι ἀδιάφορο ἂν ἐκεῖνος, προσωπικῶς, θάγει ἐπιτυχία, ἀρκεῖ μόνο νὰ ἐξυπηρετηθεῖ ἡ Τέχνη, ἀρκεῖ μιὰ καινούργια, ὡς τώρα ἄγνωστη ὑψηφιὰ νὰ γίνει κτήμα τοῦ κοινοῦ. Καὶ ὅμως, τὰ δυσκολώτερα κοινὰ τοῦ κόσμου τοῦ ἔχουν ἐκφράσει ἀμέρριστα τὴν ἐπιδοκιμασία τους. Ἔχοντας ὡς ἕδρα τὸ Παρίσι, ταξειδεύει διαρκῶς. Οἱ δύο Ἀμερικὲς καὶ ὅλη ἡ Εὐρώπη διεκδικοῦν κάθε σαιζὸν τὸν καλλιτέχνη, ποὺ δεκάδες χρόνια τώρα δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ σκέρνει μουσική. Γιατί, φαντάζομαι ὅτι σπάνιοι εἶναι οἱ πιανίστες ποὺ τὸ ρεπερτόριό τους ἀγκαλιάζει τόσες μουσικὲς περιόδους, γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅλη τὴ μουσική. Αὐτὸς πρῶτος δημιούργησε τὶς ἱστορικὲς συναυλίες. Τὸ 1905, ἔδωκε στὴ Σάλα Ἔρρω τοῦ Παρισιοῦ μιὰ σειρὰ τετοίων κονσέρτων, στὰ ὁποῖα ἄρχισε ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν κλαβεσινίστ τοῦ 16ου μέχρι τοῦ 18ου αἰώνα, γιὰ νὰ φθάσει στὶς πιὸ σύγχρονες Ρουσσικὲς, Γαλλικὲς καὶ Ἰσπανικὲς σχολές.

Θὰ χρειαζήσουνε σελίδες ὁλόκληρες

Ο ΣΑΙΞΠΗΡ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΣ

ΤΟΥ κ. ΠΕΛΟΥ ΚΑΤΣΕΛΗ

Ἡ ὑποχρέωση τῆς στήλης αὐτῆς νὰ παρακολουθεῖ τὶς «πρῶτες» τῶν ἔργων, ποὺ δίνουν τὰ θέατρά μας, τὴν ἐμποδίσε νὰ ἐξακολουθήσει τὴ δημοσίευψη τῆς σειρᾶς τῶν ἄρθρων, ποὺ θὰ ἐξέταζαν τὸ πρόβλημα τῆς πωράστασης καὶ τῆς ἀπόδοσης τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ πάνω στὶς σκηνές μας. Τὸ πρῶτο ἄρθρο, ποὺ δημοσιεύτηκε ἐδῶ κι' ἕνα μῆνα ἀρ. φύλλου «Ν.Γ.» 43—μὲ τὸν ἴδιο τίτλο, τοποθετοῦσε εἰδικὰ τὸ ζήτημα, τονίζοντας τὴν ἀδυναμία, ποὺ ἔχουν τὰ θέατρά μας στὸ νὰ διδάξουν δημιουργικὰ καὶ ἀποκαλυπτικὰ τὸν Σαίξπηρ. Εἴπαμε ἀκόμα ὅτι ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς Σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς πλατείας, δηλαδὴ τοῦ Κοινοῦ, Ἕλειπαν οἱ ἀναγκαῖες ἐκεῖνες προϋποθέσεις ποὺ θὰ συντελοῦσαν μὲ τὴ δημιουργία μιᾶς πιὸ γόνιμης ἐποχῆς μαζί τους. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἐξετάσουμε ἀναλυτικώτερα σήμερα γιὰ νὰ ἀποφύγουμε μοιραῖες πλάνες ποὺ τυχὸν θὰ γεννηθοῦν.

Τὸ περιβάλλον μας, ἡ Ἑλλειψη ἔντονης πνευματικῆς ζωῆς καὶ κυριώτερα ὁ τρόπος ποὺ ἀντικρύζουμε καὶ γευόμαστε σήμερα τὸ θεῖαμα τῆς ζωῆς, οἱ τάσεις τῆς ἐποχῆς μας, δὲν παρέχουν τὶς δυνατότητες ἐκεῖνες ποὺ θὰ μᾶς βοηθοῦσαν γιὰ νὰ ζήσουμε σ' ὅλη τὴν τὴν πεμπτουσία τὸ πνεῦμα μιᾶς Σαιξπηρικῆς τραγωδίας. Καὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγέννησης, ποὺ ὀρθώθηκε γιὰ νὰ συλλάβει καθολικὲς συλλήψεις τῆς Ζωῆς καὶ ἡ ἐποποιία τοῦ νικηφόρου ἀτομισμοῦ. Στὴν ἐποχὴ μας δμως δὲν ζεῖ πιὰ ἡ ἐποποιία ἢ ἂν θέλετε, ἔχει μετατοπισθεῖ τὸ κέντρον βάρους. Ἡ ἐποποιία δὲν ὑπάρχει πιὰ γιὰ μᾶς στὸ ἐλεύθερο καὶ ἀκόλαστο ἐκεῖνο ξέσπασμα τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων, ὅπου οἱ αἰματοβαμμένοι ἥρωες διεγράφουν τὶς φοβερὰ διασταυροῦμενες καμπύλες τους, ἔξω ἀπὸ κάθε νόμο καὶ τάξη. Μιὰ βαθειὰ καὶ ριζικὴ ἀλλαγὴ ἔχει συντελεσθεῖ. Σήμερα μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἐπεποίεία τῆς ταπεινῆς καθημερινῆς ζωῆς, οἱ τραγωδίες ἐκεῖνες τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς ἀντίδρασης τῆς ἀνώνυμης μάζας, τῶν ἀδύναμων καὶ τῶν πιεζόμενων. Οἱ διοπιστώσεις δμως αὐτὲς δὲν πρέπει νὰ μᾶς φέρουν στὸ λανθασμένο συμπέρασμα, πὼς τὸ σύγχρονο κοινὸν εἶναι ἀνίκανο νὰ δοκιμάσει πιὰ πνευματικὲς καὶ αἰσθητικὲς χαρὲς καὶ ν' ἀντλήσει ἀκόμα δημιουργικὲς ἀξίες ζωῆς ἀπὸ τὴν ἀθάνατη γονιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ. Κάθε ἄλλο. Ἀκριβῶς στὰ ἔθνη ἐκεῖνα ποὺ παρουσιάζονται σὰν καταστάσεις ἐξραιωμένες οἱ τάσεις τῆς ἐποχῆς μας πρὸς τὸν κοινωνισμὸ στὰ ἔθνη αὐτά, ἀκριβῶς, ὁ Σαίξπηρ κατέχει τὴν πρώτη θέση στὰ ἐπίσημα θέατρά τους. Δὲν εἶναι ἀντίφαση αὐτό. Εἶναι μιὰ λογιασμένη ἐνέργεια κι' ἕνα ἀποκαλυπτικὸ παράδειγμα τῆς ἀνάγκης ποὺ αἰσθάνονται τὰ ἔθνη αὐτὰ νὰ βοηθήσουν τὸ λαό τους στὸ προχωρημά του, φέρνοντάς τοῦ σὲ εὐεργετικὴ ἐπαφὴ μὲ τὸ βαθὺ αἰσθημα, τὴν πλαστειὰ σκέψη καὶ τὴ φλογερὴ καὶ ἀνοιξιάτικη ζωϊκὴ ὁρμὴ τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ. Αὐτὸ λέγεται γονιμότητα. Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ εἶναι τέτοιου εἴδους. Ἔχουν μέσα τους μιὰ ἔντονη γονιμοποιὸ δύναμη, ποὺ ἢ ἐνέργειά της ἀδιάκοπα ξαπλώνεται καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκλείψει μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. «Ἕνας μεγάλος δραματικὸς ποιητὴς—λέει ὁ Γκαῖτε—μπορεῖ νὰ κατορθώσει νὰ κάνει τὴν ψυχὴ τῶν ἡρώων του ψυχὴ τοῦ λαοῦ». Τὸ παρουσίασμα ἀπὸ σκηνῆς τῆς φλογερῆς καὶ μεστῆς ζωῆς τῶν ἡρώων του—ἂν βοηθοῦσε μιὰ πιστὴ καὶ δημιουργικὴ ἑρμηνεία τους—θὰ μποροῦσε σ' ἕνα κοινὸν, ποὺ δὲν ἔχουν μαραθεῖ οἱ ζωϊκές του ἰνσες, νὰ προκαλέσει τὴ λύτρωση ἐκείνη ποὺ τὴ δοκιμάζουν οἱ ἄνθρωποι ὅσες φορὲς ἱκανοποιοῦν τὸ βαθύτερο πόθο τους γιὰ περισσότερη ζωή, πιὸ πλούσια, πιὸ δυναμική. Ἀκριβῶς ὅσο πιὸ στενὰ περιωρισμένη εἶναι ἡ γυρω μας ζωή, τόσο καὶ ἡ ἀντίδραση τοῦ κοινοῦ, καὶ ὁ πόθος του γιὰ μιὰ πιὸ ἔντονη ζωή, εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερη καὶ τόσο πιὸ ἐπιταχτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπικοινωνίας μας μὲ τὰ μεγάλα ἔργα. Γιὰ τὸ σύγχρονο βέβαια Ἑλληνικὸ κοινό, τὸ πνευματικὰ καὶ αἰσθητικὰ ἀναργάνωτο, εἶναι μιὰ δοκιμασία μεγάλη, ἀβοήθητο καθώς ἐμεῖνε, ν' ἀντιμετωπίσει καὶ δημιουργικὰ νὰ ζήσει τὸν ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ πλοῦτο τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ. Ἡ ἀλήθεια δμως εἶναι ὅτι καὶ τὸ ἐλάχιστο ἐκεῖνο μέρος, ποὺ θὰ ἀντλήσει ἀπὸ τὴν πλούσια προσφορὰ τοῦ πνεύματός του, εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ συντελέσει στὴν καλλιέργεια ἐκείνη ποὺ, μὲ τὸν καιρὸ, θὰ φέρει τοὺς καρποὺς της. «Γιατὶ—ὅπως σοφὰ συμπλήρωνε ὁ ἀείμνηστος δάσκαλός μου Φώτος Πολίτης — τὸ ἀληθινὸ καλλιτέχνημα μπορεῖ νὰ μὴν κατανοηθεῖ ἀμέσως σ' ὅλη τὴν τὴν πληρότητα μένει ὁμως σὰν ἀπόθεμα ἐμπειρίας μέσα στὴ συνείδησή μας, ἀπόθεμα,ποὺ περιμένει τὴ κατάλληλη στιγμὴ γιὰ νὰ τοῦ δώσει πλαστικότητα ἡ σκέψη μας». Ἔτσι γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους κι' ἀκόμα γιὰ τὶς παραστατικὲς ὠμορφιὲς—τὸ πλούσιο ἔνδυμά τους—ποὺ διαθέτουν τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ, πιστεύουμε ἀκριβῶς ἀκριβὰ πὼς εἶναι δυνατὴ μιὰ πλατειὰ ἐπαφὴ τοῦ Κοινοῦ μας μὲ τοὺς κόσμους του. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ πρέπει νὰ βαλθοῦμε ὅλοι μας σὲ σεβαχὴ δουλειὰ μ' ὅλη τὴ συνείδηση τῆς σοβαρότητάς της καὶ τῆς εὐθύνης ποὺ μᾶς βαραίνει. Εἴπαμε, στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, γιὰ τὴν φτώχια τῆς σκηνῆς μας σὲ ἠθοποιοὺς ποὺ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ παίζουν τραγωδίες. Τὴν Ἐλλειψη μας αὐτὴ δυὸ ἱδρύματα μποροῦν νὰ τὴ θεραπεύσουν. Πρῶτα ἡ δραματικὴ σχολὴ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου καὶ ὕστερα αὐτὴ ἡ Ἰδια ἡ Κρατικὴ μας Σκηνή. Τὰ ἱδρύματα αὐτὰ πρέπει ν' ἀναλαβοῦν ἔργο τους, τὸ πρῶτο νὰ μορφώσει, νὰ καλλιεργήσει καὶ τὸ δεύτερο νὰ συντηρήσει ἠθοποιοὺς κατάλληλους γιὰ τὴν τραγωδία Μιὰ εἰδικὴ ἐπιλογὴ, μιὰ εἰδικὴ μόρφωση, μιὰ εἰδικὴ μύηση πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀνάμεσα στοὺς νέους ποὺ βγαίνουν στὴ θεατρο πρέπει νὰ ἀρχίσει συστηματικὰ καὶ ἐπίμονα. Ἡ σχετικὴ πεῖρα μου, ἡ ἐπαφή μου μὲ τὴ θεατρο, μοῦ μόρφωσε τὴν ἀδιάσειστη γνώμη πὼς πολλοὶ νέοι ὅπως καὶ ἐπαγγελματίες ἠθοποιοί μας ποὺ τυχὸν κρίθηκαν ὅτι δὲν κάνουν γιὰ τὸ θέατρο—ὁ λόγος γιατὶ τοὺς κρίναμε μὲ τὸ κριτήριο ποὺ μᾶς μόρφωσαν οἱ ἀπαιτήσεις τῶν κοσμικῶν ἔργων—θὰ μποροῦσαν ἐξαίρετα νὰ χρησιμέψουν καὶ νὰ προσφέρουν στὴ ὁμάδα ποὺ θὰ συγκροτιότανε γιὰ νὰ λειτουργήσει στὰ κλασσικὰ Ἔργα. Ἂν δὲν γίνει αὐτό, ἂν δὲν ἀποκτήσουμε ἠθοποιοὺς εἰδικευμένους, ἂς μὴ νομίσουμε ὅτι εἶναι δυνατὸ νὰ φέρουμε τὸ κοινὸν μας σὲ δημιουργικὴ ἐπαφὴ μὲ τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ. Γιατὶ πρέπει νὰ τὸ ἀντιληφθοῦμε ὅτι πουθενὰ ἀλλοῦ δὲν ἀποκαλύπτονται καὶ δὲ γίνονται κατανοητοὶ οἱ κόσμοι τοῦ μεγάλου Ἄγγλου ποιητῆ, παρὰ μόνον ὅταν ζωντανεύονται ἀπὸ ἄξιους ἠθοποιοὺς πάνω στὸ χῶρο τῆς σκηνῆς.

Ὅσοι δὲν τὸ ἀντιλαμβάνονται αὐτὸ βρίσκονται μακρυὰ ἀπὸ τὸ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ δημιουργικὸ δαιμόνιο τοῦ Σαίξπηρ. Σὰν ποιητὴς βέβαια ὁ Σαίξπηρ μᾶς δίνει, μὲ τὶς πλούσιες εἰκόνες του καὶ τὴ φαντασία του, χαρὲς κι' ὅταν τὸν διαβάζουμε. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸ δημιουργὸ, τὸν πλάστη ἀνθρώπων, πρέπει νὰ τὸν δοῦμε νὰ παρασταίνεται. Οἱ ἥρωές του δὲν εἶναι λυτρωμένοι μόνον ἀπὸ τὴ λογοτεχνική τους μεριά, ἀλλὰ κύρια ἀπὸ τὴν ὑποκριτική τους. Χίλιες δυ ἀσάφειες, πλεονασμοί, καὶ τόσα ἄλλα ἄλυτα προβλήματα, ποὺ παρουσιάσθηκαν στὰ ἔργα του γιὰ Θεάτρου καὶ ὕστερα αὐτὴ ἡ Ἰδια

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15)

Μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὸ «Ubu enchaîné» ὅπως παίζεται τώρα στὴν «κωμωδία τῶν Σὰν Ἐλιζέ». Τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου αὐτοῦ συνεργάσθηκε κατὰ τὸ ἐφετινὸ χειμῶνα τὸν στὸ Παρίσι ὁ σκηνοθέτης κ. Γιανουλίας Σαφαντίδης.

θέατρο

ΣΕΣΙΛ ΣΟΡΕΛ

Κ' Η ΖΩΝΤΑΝΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΛΑΓΚΑΡΝΤ

Ἡ Σεσὶλ Σορὲλ ἔδωσε τὴν περασμένη ἐβδομάδα στὴν αἴθουσα Πλεγυὲλ στὸ Παρίσι μιὰ περιφερη παράσταση: παρουσίασε ἐπὶ σκηνῆς ἑπειοσδίου ἀπὸ τὴν Ἰδια τὴ ζωὴ μὲ τὰ σχετικὰ κοστούμια τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Ὅπως ἤτανε ἐπόμενο, ἡ ἐμφάνιση αὐτὴ προκάλεσε ἐξαιρετικὸ θόρυβο. Ἀκολουθήσαν ὄχι μονάχα ἔπαινοι, ἀλλὰ καὶ ἐπιμέρισεις. Τὴν παράσταση παρακολούθησε ἀπὸ ἕνα θεωρεῖο ἡ Μάρλεν Ντρίχ, ποὺ τὴ συνόδευε ὁ Ρέμαρκ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ μέτωπο. Ἡ Σορὲλ ἀποστὴν κάπως μαζί τους τὴ δόξα τῆς ἡμέρας.

Ἀμέσως ἀπὸ τὴν δημοσιεύουμε μιὰ ἐνδιαφέρουσα συνέντευξη τῆς Σεσὶλ Σορὲλ μὲ τὸν ὁ Λαγκάρντ, λίγες μέρες πρὶν τὸν δοθεῖ ἡ παράσταση).

Ὅταν θὰ ἔχουν δημοσιευθεῖ οἱ γραμμὲς αὐτὲς, ἡ Σεσὶλ Σορὲλ θὰ ἔχει δώσει στὴν αἴθουσα Πλεγυὲλ, τὸ ἐξαιρετικὴ βροῦδα, ὅπου θ' ἀναπαραστήσει σκηνὲς ἀπὸ τὴν Ἰδια τὴ ζωή. Εἶδα τὴ Σορὲλ τὴν παροχὴ αὐτῆς τῆς παράστασης, γεμάτη ἐνθουσιασμὸ καὶ διέγερση.

Ἀνάγκαμε μαζὶ σ' ἕνα ἐστιατόριο τὸ Σὰν Ἐλιζέ:

— Νὰ φάγω; Πῶς νὰ φάγω;!... Δὲν χορτάτη ἀπὸ συγκίνηση!».

Ἤ, ὅταν τῆς περσόφερναν κρασί, ἀντοῦσε :

— Γεννήθηκα μεθυσμένη! Μεθυσμένη ἀπ' ὅλα! Μεθυσμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ! Λατρεύω τὴ ζωή! Δὲν μᾶς ἀρέσει, παρὰ ὅταν τὴν ἀγαποῦμε...».

—Καὶ ἡ αὐτοβιογραφία σας;» τῆ ρωτήσα.

— Ἀ! ἡ αὐτοβιογραφία μου, ἀγαπητὲ φίλε... Μὰ, ἀντὶ νὰ δημιουργῶ τὶς ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς μου, ἀναβάζω, κάθῶς βλέπετε, στὴ σκηνή... Ἀλλὰ δὲν θὰ πρόκειται παρὰ γιὰ ἕνα μικρὸ πρόλογο. Θὰ παίξω ὅλες τὶς σκηνὲς τῆς ζωῆς μου ὕστερα, στὴ Νέα Ὑόρκη. Τί ζωή, θεέ! Τόσο γεμάτη, τόσο καταγητική! Βέβαια δημοσίεψα μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν αὐτοβιογραφία μου, ἀλλὰ ἤταν σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ δὲ μποροῦσα τίποτε νὰ πῶ. Θὰ τὰ πῶ ὅλα. Δὲ θ' ἀποκρύψω οὔτε τὴν ἐρωτική μου ζωὴ τῶν εἴκοσί μου χρόνων.

»Ἡ ζωή μιᾶς καλλιτέχνιδος ἀνήκει στὴ δημοσιότητα, προσθέτει. Τῆς εἶναι δύσκολο νὰ ἔχει μυστικά. Ὅμως ὁ κόσμος συχνὰ δὲν ξέρει παρὰ

Ἡ Σεσὶλ Σορὲλ στὸ ρόλο τῆς Ἐρμιονῆς

μονάχα τὴν ἐπιφάνεια. Ἐπιθυμῶ νὰ φανερώσω τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ νομίσματος. Νὰ φέρω στὸ φῶς τὰ βαθύτατα τῆς ὑπαρξῆς μου, μὲ ὅλον τὸν ἡρωϊσμό του! Πρέπει νὰ στεκόμαστε πάντα οἱ κατακτητὲς τῆς ζωῆς! Ν' ἀρποῦμε τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴ χαίτη καὶ νὰ τὴν ξετινάζουμε!

»Ἡ ζωὴ τῆς Μωνὸν, τῆς Κάρμεν, τῆς Σαπφοῦς, τῆς Μαριὸν Νελόρμ, τῆς Κυρίας μὲ τὰς Καμελίας, τί εἶναι μπροστὰ σ' ὅλες τὶς δοκιμασίες ποὺ μοῦ ἔδωσε ἐμένα ἡ ζωή; Γῆς βρίσκω ὅλες φτωχές! "Ἔπεσπε νὰ ἐκφράσω τὰ πάντα: τὸν ἄγγελο καὶ τὸν δαίμονα, ὅ,τι καλλίτερο κ.' ὅ,τι χειρότερο. Ἀκόμα ἔπρεπε νὰ ἀνακρεύουμε ἀδιάκοπα. Μονάχα τὸ δνειρο μᾶς πλουτίζει. Τ' δνειρο γιὰ ὅ,τι ἀρθοστο κι' ὅ,τι ἀνώτερο. Τὸ δνειρο δὲν ἔρχεται ποτὲ νὰ μᾶς βρεῖ, πρέπει νὰ τὸ δημιουργήσουμε καὶ νὰ τὸ δοῦμε νὰ καθρεφτίζεται, μέσα στ' ἄλλα πρόσωπα. Ἐπὶ τέλους φθόνω στὴν κορυφὴ τῆς ζωῆς μου!».

Ἡ Σεσὶλ Σορὲλ παύει γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ μιλᾶ, γιὰ νὰ φάγει μιὰ μπουκιὰ καὶ νὰ πιεῖ μιὰ γουλιὰ κρασί. Ἔπειτα σηκώνει τὸ μέτωπό της κι' ἐξακολουθεῖ :

«Ναί, γράφω τὴν Αὐτοβιογραφία μου. Ὅλη μου τὴ ζωή... Γιὰ νὰ εἶναι μιὰ ζωὴ πυκνὴ καὶ γεμάτη, χρειάζονται κουρφὲ καὶ βάρβαλα. Ἡ Ἀγία Ἑλένη ἐξευγενισε τὸν Ναπολέοντα. Κάθε ζωὴ ποὺ δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξει παρὰ εὐτυχίες κι' ἐπιτυχίες, μᾶς πλήττει! Ἡ ψυχὴ δημιουργεῖται μέσα στὶς δυκμαλίες. Κι' ἡ ψυχή, ἡ καρδιά, ἡ πίστη, ὁ ἔρωτας, αὐτὰ εἶναι ὅσα ἀξίζουν, περισσότερο ἀκόμα κι' ἀπὸ τὴν ὁμορφιά! Μιὰ ὡραία γυναίκα γίνεται βαοετὴ μέσα σὲ πέντε λεπτά, ἂν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξει τίποτ' ἄλλο παρὰ τὴν ὁμορφιά της. Ἐξ ἀλλου ποτὲ

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΟΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΙ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 7)

φασίσει. "Ετσι γύρεψα σήμερα νὰ συναντηθοῦμε. Ἡ καρέα σας, κοντά σας... Μὰ σᾶς τὰ ξαναεῖπα.

Γύρισε, τὴν κοίταξε πλάγια καὶ κρυφὰ τὴν Κλάρισα, ἤθελε νὰ προστέσει ἀκόμη κάτι. Λοιχταοῦσε νὰ τῆς μιλήσει γιὰ τὸ γιό της, γιὰ τὶς ἀτέλειωτες κουβέντες του ἄρα γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα — καὶ κάθε ἄρα καὶ στιγμὴ ἔβρισκε τρόπο νὰ πεῖ τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν Κλάρισα. Εἶχε ἀλλάξει τὸ παιδί. Καθότανε πλάϊ της, κι ἄρχιζε μὲ μιὰ σαγισμένη φωνή, καὶ τῆς ἔλεγε, καὶ τὰ μάτια του στράφταινε, μιὰ λυπητερὴ φωνὴ ποὺ κάθε τόσο σταματοῦσε καὶ τὶς ἔκανε τὶς ἐξομολογήσεις του. Τῆς ξαναθυμόταν σήμερα ἡ Τζένικα, ἀπὸ χτὲς δηλαδὴ τὸ βράδυ καὶ γ.' αὐτὸ εἶχε πάρει τὸ τηλέφωνο κι ὀργάνωσε τοῦτο τὸ γεῦμα καὶ τοῦτον ἐδῶ τὸν περίπατο. Ἐστόσο τώρα ποὺ γύρισε καὶ τὴν κοίταξε, τὸ πρόσωπο τῆς Κλάρισας εἶχε μιὰ σκληρότητα καὶ μιὰν ἀχροντιὰ ποὺ τὸ κοβε τὸ θάρρος σου, τὴ διάθεση, τὴ διάχυση σου. Αὐτὴ ἡ γυναίκα, τῆς ἔλεγε ὁ Νώντας, «ποῦ ἔγινε μιὰ ἄσπρη γραμμή, ἕνας δρόμος ποὺ ὅλο φέγγει, κι ἀσοίγουν ὅσο πηγαίνεις κι ἄλλοι δρόμοι, καὶ μιὰ πλατειὰ πλατειὰ θάλασσα. Πηγαίνεις μέσα στοὺς κάμπους, καὶ σὲ κάθε πατημασιὰ ἀστραφτε ἡ πέτρα, τὸ χῶμα τῆς πατρίδας. Ν' ἀκοῦς πῶς μιλᾶει τὸ χῶμα μας μέσα στὰ μεσημέρια. Τὰ νταιὰ μας. Τὰ βράχια μας, μητέρα... Τὰ παιδιὰ μας ποὺ τρέχουνε μέσα στὴ φτώχεια κ' εἶναι τὸ κεφάλι, ἡ ματιά, οἱ κουβέντες τους σὰν τὶς φιγοῦρες τῶν παραμυθιῶν. Ἔχουμε τὸ πεῖσμα τῆς λεβεντιᾶς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ θάψει καὶ κακιὰ μοῖρα. Ἕνα βράδυ, κατεβαίνομε τὰ δρομάκια τῆς Ἀθήνας. Ἡ κυρία Μαλούρου στάθηκε : «Ὅλες οἱ χῶρες μοιάζουν μὲ τὰ ἐλαττώματα τους. Εἶναι ἴδια παντοῦ. Μόνο μὲ τὶς ἀρετὲς διαφέρουν. Τὶς ἀρετὲς τῆς πατρίδας μας οὔτε ἡ ἀλησμονιὰ τοῦ ἀρακοῦλη δυνοσε νὰ τὶς νικήσει. Σὲ κάθε γενεὰ, εἶναι κάποιοι ἀγνωστοι στρατιῶτες ποὺ τὴς πάρανε στέκουν. Σὰν καὶ τὴν πέτρα τὴν Ἀττικῆς καὶ σὰν τὴ Μεσόγειο, μιὰ συνοχὴ ἀρετῆς ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ. Μιὰ μυστικὴ πατριδόχαρη μεγαλοφυΐα. Ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ. Καὶ δὲν πεθαίνουμε. Ὁ Τόπος μας εἶναι ἡ μεγάλη καλοκαιριὰ τῆς Ἱστορίας. Σβήνει καὶ ξανάρχεται. Ὁ κακοὺς στέκει πάντα μαζί μας. Βοηθός». Κ' εἶταν ἕτοιμη ποὺ μοῦ ἔλεγε νὰ βάλει τὰ κλάματα ἢ νὰ οιχτεῖ στὴ φωτιά. Σήμερα, μητέρα, εἶναι ἔτσι: μιὰ καινούργια γενεὰ ποὺ τσάκισε τὸ γρανοῦλο, καὶ νιώθει τὸν Τόπο μας, τὰ κοιθήκοντα, τὴ δίψα τῆς βροῦλας. Εἶναι καινούργιοι ἀνθρωποι, μητέρα, πολὺς στρατός...».

Τὰ θυμόταν ἡ Τζένικα. Κ' ἤθελε νὰ τῆς πεῖ γιὰ τὸ γιό της. Μὰ δὲν εἶχε πιὰ τὴ δύναμη. Μέσα της, εἶτανε μιὰ σκέπαση τῆς ψυχῆς καὶ μαζὶ μιὰ ἀπὸ κεῖνες τὶς δειλίες ποὺ τὴν κυρίευαν καὶ τὴν ἐμποδίζανε νὰ μιλήσει. Τὴν κάνανε νὰ φοβᾶται μήπως καὶ τὰ λόγια της (πὰρ' ὅλο ποὺ βγαίνανε ἀπὸ τὸν πόνο τῆς καὶ τὴν ἀγάπη) μήπως πάρουν τὴ χυδαία δψη τῆς κολακείας, τοῦ ρητορισιοῦ. Μ' αὐτὸν τὸ φόβο, πάγωνε. Θὰ ἔτανε φριχτὴ βρισιὰ μιὰ τέτια πορεξίχηση.

Χωριστήκανε. Ἡ Κλάρισα ἤθελε ἀκόμη νὰ περπατήσει κ' ἡ Τζένικα μπῆκε σ' ἕνα αὐτοκίνητο. Μόλις ξεκίνησε, ἀναπηκόθηκε, κοίταξε ἀπὸ τὸ πίσω παραθυράκι. Αὐτὴν τὴ νέα γυναίκα, τὴ δυνατὴ κορμοστασιά, τὸ ἐξυπνο σεμνὸ πρόσωπο, τὴν ὑγεία, τὸ σοβαρὸ περπάτημα.

Κατόπι μαζεύτηκε, στοιμώχτηκε μέσα στὸ αὐτοκίνητο ποὺ εἶταν τολὶ κρύο, στὴν κόχη της, ἐξαντλημένη, στ' αὐτιὰ της μουρμούριζαν τὰ λόγια τοῦ Νώντα, κι ἀρχίσανε νὰ κλιτεῖ. Νὰ κλαίει ἥσυχη, ξαίφνιτας κῶς ἔμενε πολὺς ἀκόμη δρόμος ὡς τὸ σπίτι της.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ)

ΤΟ ΞΕΝΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ

ΟΝΟΡΕ ΝΤΕ ΜΠΑΛΖΑΚ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΝΙΚΟΥ ΛΟΥΡΔΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΠ' ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ.

Ὁ Καίσαρ Μπιροτό, ἀρχοματοπώλης στὸ Παρίσι, δημοτικὸς πάρεδρος, ἔνορκος καὶ παρατηρηφορηρένος με τὸ Ἑταιρὸ τῆς Λεγιόνας τῆς Τιμῆς, ἀκέπεται νὰ κάνει μιὰν ἐπιχείρηση οἰκοσπιὸν μὲ μερικοὺς γνωστοὺς του. Πιστεύει πὰς θὰ γίνει ἑκατομμυριοῦχος, κ' ἔτσι θὰ μπορέσει νὰ δώσει στὴν κόρη του διακόσιες χιλιάδες πρᾶκα δσες χρειάζονται στὸν ὑποψήφιο γαμπρό Κρότω, γιὰ ν' ἀγοράσει μιὰ θέση συμβολαιογράφου στὸ Παρίσι. Ἡ γυναίκα τοῦ ἐναντιώνεται σ' αὐτὸ τὸ σχέδιο καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ μὴν παρασύρεται ἀπὸ τοὺς ὑποπτους φίλους, ποὺ θέλουν νὰ τοῦ φάνε τὴν περιουσία του. Ὁ Μπιροτό, γιὰ νὰ μὴν τὴν κακοκαρδίσει, καιμόνεται πὰς ἀλλάξει ἀπόφαση κ' ἡ γυναίκα του ἡσυχάζει. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀρχοματοπώλη ἤταν τὸ συνηθισμένο μοιαστόρημα τσσων παιδιῶν, ποὺ πηγαίνουν ἀπροστάτευτα στὸ Παρίσι καὶ γνωτοῦνε νὰ κανοῦν τὴν τύχη τους. Παλέοντας ἔναν ἄνισο καὶ σκληρὸ ἀγῶνα ἐνάντια στὴν κοινωνική ἐκλεκτελεύση, ποὺ τὰ ὑποχρεώνει νὰ μείνουν ἀγράμματα καὶ δὲν τ' ἀφήνει νὰ καλλιεργήσουν καὶ γ' ἀφεντεύουν ὅλες τὶς ἱκανότητές τον γιὰ τὰ ζήσουν. Ἔτσι κι' ὁ Καίσαρας ἀγωνιστῆκε μὲ πείσμα ὡς τὰ εἴκοσί του χρόνια καὶ, κ' ἐπὶ τὴν ἀμφοσιά του, τὸ κατόρθωσε ν' ἀποχτήσει μιὰ καλὴ θέση στὸ ἀρχοματοπωλεῖο τοῦ κ. Ραγκόν. Στὴν ἡλικία ἑ-μσος ἐκεῖνη, ἕνα μεγάλο γεγονὸς ἔρχεται ν' ἀλλάξει τὴ ζωή του. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἤτανε ὁ ἔρωτας τοῦ Καίσαρα γιὰ τὴν ἀνψιιὰ τοῦ ἐμπορου σιδηρικῶν κ. Πυγερό, τὴν ὄμορφη Κονστάνς, ποὺ δούλευε τότε ὁ-πολὺ κοντὰ σ' ἕνα ἐπιστοιχεῖο γεωτρεισμῶν. Ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ὁ Καίσαρας κάνει γνωστὰ σου τὴν Κονστάνς, ἀγοράζει ὅλο τὸ ἐπιπλῶμα τοῦ κ. Ρόκαν καὶ τὸ νοίγει μαγαζὶ στὴν πλατεῖα Βαντόν. Μιὰ μέρα ἀνοράζει ἕνα βιβλιαράκι ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὶς ἰδιότητες τοῦ δέρματος, κ' ὑδηγήθηκε ἀπ' αὐτὸ κι' ἀπ' τὸ σκοὶ χιμικὸ Βοκλὲν, φτιάνει μιὰ κρέμα κι' ἕνα ἀρωμα ποὺ τὰ ὀνομάζει ΔΙΠΛΗ ΚΡΕΜΑ ΤΗΣ ΣΟΥΛΤΑΝΑΣ ΚΑΙ ΑΡΩΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΛΟΥΡΑΣ. Ἡ ἐπιτυχία τους εἶνε τεράστια κ' ἡ μιὰ παραγγελία ἔρχεται πίσω ἀπ' τὴν ἄλλη. Κείνο τὸ πρωΐ ἔχει βγεῖ ἔξω μὲ τὸν ὑπάλληλό του Ποσινό, γιὰ νὰ συζητήσουν σπουδαῖες—καθὼς λέει ὁ Μπιροτό—ὑποθέσεις. Μπροστὰ στὸν κῆπο ὅμως συναντοῦν τὸ συμβολαιογράφο Ρογκὲν, ποὺ πηγαίνει μὲ τὰ πόδια στὸ γραφεῖο του.

Θυμήθηκε τὶς ὑποψίες τῆς γυναίκας; τοῦ κ' ἀντίγα νὰ μπεῖ στὸν κῆπο, ἐπορεύγκησε πρὸς τὸ συμβολαιογράφο. Ὁ Ἀνσέλμ τὸν ἀκολούθησε ἀπὸ κάποια ἀπόσταση, μὴ μπορώντας νὰ ἐξηγήσει τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ ἀφεντεύοῦ του γιὰ αὐτὸ ποὺ φαινόταν τόσο συνηθισμένο. εὐτυχισμένος ὅμως ἀπ' τὸ κουράγιο ποὺ τοῦδωσε τὰ λόγια τοῦ Καίσαρα γιὰ τὸ παπούσια μὲ τὶς πρόκες, γιὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὸ εἰκοσόφραγκο.

Ὁ Ρογκὲν, ἄλλοτες, ἤτανε τολμηρὸς καὶ ξεπασμένος, γιατὶ ἀπὸ ἁπλὸς βοηθὸς ἔφτασε συμβολαιογράφος. Τώρα ὁ-μως τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε φανερὰ τὰ κόμπια του.

— Καλά, εἶπε κι' ὁ συμβολαιογράφος φεύγοντας.

— Τί ἔχετε, κύριε; ρώτησε ὁ Ποπινὸ τὸν ἀρχοματοπώλη βλέποντάς τον νὰ γυρίζει ἀχῶρὸ κοντά του.

— Ἄ, παιδί μου, ἤτανε πολὺ βαρειά ἡ κουδέντα ποὺ εἶπα καὶ συγκνήθηκε. Ἀεν εἶσαι ὅμως ἔενος, καὶ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω. Ἐξ ἄλλου, γι' αὐτὸ σ' ἔφερα ἐδῶ. Θέλω νὰ μοῦ πεῖς πῶς ἔχασε ἡ θεία σου τὴν περιουσία της.

— Νὰ σᾶς πῶ, κύριε. Ὁ θεῖος κ' ἡ θεία εἶχαν τὰ κεφάλαιά τους στὴν Τράπεζα Σουσίγνες, τοὺς ἐγκέλσαν ὅμως; καὶ πῆραν χαρτιὰ τῶν μετοιλλείων Βόρτειν, ποὺ δὲν δίνουν κανένα κέρδος, γιὰ τὴν ὥρα. Αὐτὸ εἶνε ὅλο.

— Μὰ πῶς ζοῦν τώρα;

— Μὲ τὴ δική μου τὴ βοήθεια.

— Μπράβο, Ἀνσέλμ, εἶπε ὁ ἀρχοματοπώλης, ἀφήνοντας νὰ φανεῖ ἕνα δάκρυ. ποὺ κύλησε ἀπ' τὰ μάτια του, εἶσαι ἄξιος τῆς ἀγάπης ποὺ νοιώθω γιὰ σένα. Θὰ ἀναμετρεθεῖ ὅμως καὶ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ δείχνεις στὴ δυσκολιά, μὴν ἀμφιβάλλεις.

Λέγοντας τὰ λόγια αὐτά, ὁ ἔμπορος ἐμεγάλωνε στὰ ἴδια του τὰ μάτια, ὁπως καὶ στὰ μάτια τοῦ Ποσινό.

— Κύριε, εἶπε ὁ ἀπάλληλος, ἐμαντέψατε λοιπὸν τὴν ἀγάπη μου;

— Τὴν ἀγάπη σου; Γιὰ ποιά;

— Γιὰ τὴ δεσποινίδα Ρηνοῦλα.

— Βλέπω, παιδί μου, πὼς δὲ σοῦ λείπει τὸ κουράγιο, τοῦ φώναξε ὁ Μπιροτό. Κρύψε ὅμως τὸ μυστικό σου καλά καὶ σοῦ δίνω τὸ λόγο μου πὼς θὰ τὸ ξεχάσω κ' ἐγώ. Ἔτσι λοιπόν, εἶπε ὕστερα ἀπὸ μιὰ στιγμιαία σκέψη. Μὰ βέβαια, εἶνε τόσο ὄμορφη, ποὺ κ' ἐγὼ πιὰ θ' ἤμουνα στὴ θέση σου τὸ ἴδιο θὰ κανα.

— Ἄ, κύριε, εἶπε ὁ ὑπάλληλος ποὺ ἔνοιωθε τὸ πουκάμισό του νὰ γίνει μουσκιὸ στὸν ἱδρῶτα καὶ νὰ κολλάει πάνω στὴ σάρκα του.

— Ἄκουσε, παιδί μου, μιὰ τέτοια δοαλειὰ δὲ μπορεῖ νὰ τελειώσει μέσα σὲ μιὰ μέρα. Μονέχα ἡ Ρηνοῦλα μπορεῖ νὰ διαφεντέψει τὸν ἑαυτό της καὶ τὶς ἰδέες της δὲν τὶς ἔχει παρὰ ἡ γυναίκα μου. Σκόπιασε λοιπὸν τὰ μάτια σου, βάλε χαλινάρι στὴν καρδιά σου κ' ἄς μὴν ξαναμιλήσουμε πιὰ γι' αὐτό. Ἐγὼ δὲ θὰ ντροπιάσω ποτὲ νὰ σὲ πάνω γαμπρό μου. Εἶσαι ἀνιψιὸς τοῦ ἐιαστατὴ Ποσινὸ κι' ἀνιψιὸς τοῦ Ρογκὲν κι' ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ἀνοίξεις τὴ κόψη τῆς γυναίκας του κι' ἀπροχώησε πρόσχαρος γιὰ νὰ χαιρετήσει τὸ συμβολαιογράφο.

— Εἶχα πάει γιὰ κάποια διαθήκη, τοῦ εἶπε αὐτὸς χαμογελώντας. Ἔνας φουκαρᾶς ποὺ δὲ θὰ ζήσει οὔτε ὀχτὼ μέρες. Μοῦ φέρθηκαν ὅμως σὰ τἄμουνα ἐπαρχιώτης γιατρός. Μὲ πήγαν μὲ... ἀμάξι καὶ μ' ἔδιωξαν μὲ τὰ πόδια.

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔδιωξαν τελείως τὶς ἀπόψεις τοῦ ἀρχοματοπώλη, ποὺ ὁ Ρογκὲν τὶς ἀντιλήφτηκε μὲ τὴν πρώτη ματιά ποὺ ἔρριξε στὸ σπεφτικὸ πρόσωπο τοῦ Καίσαρα. Φυλάχτηκε μάλιστα καὶ δὲν ἔκανε πρώτος λόγο γιὰ τὰ οἰκόπεδα.

— Μετὰ τὶς διαθῆκες, τὰ ναμῆλια συνδέλλια. εἶπεν ὁ Μπιροτό, θέλοντας νὰ κάμει πνεῦμα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ζωή. Καί, μιὰ καὶ τόφερε ἡ κουβέντα, πότε μὲ τὸ καλὸ παντρευόμαστε τὰ οἰκόπεδα τῆς Μαντελέν;

— Μὰ ἀν δὲν γίνει σήμερα, τοῦ ἀπάντησε βιαστικὰ ὁ συμβολαιογράφος, δὲ θὰ γίνει ποτέ. Φοβᾶσαι νὰ μὴ χαλάσει ἡ δουλειά, γιατὶ ἔφτιασον τὰ μυρίζονται κι' ἄλλοι, ποὺ τὸ λέει ἡ ἀστάση τους. Κι' ἔτσι πρέπει ν' ἀποφασίσουμε ἂν θὰ τὰ πάρουμε ἢ ὄχι. "Ω; τὸ μεσημέρι ἐγὼ θὰ κάμω τὰ συμφωνητικά καὶ θὰ μπορεῖτε νὰθρεῖτε κατὰ τὴ μία. Ἀντίο.

— Σύμφωνοι, ἔχετε τὸ λόγο μου, εἶπεν ὁ Μπιροτὸ τρέχοντας πίσω ἀπ' τὸ συμβολαιογράφο. Διαβᾶτο τὶς δικαιὸ γιὰ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε φανερὰ τὴ χαρὰ ποὺ εἶχε γιὰ προίκα τῆς κόρης μου.

— Καλά, εἶπε κι' ὁ συμβολαιογράφος φεύγοντας.

— Τί ἔχετε, κύριε; ρώτησε ὁ Ποπινὸ τὸν ἀρχοματοπώλη βλέποντάς τον νὰ γυρίζει ἀχῶρὸ κοντά του.

— Ἄ, παιδί μου, ἤτανε πολὺ βαρειὰ ἡ κουδέντα ποὺ εἶπα καὶ συγκνήθηκε. Ἀεν εἶσαι ὅμως ἔενος, καὶ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω. Ἐξ ἄλλου, γι' αὐτὸ σ' ἔφερα ἐδῶ. Θέλω νὰ μοῦ πεῖς πῶς ἔχασε ἡ θεία σου τὴν περιουσία της.

— Νὰ σᾶς πῶ, κύριε. Ὁ θεῖος κ' ἡ θεία εἶχαν τὰ κεφάλαιά τους στὴν Τράπεζα Σουσίγνες, τοὺς ἐγκέλσαν ὅμως; καὶ πῆραν χαρτιὰ τῶν μετοιλλείων Βόρτειν. νοῦ δὲν δίνουν κανένα κέρδος, γιὰ τὴν ὥρα. Αὐτὸ εἶνε ὅλο.

— Μὰ πῶς ζοῦν τώρα;

— Μὲ τὴ δική μου τὴ βοήθεια.

— Μπράβο, Ἀνσέλμ, εἶπε ὁ ἀρχοματοπώλης, ἀφήνοντας νὰ φανεῖ ἕνα δάκρυ. ποὺ κύλησε ἀπ' τὰ μάτια του, εἶσαι ἄξιος τῆς ἀγάπης ποὺ νοιώθω γιὰ σένα. Θὰ ἀναμετρεθεῖ ὅμως καὶ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ δείχνεις στὴ δυσκολιά, μὴν ἀμφιβάλλεις.

Λέγοντας τὰ λόγια αὐτά. ὁ ἔμπορος ἐμεγάλωνε στὰ ἴδια του τὰ μάτια, ὁπως καὶ στὰ μάτια τοῦ Ποσινό.

— Κύριε, εἶπε ὁ ἀπάλληλος, ἐμαντέψατε λοιπὸν τὴν ἀγάπη μου;

— Τὴν ἀγάπη σου; Γιὰ ποιά;

— Γιὰ τὴ δεσποινίδα Ρηνοῦλα.

— Βλέπω, παιδί μου, πὼς δὲ σοῦ λείπει τὸ κουράγιο, τοῦ φώναξε ὁ Μπιροτό. Κρύψε ὅμως τὸ μυστικό σου καλὰ καὶ σοῦ δίνω τὸ λόγο μου πὼς θὰ τὸ ξεχάσω κ' ἐγώ. Ἔτσι λοιπόν, εἶπε ὕστερα ἀπὸ μιὰ στιγμιαία σκέψη. Μὰ βέβαια, εἶνε τόσο ὄμορφη, ποὺ κ' ἐγὼ πιὰ θ' ἤμουνα στὴ θέση σου τὸ ἴδιο θὰ κανα.

— Ἄ, κύριε, εἶπε ὁ ὑπάλληλος ποὺ ἔνοιωθε τὸ πουκάμισό του νὰ γίνει μουσκιὸ στὸν ἱδρῶτα καὶ νὰ κολλάει πάνω στὴ σάρκα του.

— Ἄκουσε, παιδί μου, μιὰ τέτοια δοαλειὰ δὲ μπορεῖ νὰ τελειώσει μέσα σὲ μιὰ μέρα. Μονέχα ἡ Ρηνοῦλα μπορεῖ νὰ διαφεντέψει τὸν ἑαυτό της καὶ τὶς ἰδέες της δὲν τὶς ἔχει παρὰ ἡ γυναίκα μου. Σκόπιασε λοιπὸν τὰ μάτια σου, βάλε χαλινάρι στὴν καρδιά σου κ' ἄς μὴν ξαναμιλήσουμε πιὰ γι' αὐτό. Ἐγὼ δὲ θὰ ντροπιάσω ποτὲ νὰ σὲ πάνω γαμπρό μου. Εἶσαι ἀνιψιὸς τοῦ Ποσινὸ καὶ ἀνιψιὸς τοῦ Ρογκὲν κι' ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ἀνοίξεις τὴ κόψη τῆς γυναίκας του κι' ἀπροχώησε πρόσχαρος γιὰ νὰ χαιρετήσει τὸ συμβολαιογράφο.

— Εἶχα πάει γιὰ κάποια διαθήκη, τοῦ εἶπε αὐτὸς χαμογελώντας. Ἔνας φουκαρᾶς ποὺ δὲ θὰ ζήσει οὔτε ὀχτὼ μέρες. Μοῦ φέρθηκαν ὅμως σὰ τἄμουνα ἐπαρχιώτης γιατρός. Μὲ πήγαν μὲ... ἀμάξι καὶ μ' ἔδιωξαν μὲ τὰ πόδια.

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔδιωξαν τελείως τὶς ἀπόψεις τοῦ ἀρχοματοπώλη, ποὺ ὁ Ρογκὲν τὶς ἀντιλήφτηκε μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ποὺ ἔρριξε στὸ σπεφτικὸ πρόσωπο τοῦ Καίσαρα. Φυλάχτηκε μάλιστα καὶ δὲν ἔκανε πρώτος λόγο γιὰ τὰ οἰκόπεδα.

— Μετὰ τὶς διαθῆκες, τὰ ναμῆλια συνδέλλια. εἶπεν ὁ Μπιροτό, θέλοντας νὰ κάμει πνεῦμα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ζωή. Καί, μιὰ καὶ τόφερε ἡ κουβέντα, πότε μὲ τὸ καλὸ παντρευόμαστε τὰ οἰκόπεδα τῆς Μαντελέν;

— Μὰ ἀν δὲν γίνει σήμερα, τοῦ ἀπάντησε βιαστικὰ ὁ συμβολαιογράφος, δὲ θὰ γίνει ποτέ. Φοβᾶσαι νὰ μὴ χαλάσει ἡ δουλειά, γιατὶ ἔφτιασον τὰ μυρίζονται κι' ἄλλοι, ποὺ τὸ λέει ἡ ἀστάση τους. Κι' ἔτσι πρέπει ν' ἀποφασίσουμε ἂν θὰ τὰ πάρουμε ἢ ὄχι. "Ω; τὸ μεσημέρι ἐγὼ θὰ κάμω τὰ συμφωνητικά καὶ θὰ μπορεῖτε νὰθρεῖτε κατὰ τὴ μία. Ἀντίο.

— Σύμφωνοι, ἔχετε τὸ λόγο μου, εἶπεν ὁ Μπιροτὸ τρέχοντας πίσω ἀπ' τὸ συμβολαιογράφο. Διαβᾶτο τὶς δικαιὸ γιὰ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε φανερὰ τὴ χαρὰ ποὺ εἶχε γιὰ προίκα τῆς κόρης μου.

— Καλά, εἶπε κι' ὁ συμβολαιογράφος φεύγοντας.

— Τί ἔχετε, κύριε; ρώτησε ὁ Ποπινὸ τὸν ἀρχοματοπώλη βλέποντάς τον νὰ γυρίζει ἀχῶρὸ κοντά του.

— Ἄ, παιδί μου, ἤτανε πολὺ βαρειὰ ἡ κουδέντα ποὺ εἶπα καὶ συγκνήθηκε. Ἀεν εἶσαι ὅμως ἔενος, καὶ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω. Ἐξ ἄλλου, γι' αὐτὸ σ' ἔφερα ἐδῶ. Θέλω νὰ μοῦ πεῖς πῶς ἔχασε ἡ θεία σου τὴν περιουσία της.

— Νὰ σᾶς πῶ, κύριε. Ὁ θεῖος κ' ἡ θεία εἶχαν τὰ κεφάλαιά τους στὴν Τράπεζα Σουσίγνες, τοὺς ἐγκέλσαν ὅμως; καὶ πῆραν χαρτιὰ τῶν μετοιλλείων Βόρτειν. νοῦ δὲν δίνουν κανένα κέρδος, γιὰ τὴν ὥρα. Αὐτὸ εἶνε ὅλο.

— Μὰ πῶς ζοῦν τώρα;

— Μὲ τὴ δική μου τὴ βοήθεια.

— Μπράβο, παιδί μου. Πραγματικά, αὐτὲς εἶνε οἱ ἀληθινὲς βάσεις. Σκέψου ὅμως καλά, πὼς τὸ Μακασὰρ θὰ ἀμνηθεῖ, ἂν κ' εἶνε ψεύτικο. Τὸ ποιὰν γιὰ ξένο κ' αὐτὸ εἶνε πιὸ γαλλικὸ κι' ἀπὸ μένα τὸν ἴδιο. Λοιπόν, Ποσινὲ, νοιώθεις πὼς ἔχεις τὴ δύναμη νὰ σκεπτώσεις τὸ Μακασὰρ; Πρῶτα-πρῶτα θὰ τὸ κυνηγήσεις στὶς ἐξωτερικὲς ἐξαγωγές. Μιὰ καὶ τὸ Μακασὰρ περνιέται γιὰ ἰνδιοῦ, θὰ εἶνε φυσικότερο νὰ στέλνονται στὶς Ἰνδίες γαλλικὰ προϊόντα, παρὰ νὰ τοὺς ξαναστέλνουν ἐκεῖνο ποὺ φτιάνουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι σὰν τόπο τους. Θ' ἀναλάβεις ἐπίσης τοὺς λιανοπωλητάδες. Πρέπει ὅμως ν' ἀγωνιστεῖς σὰν ἐξωτερικοῦ, στὶς ἐπαρχίες, στοὺς νομοὺς. Καὶ ξέρεις πὼς τὸ Μακασὰρ ἔχει κάμει ρεκλάμα τραβιέται, εἶνε γνωστὸ στὸν κόσμο.

— Θὰ τὸ βγάλω σκάρτο, εἶπεν ὁ Ποπινὸ καὶ τὰ μάτια του λάμπανε.

— Μὲ τί; ρώτησε ὁ Μπιροτὸ, μὲ τὰ νευάτα σου; Ἄκουσὲ με λοιπὸν ὡς τὸ τέλος.

Ὁ Ποπινὸ στάθηκε μπροστά του σὰν σφεριωτώτης μπροστὰ σ' ἕνα στρατηγό.

— Ἀνακάλυψα, Ποπινὸ, ἕνα ἄρωμα τριγωνεγνητικό, ποὺ θὰ ζοντανεύει τὴν τρίχα καὶ θὰ διατηρεῖ τὸ χρῶμα τοῦ κάθε μαλλιοῦ, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ. Τὸ ἄρωμα αὐτὸ δὲ θᾶχει μικρόταν τυχία ἀπ' τὴν κρέμα τῆς σουλτάνας τὸ ἄρωμα κατὰ τῆς φαγούρας. Ἀλλ' ὅμως νὰ ἐκμεταλλευτῶ μονάχος αὐτὸ τὸ μυστικό, μιὰ καὶ σοῦ ἔφερα ἀν ἤμουνα στὴ θέση σου τὸ ἴδιο θὰ κανα.

— Ἄ, κύριε, εἶπε ὁ ὑπάλληλος ποὺ ἔνοιωθε τὸ πουκάμισό του νὰ γίνει μουσκιὸ στὸν ἱδρῶτα καὶ νὰ κολλάει πάνω στὴ σάρκα του.

— Ἄκουσε, παιδί μου, μιὰ τέτοια δοαλειὰ δὲ μπορεῖ νὰ τελειώσει μέσα σὲ μιὰ μέρα. Μονέχα ἡ Ρηνοῦλα μπορεῖ νὰ διαφεντέψει τὸν ἑαυτό της καὶ τὶς ἰδέες της δὲν τὶς ἔχει παρὰ ἡ γυναίκα μου. Σκόπιασε λοιπὸν τὰ μάτια σου, βάλε χαλινάρι στὴν καρδιά σου κ' ἄς μὴν ξαναμιλήσουμε πιὰ γι' αὐτό. Ἐγὼ δὲ θὰ ντροπιάσω ποτὲ νὰ σὲ πάνω γαμπρό μου. Εἶσαι ἀνιψιὸς τοῦ Ποσινὸ καὶ ἀνιψιὸς τοῦ Ρογκὲν κι' ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ἀνοίξεις τὴ κόψη τῆς γυναίκας του κι' ἀπροχώησε πρόσχαρος γιὰ νὰ χαιρετήσει τὸ συμβολαιογράφο.

— Εἶχα πάει γιὰ κάποια διαθήκη, τοῦ εἶπε αὐτὸς χαμογελώντας. Ἔνας φουκαρᾶς ποὺ δὲ θὰ ζήσει οὔτε ὀχτὼ μέρες. Μοῦ φέρθηκαν ὅμως σὰ τἄμουνα ἐπαρχιώτης γιατρός. Μὲ πήγαν μὲ... ἀμάξι καὶ μ' ἔδιωξαν μὲ τὰ πόδια.

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔδιωξαν τελείως τὶς ἀπόψεις τοῦ ἀρχοματοπώλη, ποὺ ὁ Ρογκὲν τὶς ἀντιλήφτηκε μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ποὺ ἔρριξε στὸ σπεφτικὸ πρόσωπο τοῦ Καίσαρα. Φυλάχτηκε μάλιστα καὶ δὲν ἔκανε πρώτος λόγο γιὰ τὰ οἰκόπεδα.

— Μετὰ τὶς διαθῆκες, τὰ ναμῆλια συνδέλλια. εἶπεν ὁ Μπιροτό, θέλοντας νὰ κάμει πνεῦμα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ζωή. Καί, μιὰ καὶ τόφερε ἡ κουβέντα, πότε μὲ τὸ καλὸ παντρευόμαστε τὰ οἰκόπεδα τῆς Μαντελέν;

— Μὰ ἀν δὲν γίνει σήμερα, τοῦ ἀπάντησε βιαστικὰ ὁ συμβολαιογράφος, δὲ θὰ γίνει ποτέ. Φοβᾶσαι νὰ μὴ χαλάσει ἡ δουλειά, γιατὶ ἔφτιασον τὰ μυρίζονται κι' ἄλλοι, ποὺ τὸ λέει ἡ ἀστάση τους. Κι' ἔτσι πρέπει ν' ἀποφασίσουμε ἂν θὰ τὰ πάρουμε ἢ ὄχι. "Ω; τὸ μεσημέρι ἐγὼ θὰ κάμω τὰ συμφωνητικά καὶ θὰ μπορεῖτε νὰθρεῖτε κατὰ τὴ μία. Ἀντίο.

— Σύμφωνοι, ἔχετε τὸ λόγο μου, εἶπεν ὁ Μπιροτὸ τρέχοντας πίσω ἀπ' τὸ συμβολαιογράφο. Διαβᾶτο τὶς δικαιὸ γιὰ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε φανερὰ τὴ χαρὰ ποὺ εἶχε γιὰ προίκα τῆς κόρης μου.

— Καλά, εἶπε κι' ὁ συμβολαιογράφος φεύγοντας.

— Τί ἔχετε, κύριε; ρώτησε ὁ Ποπινὸ τὸν ἀρχοματοπώλη βλέποντάς τον νὰ γυρίζει ἀχῶρὸ κοντά του.

— Ἄ, παιδί μου, ἤτανε πολὺ βαρειὰ ἡ κουδέντα ποὺ εἶπα καὶ συγκνήθηκε. Ἀεν εἶσαι ὅμως ἔενος, καὶ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω. Ἐξ ἄλλου, γι' αὐτὸ σ' ἔφερα ἐδῶ. Θέλω νὰ μοῦ πεῖς πῶς ἔχασε ἡ θεία σου τὴν περιουσία της.

— Νὰ σᾶς πῶ, κύριε. Ὁ θεῖος κ' ἡ θεία εἶχαν τὰ κεφάλαιά τους στὴν Τράπεζα Σουσίγνες, τοὺς ἐγκέλσαν ὅμως; καὶ πῆραν χαρτιὰ τῶν μετοιλλείων Βόρτειν. νοῦ δὲν δίνουν κανένα κέρδος, γιὰ τὴν ὥρα. Αὐτὸ εἶνε ὅλο.

— Μὰ πῶς ζοῦν τώρα;

— Μὲ τὴ δική μου τὴ βοήθεια

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ

ΕΛΛΗ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

ΤΟΥ κ. Γ. ΠΕΡΑΣΤΙΚ

(Τά «Ν.Γ.» ἀφήνουν ἀπόλυτα ἐλεύθερους τοὺς λογοτέχνες ἀπ' τοὺς ὁποίους ζητοῦν τίς σχετικὲς συνεντεύξεις, νὰ ἐκφράσουν ὁποιεσδήποτε κρίσεις, κι' ἀντιλήψεις τους τόσο γιὰ τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα, ὅσο καὶ γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἐκπροσώπους τοῦ τόπου μας. Καμμιὰ ἀπολύτως δέσμευση δὲν θὰ ὑπάρξει, οὔτε γιὰ τοὺς πιὸ στενοὺς συνεργάτες μας. Ὁ μόνος περιορισμὸς ποὺ θέτουν εἶναι νὰ μὴ θιγοῦεῖ ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ ὁποιουδήποτε. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πορτραῖτα αὐτὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ δώσουνε μιὰ ζωντανὴν εἰκόνα συγγραφέων μιᾶς γενιᾶς κι' ὄχι νὰ ποκαλέσουνε συζητήσεις, τὰ «Ν.Γ.» δὲ θὰ δημοσιέψουν καμμιὰν ἀπάντηση σὲ ὅσα τυχὸν ζητήματα θὰ θίγουνται σ' αὐτά. Ὁπωσδήποτε θὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία σὲ πολλοὺς ν' ἀπαντήσουν, ἀφοῦ ὁ κύκλος τῶν πορτραίτων αὐτῶν, θὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατὸν εὐρύτερος. γωρὶς ὅμως νὰ κρατηθεῖ ὁποιαδήποτε ἱεροσυλία στὴ δημοσιεύσή τους, ποὺ θὰ γίνεται μὲ τὴ σειρὰ ποὺ μᾶς δίνουνται). «Ν.Γ.»

ΜΙΑ ΑΠΛΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἡ κ. Ἔλλη Δασκαλάκη εἶναι, μποροῦμε νὰ ποῦμε, βουτηγμένη ἐλόκληρη στὴ φιλολογία. Ἀπὸ μικρὴ ἀκόμα, εἶχεν ἔρθει σὲ στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὰ βιβλία καὶ τὴ λογοτεχνία. Ὁ πατέρας της ἦταν ἕνας ἐξαιρετικὸς διανοούμενος τοῦ Ἡρακλείου Κρήτης, ὁ ἀδερφός της, ὁ Λευτέρης Ἀλεξίου, ὁ γνωστὸς κι' ἐκλεκτὸς ποιητής, ἡ ἀδελφή της, ἡ Γαλάτεια Καζαντζάκη, ὁ ἄντρας της, ὁ Βάσος Δασκολάκης, συγγραφέας τῶν «Σεραιζιωμένων», μεταφραστὴς τοῦ Χάμσουν κλπ.

Ὅλη της τὴ ζωὴ ἡ κ. Ἔλλη τὴν πέρασε καὶ τὴν περνᾶ ἀνάμεσα στὴ φιλολογία καὶ στὰ βιβλία. Ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο τοῦ Φαλήρου, ὅπου διδάσκει — εἶναι καθηγήτρια τῶν Γαλλικῶν — στὴ φιλολογικὴ συντροφιὰ τῆς Καλλιθέας κι' ἀπὸ κεῖ στὸ κομψὸ σπιτάκι της τῆς ὁδοῦ Σαπφοῦς, ὅπου τὴν περιμένουν ἄλλες πνευματικὲς ἀσχολίες. Κι' ὅμως ἡ κ. Δασκαλάκη, περισσότερον Ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλη συνάδελφό της, δὲν ἔχει καθόλου τὸ ὕφος τῆς διανοουμένης, τῆς λογίας. Ἁπλὴ στὴν ἐμφάνιση καὶ στοὺς τρόπους της, κατοδεχτικὴ, γλυκομίλητη, χωρὶς κομμάτι ἀπολύτως ἔπαρση ἢ ἠθός, μὰ ἀντίθετα τσπεινὴ καὶ ἀεθρωμένη, δίνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἀγαθῆς νοικοκυρᾶς περισσότερο, παρὰ μιᾶς ἐλλεκτῆς ἐργάτριας τῶν γραμμάτων.

Ἀλλὰ τὰ φαινόμενα τὶς περισσότερες φορὲς ξεγελοῦν. Κάτω ἀπὸ τὸ ταπεινὸ ἀόπτο παρουσιάζεται πίσω ἀπὸ τὴν ἁπλὴ κι' ἀπέριττην αὐτὴν ἐμφάνιση, κρύβεται μιὰ ἀπὸ τὶς καλλίτερες λογοτέχνιδες καὶ διανοούμενες τῆς μεταπολεμικῆς γενεᾶς. Τὸ μέχρι σήμερα ἔργο τῆς κ. Ἔλλης Δασκαλάκη δὲν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν ὄγκο του, μὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐκλεκτικό. Δυὸ βιβλία, ἕνας τόμος διηγημάτων, τὸ «Ἐκλησοὶ ἀγῶνες γιὰ μικρὴ ζωὴ» καὶ τὸ ρομάντσο «Ἡ Παρθενογωγέτοι», μαζί μὲ ἐλάχιστα ἄλλα διηγήματα, δημοσιευμένα σὲ διάφορα φιλολογικὰ περιοδικά, αὐτὸ εἶναι τὸ μέχρι σήμερα γνωστὸ ἔργο της.

Τὸ ἔργο αὐτὸ, βγαλμένο σχεδὸν ὁλόκληρο ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ σκολειοῦ, ποὺ ζεῖ ἡ συγγραφέας, ἀπὸ τὸ συναισθητικὸ μικρόκοσμο τῶν μαθητῶν, ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ταπεινῶν καὶ τῆς φτωχολογιᾶς, εἶναι σφραγισμένο μ' ἕναν ἀνώτερο ἀνθρωπισμό, ποὺ δείχνει μιὰ συγγραφὲα ἐδαιόσθητη στὸν ἀνθρώπινο πόνο καὶ πολιτισμένη. Γι' αὐτὸ ἡ κ. Δασκαλάκη, μὲ ἀντίθεσι καὶ συγκινημένο της ἔργο, ἐκτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τῆς καὶ λατρεύεται κυριολεκτικὰ ἀπὸ τοὺς νέους.

ΕΝΑΣ ΑΠΡΟΟΠΤΟΣ ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ

Στὸ κομψὸ σπιτάκι της στὴν Καλλιθέα, στὴν ὁδὸ Σαπφοῦς 73, μ' ἔνιαν ὡραῖο κῆπο, ποὺ τὰ σπόνια λουλούδια του τὰ καλλιεργεῖ ἡ Ἔλλη ἡ κ. Ἔλλη — τὰ λουλούδια καὶ ἡ μουσική εἶναι, μοιζί μὲ τὴν τέχνη, τὰ πράγματα ποὺ ἀγαπᾶ περισσότερο ἡ κ. Δασκαλάκη — μὲ δέχεται ποθεγχαρὴ καὶ γελαστὴ πάντα, πρόθυμη ν' ἀπαντήσει στὰ ἐρωτήματά μου. Μὰ ἐνῶ ἀκόμα τὰ διαβάζει, ἀχοῖζει ἕναν ἀπρόοπτο ἀφορισμὸ γιὰ τὴ συνεντεῦξεις, ποὺ μὲ καθηλώνει στὴ θέσι μου.

— Πολὺ πλούσιο ἐρωτηματολόγιο! Οἱ συγγράφοι μᾶς ἔχουν σωπήσει νὰ βλέπουμε στὶς ἐκθέσεις τῆς αὐτοπροσωπογραφίες τους, μὰ οἱ αὐτοπροσωπογραφίες τῶν συγγραφέων εἶναι περιαυτολογία πολλῶν σηλῶν! Ἐπικίνδυνα περάματα, γιατὶ οἱ συγγραφεῖς μὲ τὰ βιβλία τους ἐξαντλοῦν τὴν πίστωση τοῦ κοινοῦ. Λένε, λένε, κάποτες προσθέτουν καὶ τὴν κεβλεπαία: «τέλος». Μὰ τὸ βιβλίο δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν πορτραῖτο, ποὺ μὲ λίγες ματιὲς βλέπεις, κρίνεις. Ἐδῶ ἀγοράζεις στὰ τυφλὰ καὶ γιὰ νὰ πεῖς «μ' ἄρεσε» ἢ «δὲ μ' ἄρεσε», πρέπει νὰ διαβάσεις ὡς τὸ «τέλος», ξοδεύεις πολλὲς πολύτιμες ὧρες. Κι' ἂν πῆγαν χαμένες, ποιὸς θὰ σὲ ἀποζημιώσει; Ποιὸς θὰ σοῦ πληρώσει τὴν ψυχικὴ ὀδύνη; Τὸν ἀναγνώστη τὸν βλέπω λὸ ὄν, τὸ «καμακομένο μου», ὅπως μ' ἔλεγε ἡ μητέρα μου χαϊδεύοντάς με, ποὺ ἀποτελοῦσα τὸ μοναδικὸ ἀ-

σή μου τὴ χρωστῶ τὸ περισσότερο στὸ σπίτι μου. Εἶμαι τέσσερα χρόνια μικρότερη ἀπὸ τὸ μικρότερο μας παιδὶ καὶ μεγάλωσα ἔτσι σὲ περιβάλλον ἀδιάκοπης συζήτησης. Τὰ αὐτὰ μου διατηροῦν τὴν ἐντύπωση ὄχι ἕνὸς σπατιοῦ, μὰ ἑνὸς πρωτοτύπου κοινοβουλίου, ὅπου ἕνας πατέρας καὶ τρία ἀδέρφια, ἴσοι ἀπόλυτα μεταξύ τους στὴ σφαῖρα τῶν ἰδεῶν, κατ' ἀπαίτηση τοῦ πατέρα, δὲν ἀπασχολοῦνταν μὲ τίποτα ἄλλο, παντὰ μὲ τὰ ζητήματα τῆς τέχνης. Μπουντλαίρ ἢ Βερλαὶν, Σοφοκλῆς ἢ Αἰσχύλος, Μπετόβεν ἢ Μότσαρτ, Σωκράτης ἢ σοφιστὰ — ὁ Λευτέρης θυμοῦμαι ἤτανε τότε φανατικὸς ὀπαδὸς τῶν σοφιστῶν —, Ραφαὴλ ἢ Θεοτοκόπουλος; ἐγὼ ἕνα κατοικασμένο σωματὶ ὄν, τὸ «καμακομένο μου», ὅπως μ' ἔλεγε ἡ μητέρα μου χαϊδεύοντάς με, ποὺ ἀποτελοῦσα τὸ μοναδικὸ ἀκρόατήριο τῶν ἀναμνήσεών μου, «Σχολικὴ ἡμέρα» τὸ λέω.

— Ἔχετε ἀνέκδοτην ἐργασία;

— Αὐτὸ τὸ δρᾶμα, ἕνα τόμο διηγημάτων καὶ ἕνα μυθιστόρημα.

— Θὰ τὰ τυπώσετε φέτος;

— Ὄχι.

ΤΑ.... ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

— Καὶ τώρα θὰ σᾶς παρακαλέσω κ. Ἔλλη νὰ μοῦ πεῖτε μερικὰ... ἰδιαίτερα τῆς φιλολογικῆς σας ἐργασίας. «Ω! μὴν τσομᾶζετε, δὲν θέλω καὶ πολλὰ πράγματα. Πέστε μου, λόγου χάρη, δουλεύετε ἐπίμονα στὰ κείμενά σας ἢ ἐμπιστευόσαστε στὴν πρώτη σας ἔμπνευση;

— Ἐπίμονα. Τόσο ἐπίμονα, ποὺ ντρέπομαι νὰ πῶ. Γιατὶ ζῶα ἀκούσετε πὼς ἔχω σελίδες γραμμένες τριάντα καὶ σαράντα φορές, εἶναι φυσικὸ νὰ ἐκλογίστε καὶ νὰ πεῖτε ἀπὸ μέσα σας: Μὰ ἀξίζει ὁ κόπος γιὰ τέτοιο ἀποτέλεσμα; Φτάνει νὰ σᾶς πῶ, πὼς ὅ,τι δίνω νὰ τυπωθεῖ, ἀπὸ τὴ πολλὴ δούλευμη τὸ ἀσσάνω ἀπέξω. Ὁλόκληρο μυθιστόρημα ἀπέξω. Ἀνοίγετε ὅποια θέλετε σελίδα, μοῦ λέτε τὴν πρώτη φράση καὶ συνεχίζω. Κι' αὐτὰ πὼ τώρα ἔχω ἐτοιμα, ἔτοι τὰ ξέρω. Λέξη πρὸς λέξη. Ἄμα κάνω διορθώσεις τοῦ τυπογραφείου ποτὲ δὲν κοιτάζω σὲ χειρόγραφο, κι' ὅμως ἀν μοῦ κάμουν τὴν παραμικρότερη μεταβολή, π. χ. νὰ βάλουν, ὅπως μοῦ συνέβη, ἀντὶ γιὰ ἀστὲ δυὸ τοὺ χέρια», ἐστὰ δυὸ χέρια τοὺ». Ἀμέσως τὸ γνώρισα πὼς δὲν ἤτανε δικό μου. Νόμιζα ἰάλιστα, πὼς ἔτοι συμβαίνει μὲ ὅλους ποὺ γράφουν καὶ πολὺ ξεφυιόστηκα, ὅταν πέρασ' εἶπα στὸ φίλο Θράσο Κωνσταινάκη: «—Ἐχεις στὸ βιβλίο σου μιὰ χαριτωμένη περιγραφὴ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, μὲ τὸ ἀνεβοκατὰ βασμα τοῦ Α' τράμ, κι' αὐτοῦ ἄφυκε περιγραφή; Σὲ ποιὸ βιβλίο;». «—Στὸ τελευταῖο σου». Ἀληθινὰ λὲς πὼς δὲν θυμᾶσαι». «—Ἀλλοιῶνο, μοῦ λέει, ἀν θυμόμουνα ὅσα γράφω...».

— Ἀπὸ τὴν παγκόσμια φιλολογία ποιοὺς προτιμᾶτε;

— Ποιὸν πρῶτα καὶ ποιὸν ὕστερα νὰ σᾶς πῶ; Νιοστογιέβσκι, Τολστόϊ, Ἀντρέγιεφ, ἀπὸ τοὺς Γάλλους ξεχωρίζω τὸν Ζολᾶ, ποὺ τοὺ θεωρῶ κολοσσὸ ὡς ἄνθρωπο καὶ ὡς ἔργο. Ὁἱ Ἄγγλοι μοντέρνοι, ποὺ τώρα λευταῖα χαλοῦσε τὸν κόσμο, ἐμὲ κουράζουν. Τὰ «Σανκτιβὰν» δὲ μπόρεσα νὰ τὰ ἀβάσω ὡς τὴ λος. Ἡ Κάρλαυλ μὲ συγκίνη «Σάρβ ἐκ τῆς σαλκιός μου» εἶν ζαιρετικὸ βιβλίο. Ὁ Τζὰκ Λ Ἔχει ἐπίσης βιβλία περίφημα. Χάμσουν ἢ «Βικτώριαι» καὶ ὁ Μ μ' ἀρέσουνε. Καὶ πλῆθος ἄλλα.

— Ποιὸ βιβλίο ἔχετε διαβάσ ρισσότερες φορὲς στὴ ζωή σας;

— Δηγήματα τοῦ Ντοστογι καὶ τοῦ Ἀντρέγιεφ, τοῦ Γκὶ σταυ τὰ βιβλία τέχω διαβάσ φορὲς, ἐπειδὴ τὰ προτοδιάβασ λὸ μικρή.

— Στὶς ὧρες τῆς σχολῆς σ τί προτιμᾶτε νὰ καταγινόσαστ τὶ σᾶς δίνει περισσότερη χαρ ξεκούραση;

— Τὸ ὑπαίθρο, ἡ κηπουρική, δὲν ἤμουν δασκάλα — αὐτὸ τὸ πάγγελμα τὸ βάζω πρῶτο στὴ ρὰ τῆς προτίμησῆ μου — ἀλλ νᾶμαι γεωργός. Τὰ φυτά, τὰ τ' ἀγαπῶ πολύ, τὰ γατιά, εἶνα λοὶ σύντροφοι, βολικοί· καὶ μὲ σφαλισμένη εὐθύτητα χαρατσ "Ἅμα τὰ «δειλινὰ» ρίξουν τὰ φ τοὺς πίσω καὶ σοῦ ποῦν διφ γουρα διψοῦν, κι' ἄμα τροὺ καὶ καταπράσσα, εἶναι χορ Μεῖς οἱ ἀνθρῶποι, μὲ τὸ νάν χέρι μας νὰ δείχνομε ὅσες θ ὄψεις, γινόμαστε κουραστικοί. φτάνουνε τὸν κόσμο οἱ φοι του, πρέπει διαρκῶς καὶ ἀκατα τα νὰ λύνει τοὺς γοίφους ποὺ κ νουν οἱ συναθρώπι. του.

— Ποιὸ ρόλο ἔπαιξεν ὁ δ στὴν καλλιτεχνική σας δημιουρ

— Ὁ συναισθηματικός μου κόσ ἡ διάθεσή μου, καλὴ ἢ κακή, μετατρεπόταν ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν γυμνασιόπαιδων καὶ ἔνα μυθιστόρημα.

— Θὰ τὰ τυπώσετε φέτος;

— Ὄχι.

— Τί ἐπιθυμεῖτε ἀκόμα νὰ κ λειώσουμε. Ποιὰ εἶναι τὰ ὄνειρ σᾶς ἐνεργεῖ γιὰ τὸ μέλλον;

— Δὲν ἔρχεται νὰ λέω τὰ ὄ ρά μου σ' αὐτὸ τὸν τοιαῦτα. Γιὰ πῶ, πρέπει νὰ ἔχουνε γίνει πρα κότητες, μέχρι τὴς λέξης τε μέχρι τὴς τελειοποιῆς ἀντιγρα

— Ἀπὸ τὶ ἐμπνεόσαστε περ τερο ;

— Μόνο ἀπὸ τὴ ζωή.

— Ποιὸ ἄνεμο κάνετε γιὰ τὴ θρωπότητα ;

— Ν' ἀποχτήσει τὴ δυνατότητ ὁ ἔσχατος κάτοικος τῆς γῆς γνέτεται τ' ὀφαῖα τοῦ πολιτισ

Ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴ κατ πάτησῆ βγαίνει ὁλόκληρη ἡ πο σμένη καὶ ἀνθρωπινὴ διάδεσ κ. Δασκαλάκη, ποὺ εἶναι διάγρ ὅλο τὸ ἔργο. Ἡ συγγραφὲα ναι στὴ ζωὴ τῆς ὅπως ἀκριβῶς ἡ νει ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς. Ἀπλῆ, ἀν σμένη, μὲ μιὰν ἀπέραντην ἀγάπη τοὺς ταπεινοὺς καὶ τοὺς κατοπ μένους, μετριόφρονη. Προσοχὴ τὴν κάνω νὰ μιλήσει γιὰ τὸ ἔ τῆς.

— Ἡ Ἴσαμε σήμερα πνευμ ἐργασία σας ὡς ποιὸ σημεῖο σ καινοποιεῖ ;

— Δὲν μὲ ἱκανοποιεῖ σὲ τίπο Πῶς ἐχεῤῥόσα ἀπὸ ἕνα πολὺ τί θὰ βγεῖ; Στὸ μεταξὺ δημιο θηκαν ἕνα σωρὸ καινούργια, ν νὰ δοῦμε πῶς θὰ τὰ βοηθοῦμε ἐίχα κάποτε ἕνα παλτουδάκι κα ζέσταινε, θὰ πεῖ πὼς ὅλες τὶς πα νὲς κ' ὅλα τὰ κοῦκα ποὺ ἔδυ μᾶς ἔρθουνε, θὰ τὶς ἀντιμετω μὲ κεῖνο τὸ ἴδιο τὸ ροῦχο.

— Ἀπὸ τὴν τελευταία σου, Ἀ βιβλίο;». «—Στὸ τελευταῖο σου». Ἀ διος ποὺ εἴπατε πὼς πάγυνα κ Κρήτη... Ἀλήθεια μᾶς χρειάζο ὁρισμένως φορέματα ἀνάλογ τὶς μεταλλαγὲς τοῦ καιροῦ καὶ μέτρα μας...

ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Γελοῖοι κι' οἱ δυὸ καλόκαιροι αὐτὴ τὴν παρομοίωση. "Ὑστερα

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔ

Κείνες οἱ δυσκολίες μὲ σοφιστοῦν περισσότερο, ἀφοῦ μένουν ὡς ἀπὸ τέρας ἀγάτρεφτες, ἐνῶ θὰ μποροῦσαν νὰ θεραπευτοῦν μὲ ἀνδρώματα μέσα.

Ἔλλη Δασκαλάκη

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΒΕΛΟΥΔΕΝΙΟΣ ΚΟΥΚΟΣ

ΤΟΥ κ. ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΔΗ

—Θ' ἀργήσαμε ! εἶπε μὲ μιὰ σβουμένη φωνὴ ποὺ καμμιὰ ἀντίσταση δὲν πρόβλνε. Ἔπειτα δ- μως, σὰν κάτι νὰ συλλογίστηκε: ὄχι, ὄχι... Ἔτσι ποὺ πηγαίνομε θὰ ξημερωθοῦμε. Φώναξε λοιπὸν τὸ σωφέρ.

Ἐκείνος τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν ἔσερνε....

—Πᾶμε... πᾶμε....

—Σωφέρ ! Σωφέρ !

Ὁ σωφὲρ πετάχτηκε ζαλισμένος, ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ περίμενε νὰ πλησιάσουν.

—Γιατὶ ἔτσι ; Γιατί ; Δὲν καταλαβαίνω....

—"Εμπρα στ' ἀμάξι καὶ θὰ σοῦ πῶ....

Ὁ Γιώργης ἀνέβηκε στεναχωρημένος, φουσκώνοντας καὶ ξεφουσκώνοντας. Ξεκίνησαν. Γιὰ μερικὰ λεπτὰ οὔτε λέξη. "Ἐπειτα τὴν ἄρπαξε ἄγριαι καὶ κόλλησε στὰ χείλη της τὰ πυρωμένα δικά του.

—Γιατὶ δὲν ἤθελες στὸν κῆπο; Κοντένας δὲ θὰ μᾶς ἐνοχλεῦσε... Προτιμᾶς λοιπὸν μέσα στὸ αὐτοκίνητο ; "Ἔπρεπε νὰ τὸ καταλάβω....

—Οὔτε στὸν κῆπο, οὔτε στὸ αὐτοκίνητο, εἶπε, προσπαθῶντας νὰ τοῦ ξεφύγει. Ἀπόψε ἦταν ἡ πρώτη μας γνωριμία. Ἄλλη βραδυιά.

—"Οχι ! Θέλω τώρα... ἄφησέ με... Ἡ φωνή σου...τὰ μάτια σου.. τὰ χείλη σου....στάσου....

—Ἂς χωριστοῦμε ἐδῶ.

—Βέβαια...Δὲν πρέπει νὰ δῶ τὸ σπίτι σου. Πότε θ' ἀνταμώσουμε;

—Ὄχι σήμερο. Πρέπει νὰ πονέλθω... ν' ἀποκοιμήσω κάθε ὑποψία τῆς μητέρας. Μεθαύριο βράδυ....

—Ποῦ θές ; Δὲ μπορῶ νὰ συγκεντρωθῶ...εἶμαι σκασταμένος...

—Δὲν ξέρω. Μὴ μοῦ πεῖς μόνο στὴν ἀποψινὴ ταβέρνα ποὺ γινήκαμε θέατρο.

—Στοῦ Μπερνίτσα λοιπόν.

—Περνᾶ πολὺς κόσμος.

—Ἂν καθήσεις μέσα κανεὶς δὲ θὰ σὲ δεῖ. Τὶ ὄκρα μπορεῖς ;

—Δέκα καὶ μισή !

—Σύμφωνοι.

—Γιὰ νὰ σὲ δῶ στὰ μάτια...

—"Ἔτσι ποὺ μὲ κατάντησες κολύτερα νὰ μὴ μὲ δεῖς.

—Καλὴνύχτα.

Τὸν ἄφησε ἀπότομα καὶ γάνθηκε στὴν ὁδὸ Χαλκοκονδύλη.

Τότε μόνο ὁ Γιώργης ἄρχισε νὰ ξεζαλίζεται. Καὶ ἀντὶ νὰ πάρει τὸ δρόμο τοῦ σπιτιοῦ του, τὴν πῆρε τὸ κατόπι. Ἔνοιωσε τὴν περιέργεια νὰ μάθει ποῦ θὰ πήγαινε. Προχώρησε λίγο, μὰ δὲν εἶχε κουράγιο νὰ τὴν ἀκολουθήσει. Τοῦ εἶταν ἀδύνατο στὸ γάλι ποὺ βρισκόταν. "Ηθελε νὰ τὴν καμαρώσει ἀκόμα λίγο. Μιὰ τρελλὴ ἰδέα τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό : ἴσως νὰ μετανοιώνε καὶ νὰ γύριζε. Ποιὸς ξέρει !

Ἡ Ἔλεννη, μόλις βρέθηκε σὲ ἤρεμα κάποια ἀπόσταση, φόναξε ἕνα ταξί. Ὁ Γιώργης, τὴν εἶδε νὰ μπαίνει βιαστικὴ. Τὸ ταξὶ ἔστριψε στὴν ὁδὸ Πατησίων καὶ χάθηκε. Στάθηκε ἀκίνητος μερικὰ λεπτὰ σὰ ν' ἀφουγκραζόταν τὸ θόρυβο ποὺ ἔσβυνε. Ἔπειτα ἀνάμε τσιγάρο καὶ ψιθύρισε ἀναπνέοντας βαθειά : Τὶ γλυκειὰ νύχτα. .. ..

Δὲν ὑπάρχουν χρονόμετρα. Ὅλα τὰ ρολόγια εἶναι ἴδια : πότε μπρὸς κ' ἄλλοτε πίσω πάνε. Τὸ χρονόμετρο τὴς Ἑλένης πήγαινε μπροστά. Γιατὶ ἂν παραδεχόταν πὼς πήγαινε καλά, τότε ὅλα τὰ ρολόγια τοῦ δρόμου πρέπει νὰ πήγαιναν πίσω.

Κι' ὅμως δὲ βιάστηκε νὰ μπεῖ στὸ ζαχαροπλαστεῖο. "Εκανε μιὰ βολτίτσα γιὰ νὰ περάσουν πέντε -ξῆ λεπτά. Γιατὶ νὰ φτάσει πρώτη αὐτή ; Προτιμότερο νὰ πάει ἐκεῖνος νὰ τὴν περιμένει. Προτιμότερο νὰ νοιώσει ἐκεῖνος τὴ μικρὴ ἀγωνία τῆς ἀναμονῆς. Αὐτή, ἀπὸ προχτές, πέρασε τόσες ἄλλες, τόσες ἄλλες....

Ὡστόσο, δὲν ἀλάργευε καὶ τοῦ κάνει τὴν παράτα. Ξαφνικά, θυμήθηκε τὴ φιλενάδα της κι' ἐστειλε κάποιον νὰ τὴς ἐξηγήσει τὸ...ἀνεξήγητο γιὰ νὰ μὴν περιμένει ἄδικα. Μὰ ἡ Ἑλένη, φυσικά, εἶχε φύγει καὶ ἡ Νίνα στεναχωρέθηκε περισσότερο.

"Ἐγὼ ἀπελπίσθηκα νὰ περιμένω καὶ πῆγα μόνη μου στὸ θέατρο» εἶπε στὴ μητέρα της ἡ Ἑλένη, ποὺ τὴν περίμενε ξύπνια. «Ἐλεεινὴ θέση μοῦ ἔδοσαν, μὰ τέλος πάντων δὲν ἔγινα στὴν πρώτη». Στὰ λόγια τῆς κόρης της, τίποτα τὸ ἀνοιχτὸ δὲν ἔβρισκε ἡ γριά. Θὰ ἔβρισκε ἀσο ποτὲ ἄλλοτε» θὰ ἔλεγε ὁ Δημήτρης ἀν τὴν ἔβλεπε τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Τὰ γείλη της κόκκινα, προκλητικά, ἑτοιμα νὰ σκάσουν σὲ γαμόγελο. Δὲν ἀνυπομονοῦσε λοιπὸν ; Μὰ βέβαια ! Μόνο ποὺ ἤξερε νὰ διαχεδιάζει τὴν ἀνυπομονησία της. "Ἐφριξε μερικὲς ματιὲς στὸν καθρέφτη ἔτσι γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ γιὰ τὴν ἀποψινὴ ὀμορφιά της. "Ἐπειτα ἄρχισε νὰ χαζεύει ἀπὸ τὴν πόρτα τοὺς διαβάτες. Χάζευε ἀφηρημένη κι οὔτε πρόσωπα ἔχεχμιζε, οὔτε μορφές. Συλλογιζόταν πὼς τὰ καταφέρε μιὰ χαρά.

"Αχ ! αὐτὴ ἡ Τύχη ! Τὴ βρῆθησε σὰ μεγάλη ἀδερφή. Τὴς τάφερε ὅλα δεξιὰ-ἔτσι γιὰ νὰ τὴν ἀποθημιώσει γιὰ τὸ κακομεταχείρισμα ποὺ τῆς ἔκαμε ἄλλοτε. Πόσο θὰ γελάσει ὁ Γιώργης μὲ τὰ περίεργα συμβάντα τῆς !

Ἡ Νίνα ἔχασε τὴν πρώτη τῆς Κοτοπούλη ἀπὸ...ἀφηρημάδα !—ποιὸς θὰ τὸ φανταζόταν !—ποὺ ἀντρός τῆς. Δὲν πῆγε δίδλου στὸ σπίτι νὰ πάρει τὴ γυναίκα του, γιατὶ εἶχε τὴν ἰδέα πὼς εἶτανε παραμονὴ τῆς πρώτης. Ἀργὰ τὴ νύχτα, ἀνακάλυψε τυχαία τὰ εἰσιτήρια στὸ πορτοφόλι του, διόβασε τὴ νῆμερομηνία καὶ δαγκώθηκε.

Ἡ γυναίκα του τὸ ντεπρίμενε ντυμένη ὡς τὰ μεσάνυχτα γιὰ νὰ τοῦ κάνει τὴν παράτα. Ξαφνικὰ, θυμήθηκε τὴ φιλενάδα της κι' ἐστειλε κάποιον νὰ τὴς ἐξηγήσει τὸ...ἀνεξήγητο γιὰ νὰ μὴν περιμένει ἄδικα. Μὰ ἡ Ἑλένη, φυσικά, εἶχε φύγει καὶ ἡ Νίνα στεναχωρέθηκε περισσότερο.

"Ἐγὼ ἀπελπίσθηκα νὰ περιμένω καὶ πῆγα μόνη μου στὸ θέατρο» εἶπε στὴ μητέρα της ἡ Ἑλένη, ποὺ τὴν περίμενε ξύπνια. «Ἐλεεινὴ θέση μοῦ ἔδοσαν, μὰ τέλος πάντων δὲν ἔγινα στὴν πρώτη». Στὰ λόγια τῆς κόρης της, τίποτα τὸ ἀνοιχτὸ δὲν ἔβρισκε ἡ γριά. Θὰ ἔβρισκε ἀσο ποτὲ ἄλλοτε» θὰ ἔλεγε ὁ Δημήτρης ἀν τὴν ἔβλεπε τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Τὰ γείλη της κόκκινα, προκλητικά, ἑτοιμα νὰ σκάσουν σὲ γαμόγελο. Δὲν ἀνυπομονοῦσε λοιπὸν ; Μὰ βέβαια ! Μόνο ποὺ ἤξερε νὰ διαχεδιάζει τὴν ἀνυπομονησία της. "Ἐφριξε μερικὲς ματιὲς στὸν καθρέφτη ἔτσι γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ γιὰ τὴν ἀποψινὴ ὀμορφιά της. "Ἐπειτα ἄρχισε νὰ χαζεύει ἀπὸ τὴν πόρτα τοὺς διαβάτες. Χάζευε ἀφηρημένη κι οὔτε πρόσωπα ἔχεχμιζε, οὔτε μορφές. Συλλογιζόταν πὼς τὰ καταφέρε μιὰ χαρά.

"Αχ ! αὐτὴ ἡ Τύχη ! Τὴ βρῆθησε σὰ μεγάλη ἀδερφή. Τὴς τάφερε ὅλα δεξιὰ-ἔτσι γιὰ νὰ τὴν ἀποθημιώσει γιὰ τὸ κακομεταχείρισμα ποὺ τῆς ἔκαμε ἄλλοτε. Πόσο θὰ γελάσει ὁ Γιώργης μὲ τὰ περίεργα συμβάντα τῆς !

Ἡ Νίνα ἔχασε τὴν πρώτη τῆς Κοτοπούλη ἀπὸ...ἀφηρημάδα !—ποιὸς θὰ τὸ φανταζόταν !—ποὺ ἀντρός τῆς. Δὲν πῆγε δίδλου στὸ σπίτι νὰ πάρει τὴ γυναίκα του, γιατὶ εἶχε τὴν ἰδέα πὼς εἶτανε παραμονὴ τῆς πρώτης. Ἀργὰ τὴ νύχτα, ἀνακάλυψε τυχαία τὰ εἰσιτήρια στὸ πορτοφόλι του, διόβασε τὴ νῆμερομηνία καὶ δαγκώθηκε.

Ἡ γυναίκα του τὸ ντεπρίμενε ντυμένη ὡς τὰ μεσάνυχτα γιὰ νὰ τοῦ κάνει τὴν παράτα. Ξαφνικὰ, θυμήθηκε τὴ φιλενάδα της κι' ἐστειλε κάποιον νὰ τὴς ἐξηγήσει τὸ...ἀνεξήγητο γιὰ νὰ μὴν περιμένει ἄδικα. Μὰ ἡ Ἑλένη, φυσικά, εἶχε φύγει καὶ ἡ Νίνα στεναχωρέθηκε περισσότερο.

"Ἐγὼ ἀπελπίσθηκα νὰ περιμένω καὶ πῆγα μόνη μου στὸ θέατρο» εἶπε στὴ μητέρα της ἡ Ἑλένη, ποὺ τὴν περίμενε ξύπνια. «Ἐλεεινὴ θέση μοῦ ἔδοσαν, μὰ τέλος πάντων δὲν ἔγινα στὴν πρώτη». Στὰ λόγια τῆς κόρης της, τίποτα τὸ ἀνοιχτὸ δὲν ἔβρισκε ἡ γριά. Θὰ ἔβρισκε

Σκίτσο τῆς Β. Ἀρν. Στριφτοῦ

στὴ φωνή, στὴ μικρὴ ταραχή της, ἂν πρόσεχε, μὰ ἡ γριὰ νὰ τὴ σταλε ἢ κάτι ἄλλο ; "Ἐνα γραμματάκι τοῦ Δημήτρη. Αὐτὸ βέβαια ποτὲ δὲ θὰ μάθει ὁ Γιώργης μὰ γωρὶς αὐτὸ δὲ θὰ μποροῦσε νὰρθει στὸ ἀποψινὸ ραντεβοῦ : δυὸ μέρες θὰ χρειαστοῦν ἀκόμα, τῆς ἔγραφε,ὥσπου νὰ κανονίσω τὴ δουλειά μου. Δυὸ ἀκόμα... Ὑπομονὴ !... Χωρὶς νὰ τὸ θέλει, γωρὶς νὰ τὸ ὑποψιάζεται τῆς γάριζε τὴν ἐλευθερία τῆς ἀποψινῆς βραδυᾶς. Τὴ γλύτωσε ἀπὸ τὰ ψέματα ποὺ θ' ἀναγκαζόταν ν' ἀραδιάσει γιὰ νὰ τὸν ἀφήσει, ἀν ἔργόταν, τὰ ψέμματα ποὺ δὲν τὰ κατάφερνε, ποὺ συχανόταν. Θὰ φτάσει τὸ πρωῒ ὅταν πλέον ἡ μεγάλη αὐτὴ νύχτ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ

ΕΛΛΗ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

ΤΟΥ κ. Γ. ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 12)

ένα είδος διαλείμματος, ρωτώ τὴν κ. Δασκαλάκη γιὰ τὶς καλλιτεχνικές της προτιμήσεις. Μὲ βλέπει τὰ σύγχρονα πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τοῦ τόπου μας καὶ τὶ πρωτομήσεις γενικὰ ἔχει.

— Βλέπω καὶ καλαρώνω μιὰ τεράστια ἄνθιση, σὲ τίποτα κατώτερο ἀπὸ τὶς ἑνές, μὰ ποὺ ἔχω ἀτέλεια σ' αὐτὴ τὶς προτιμήσεις μου, μοῦ ἀπαντᾶ. Ἀπὸ μυθιστορήματα ἀγαπῶ πολὺ καὶ δίχως ἐπιφυλάξεις, γιατὶ φυσικὰ σ' ὅλους τοὺς συγγραφεῖς μας βρίσκω μεγάλες ἀρετές, μὰ ἐλέγα στὴν ἰδιοσυγκρασία μου, ἔτσι λέω, γιατὶ κριτικὸς δὲν εἶμαι, γιὰ νὰ μλήσω ἀντικειμενικά, μοῦ ἀλέγουν ἡ «Κρίσις» τοῦ Ἀρκάδιο, τὸ «Παραστρατημένοι» τῆς Νάκου, τὸ «Νοῦμερο» τοῦ Βενέζη, τὸ «Ζωὴ ἐν τάφῳ» τοῦ Μυριβήλη καὶ τὸ «Ἐπριζωμένοι» τοῦ Δασκαλάκη. Καὶ ἀπὸ διηγήματα, πάλι μὲ δίχως καιμιὰ ἐπιφύλαξη, ἐχωρίζω ἕνα ἢ δυὸ τοῦ κάθε λογοτεχνῆ μας, ποὺ τὰ κρίνω ἱκανὰ νὰ ἀποτελέσουν τὴν πιὸ ἐκλεκτή, μέσα στὶς παγκόσμιες ἀνθολογίες διηγημάτων. Ἔπειτα ἔχομε καὶ πολλοὺς νέους ποὺ δείχνουνε πὼς δὲν θὰ μείνουνε πολὺν καιρὸ βρυκοπουρδῶντες σ' αὐτὴν τὴν ἐπίπονη πορεία, ποὺ ἀποφάσισαν ν' ἀκολουθήσουν μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους στρατευόμενους. Τὸ «Κοιμήσου Ἀννέζα μου γλυκιὰ» τοῦ Λουντεμη, ὁ «Βολόντιας» τοῦ Ἀνδονόπουλου, τὸ «Πέρα ἀπ' τὴν ἦλιο» τοῦ Λεὶν-Ζηνοῦ, εἶναι διηγήματα μὲ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ συγκίνηση. Ἂν ἤξερα πὼς ἡ γνώμη μου θὰ εἶχε κάποια βαρύτητα, θὰ ἔψαχνα νὰ βρῶ τοὺς τόμους καὶ τοὺς τίτλους τῶν ἄλλων διηγημάτων ποὺ ξεχωρίζω, νὰ τὰ ἀναφέρω ἕνα πρὸς ἕνα. Ἀλλὰ πρὸς τί; Σὲ τὶ θὰ ὠφελοῦσε; Αὐτὰ γιὰ τὴν πεζογραφία...

— Καὶ γιὰ τὴν ποίηση τί γνώμη ἔχετε ;

— Θέλω νὰ σᾶς τονίσω πὼς ἀποφεύγω νὰ μιλήσω γιὰ τοὺς παλιότερους γενικὰ ποιητὲς καὶ πεζογράφους. Αὐτὰ ἄς τὰ κάνουν ὅσοι εἶναι ἐκτὸς τοῦ νυμφῶνος, μὰ ὁσοι ζοῦνε μὲ τὸ ἴδιο πάθος τῆς τέχνης, θὰ πρέπει νὰ συνανσιάνουνται, πὼς τὸ μονοπάτι εἶναι τραχὺ καὶ πὼς ὅσοι ἔχουν διανύσει περισσότερο δρόμο, πρέπει νἄχουν ἀμέρειστο τὸ σεβασμό μας. Ἐτοχαλοῦμαι μὲ κείνους ποὺ μὲ μονοκοντυλιὲς διαγράφουν τὸν Παλαμᾶ ἢ τὸν Κ.βάφη, τὸν Παπαδιαμάντη ἢ τὴ Μυρτιώτισσα... Μὰ ἐνῶ δὲν πρέπει νὰ γράφει ποτὲ γιὰ ἄς τοὺς φτάσουμε τεσσάτα καὶ ὄχτερα ἄς τοὺς κρίνουμε. Γιὰ τοὺς νέους ποιητὲς μπορῶ νὰ σᾶς μιλήσω καὶ πιὸ ἀνοιχτὰ ὅμως, μὰ ἐντελῶς ὑπαρκτὴ μενικά. Λοιπόν, ἀγαπᾶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Καββαδία, τὸν Μυλωνογιάννη, πολλὰ τραγούδια τοῦ Ἀνθία, τοῦ Ρίτσου, τῆς Κατίνας Παῖζη, τῆς Φαλαγκᾶ, τοῦ Ἀλέπη, τοῦ Στυλίτη, τῆς Χρυσ. Μπιζάκη, ἐπίσης διάβασα στὴν «Πνευματικὴ Ζωὴ» ὀλὸ τοῦ Πρωτονοτάριου ποὺ μ' ἄρεσαν. Γιὰ τὰ «λυρικὰ» τοῦ Λευτέση Λάλεξιου, ποὺ περιλαβαίνουνται στὸ «Κάστρο» δὲν λέω τίποτα, γιατὶ δ.τι κὰ νὰ εἰπωθεῖ ἀπὸ μένα, θὰ θεωηθεῖ ὑπόμονο μὲ προκατάληψη. Γενικὰ πρέπει νὰ σημειώσετε, πὼς ὀλτε δ-λοὺς μας τοὺς τεχνίτες ξέρω, ὀὔτε κι' ἔχω διαβάσει τὸ ἔργο τους. Γι' αὐτὸ εἶναι φυσικὸ καὶ παραὶ εἴμεις νὰ κάνω καὶ λογῆς ἀδικίες.

— Τὸ θέατρο ;

— Ἀπ' ὅ,τι ἔτυχε νὰ δῶ τελευταῖα στὸ θέατρο, μοῦκανε ἐντύπωση ὁ «Ἀὐτοκράτωρ Μιχαὴλ» τοῦ Τερζάκη καὶ ἰδίως οἱ τρεῖς πρῶτες πράξεις. Εἶναι ἕνα ἔργο μὲ βάθος καὶ καλλιτεχνικὴ πυνή. Ἡ «Θεοδόρα» τοῦ Φωτιάδη, ποὺ τὴ διάβασα μὲ κατέπληξε: τεχνικὸ ἔργο, παιχνιδιάρικο, χαριτωμένο. Τοῦ Μπόγιη ἡ «Καινούργια ζωὴ» ἤτανε ἕνα εὐχάριστο θεατρικὸ ἔργο. Τὸ «Μετόπισθεν» τοῦ Λευτέση Λάλεξίου ποὺ ἐπόσκεπτο τὴν πρώτη χρονιὰ νὰ πάρουν τὸ βραβεῖο τοῦ Χωρεμέιου, λυποῦμαι, ποὺ μέχρι σήμερα δὲν γνωρίστηκαν ἀπὸ τὸ κοινό, γιατὶ ἀποσμένως πούκειτανε γιὰ ἕνα ἐξαιρετικὸ ἔργο.

— Καὶ γιὰ τὴν κριτική; Πῶς τὴν βλέπετε στὸν τόπο μας;

Ἀρχίζω νὰ καταλαβαίνω πὼς γνῶμαι πιὰ ἐνοχλητικός. Μὰ ἡ κ. Ἔλλη, πρόθυμη καὶ καλὴ πάντα, βλέπει νὰ κουράστηκε καθόλου. Καὶ συνεχίζει :

— Μὲ τὴν κριτικὴ ἐγὼ ἀτομικὰ δὲν ἔχω κανένα παράπονο, μόνο καὶ λόγια ἔχω ἀκούσει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς "Ὅμως αὐτὸ δὲ μοῦ δίνει, ὄς θὰ ἔπρεπε, ἐξαιρετικὴ χαρά, εἶναι γιατὶ ὁποιαδήποτε κριτικὴ πέσει στὰ χέρια μου, εἶναι ἐπαινετικὴ. Κι' ἄλα αἱ περισσότεροι κριτικοὶ μας θένε νὰ χτυπήσουνε, τὸ χτύπημα γίνεται μὲ πέταλα ρόδων, πεῖ ὀὔτε τὰ φαντεύεις' ὡς ἐὰν οἱ συγγραφεῖς νὰ εἶναι δεσποινοδοῦλες καὶ νὰ λιποθυμήσουν. Οἱ κριτικοὶ μας δεν θένε νὰ πιοκρένουν κανένα. Μὰ κριτικὸς εἶναι ὁπόθεση ἡρωϊκή, εἶναι κεῖνος, ποὺ γονὸς δὲν τὸν ἐκράτει γθὲς καὶ σήμερον ἐνταῦθα».

Μιὰ ἀνατριχίλα πέρασε τὸ καρμί μου.

Ἀργὰ καὶ προσεχτικὰ ξαναδιάβασε τὸ γρονικό. Τὰ ψηφία θάμπωσαν. Ζαλίστηκε τόσο ποὺ διάβαζε χωρὶς νὰ ἔχει συνείδηση ποιὰ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς κάθε λέξης. Ὀστόσο, εἶχε καταλάβει... Τώρα πιὰ ἐξηγοῦσε τὰ λόγια καὶ τὰ μισόλογά του μέσα στ' ἀμάξι. Πόλη... Ρουμανία... νουτικὸς ...ἐρημονῆσι... Ἐμπορος... ἢ κασόνα μὲ τὸ ἐμπόρευμα.. «Ὅταν ἤμουν νουτικός, τὶς εἶπε, γιατὶ πρὶν κατασταλάξω στὸ ἐμπόριο ἤμουν στὰ βαπόρια... Στὴ ζωή μου ἔκανα πολλὰ ἐπαγγέλματα. Κατάγομαι ἀπὸ τὴν Πόλη κι' ἔζησα στὴ Ρουμανία..." Ὀχι κατάγομαι ἀπὸ τὴ Ρουμανία κι' ἔζησα στὴν Πόλη.." Ὅταν ἔχω λεφτά, κι' ἔχω συγνά, μ' ἀρέσει νὰ ξοδεύω. Δὲν ἐχτιμῶ τὰ λεφτά...».

"Ὅλα, ὅλα μαρτυροῦσαν πὼς ἤταν αὐτός! Κοιμωμὰ ἀμφιβολία. Ἀκόμα καὶ τό.."Αγιον "Ορος : «Ἔλα μαζύ μου, θὰ σοῦ φορέσω ἀντρίκια καὶ κανένας δὲ θὰ σὲ γνωρίσει... Πηγαίνω γιὰ δουλειά...». Ὁ παλιάνθρωπος ! Πῆγαινε γιὰ λαθρεμπόριο κι' ἐκεῖ μὲ τοὺς καλόγερους... ποιὸς ξέρει... Ξαφνικὰ μιὰ ἀχτίνα ἐλπίδας :

—Γκαρσόν ! ἀγόρασέ μου ἕνα «Ἔθνος», μιὰ«Ἐστία», μιὰ«Ἐβδομαδιαία». "Ἴσως κανένα λάθος... Ἴσως ὑπερβολές... "Οχι, ὅλες οἱ ἀπογειωματινὲς τὰ ἴδια ἔγραφαν.

Δίπλωσε τὶς ἐφημερίδες, πλήρωσε καὶ σηκώθηκε τρικλίζοντας. Μπῆκε σ' ἕνα ταξὶ κι' ἔβωσε τὴ διεύθυνση τοῦ σπιτιοῦ της.Τότε, τότε μόνο ἐξέπασε σὰν λυμμοός. Μὰ γιατὶ ἔκλαιε ; "Αν τὴν ρωτοῦσαν δὲ θ' ἀπαντοῦσε. Ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς λυμμοὺς της, ἔλεγε : τόσο γαμηλά ! τόσο γαμηλά !.. Ὀστόσο, τῆς φάνηκε ὅτι ἄκουσε μέσα της μιὰν ἄλλη φωνὴ ποὺ τῆς ἔλεγε : «Ψέμματα ! Δὲν κλαῖς, δὲ σὲ νοιάζει γιατὶ ἔπεσες τόσο χαμηλά, ὅσο γιατὶ ἔμειναν ἀνεκπλήρωτες οἱ ἐπιθυμίες σου ! Γιατὶ ἂν ἔπειτα ἀπ' ὅλ' αὐτὰ παρουσιαζόταν, ἀν ἔβγαινε ἀπὸ τὴν φυλακὴ καὶ παρουσιαζόταν, τὶ θάκανες ; «Δὲν ξέρω..δὲν ξέρω...».

—Πέσοντας στὴν ἀγκαλιά σου μὲ περισσότερη θέρμη, μὲ περισσότερη δίψα.. «Τὸν παλιάνθρωπο... τὸν παλιάνθρωπο...».

Τὰ κλάματα λιγόστεψαν κι' ἡ φωνὴ ἔπαψε ν' ἀκούεται. Τὸ αὐτόκινητο σταμάτησε ἀπότομα. Σκουπίστηκε βιαστικά, πλήρωσε καὶ κατέβηκε. "Ανοιξε σιγὰ καὶ πῆγε κατ' εὐθεῖα στὴν κάμαρή της. Ἡ μητέρα της εἶχε φῶς στὴ δική της γιατὶ δὲν ἔπεσε ἀκόμη. «Ἔπσει...ὅλα τελείωσαν...» εἶπε.

Τὴ στιγμὴ ποὺ γδυνόταν ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ ρολόϊ. Οὔτε μισάνυχτα ἀκόμα. Κι' ὅμως θὰ ἤθελε νὰ εἶχε ἐημερώσει, νὰ εἶχε βγεῖ ὁ ἥλιος. Θὰ πήγαινε κατ' εὐθεῖα στὸ σταθμὸ νὰ παραλάβει τὸν καλό, τὸν ἀφοσιωμένο Δημήτρη της. Πόσο καλύτερα τὸν νοιώθει τώρα, μετὰ τὴν περιπέτεια, καὶ πόσο γλυκειὰ θὰ εἶναι πιὰ μαζύ του ! Ὁ βελουδένιος κοῦκος τὴν ἔκοψε μὰ καὶ τὴν ἔριξε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου. Βέβαια οὔτε λαντάρες, οὔτε φρικωμίες, οὔτε πρέλλες πρέπει νὰ περιμένει. Τὶς πῆρε μαζύ του ὁ λαδρέμπορος μὲ τὸ ἠλικιαμένο πρόκοπο καὶ τὴ λεβέντικη κορυφοστάσα.

"Εσβησε τὸ φῶς κι' ἔπεσε."Αγ! τὰ μάτια του, τὰ φλογερὰ του γείλη ! Ζωντάνεψαν τόσο πολὺ μὲς στὸ σκοτάδι ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ ξανασηκωθεῖ καὶ ν' ἀνάψει πάλι τὸ φῶς γιὰ νὰ μὴ βλέπει τίποτα. Γρήγορα ὅμως τῶσβησε. Κι' ἡ κολασμένη μορφὴ πρόβαλε ξανά...

ΤΕΛΟΣ

Γ. ΠΙΕΡΙΔΗΣ

Τὸ Ἑλληνικό

Δ. Κ. ΒΟΓΑΖΛΗ : Ἡ Μάγισσα χανε γραφτεί, χωρὶς μ' αὐτὸ νὰ ξ[illegible] τοῦ Ψυχοσάββατου. [illegible] ποιήματα, 1937.

Σ' ἕναν ὀγκώδη τόμο, ἀπὸ διακόσιες περίσσου σελίδες, ὁ κ. Δ. Κ. Βογαζλῆς, παλιὸς λόγιος ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ποὺ σὶ μεταφράσεις του, τὴς «Ἐπιτομοιογραφ» τοῦ Νεοστογιέβσκι, τῶν «Βουλγαρικῶν διηγημάτων» καὶ τῶν «Χριστουγεννιάτικων καὶ Πρωτοχρονιάτικων διηγημάτων» (ἀπὸ τὴν ρωσσικὴ, γερμανικὴ καὶ γαλλικὴ φιλολογία) τὸν ἔχουν κάνει γνωστό, συγκεντρώνει τὴν ποιητικὴν ἐργασία του ἐξηνταπέντε ὁλόκληρων χρόνων, ποὺ ἀποφάσισε μόλις τώρα, πρὸς τὸ τέρμα τῆς ζωῆς του, νὰ τὴν τυπώσει.

Τὸ ἔργο αὐτὸ—ἔργο μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς χωρίζεται, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς του σημειώνει, σὲ πέντε ἐποχὲς μὲ μέση καὶ στὴν εἰσαγωγή. Τὸ πρῶτο μέρος ἀφορᾷ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ κ. Βογαζλῆ, τὴ Φιλιππούπολη. κι' ἔπειτα τὴ Βουλγαρία καὶ τὰ βορινὰ της. Τὸ δεύτερο τὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὸν Ρῆνο καὶ Δούναβη καὶ ξανὰ τὴ Βουλγαρία, ὅπου γύρισε μετὰ τὶς σπουδές του. Τὸ τρίτο τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία ὡς τὰ 1917. Αὐτὰ περιλαμβάνουνται στὴ σημερινὴ συλλογή. Τὰ ἄλλα δύο μέρη εἶναι γεώτερα, ἀπὸ τὰ 1917 κι' ἔπειτα.

Αὐτὲς τὶς πληροφορίες μᾶς δίνει ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, γιὰ τὸ ἔργο του. Ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος αὐτοβιογραφίας του καὶ σύγχρονα γενικῆς ἀπεικόνησης ὅλων τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ποὺ ἔζησεν ὁ ποιητὴς στὸ μακρόχρονο αὐτὸ διάστημα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα τραγούδια, συναντοῦμε καὶ ἀρκετὲς φροντισμένες ἰδιαίτερα μεταφράσεις ἀπὸ τὰ Βουλγαρικά, ἄλλες τοῦ Χάϊνε, τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Θεόφιλου, γερμανικὰ δημοτικά, ὅλ' αὐτὰ ταξινομημένα μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια.

Ὅστο γιὰ τὴν πρωτότυπη ἐργασία του, ὁ κ. Βογαζλῆς τὴ χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος στὸ σύντομο πρόλογό του: «Ὅλα σχεδὸν τὰ ποιήματα αὐτῆς τῆς συλλογῆς, σημειώνει, εἶναι γραμμένα στὸν τύπο τοῦ ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ τῆς γενεᾶς μας. Μιᾶς γενεᾶς, ποὺ εἶπε κι' αὐτὴ τὸ τραγούδι της καὶ φεύγει. Ἀλλὰ μιᾶς γενεᾶς, ποὺ ἔζησε ἐντατικὰ τὴ ζωή της κι' εἶχε τὴν ψυχοσύνθεσή της. Τῆς γενεᾶς τοῦτης τὴς σάρκες, τοὺς κοπιοῦς, τὲς ἀντιλήψεις καὶ τὰ παθήματα καὶ τὲς ἐλπίδες τραγουδᾶ σπὰ ποιήματά μου. "Ἴσως μιὰ μέρα ὅταν λείψη καὶ ἀ.τελευταῖος τοῦ καιροῦ μας, οἱ στίχοι τοῦτοι νὰ χρησιμεύσουν στὲς ἐρχόμενες ἡλικίες γιὰ ντοκουμέντο τῆς νοοσρατίας μας, γιατὶ ἕνα εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς ἀφιοδηπηθῆ: δὲν εἶναι βαθειὰ εἰλικρινεῖς καὶ ἀκριβολογημένα ρεαλιστικοί».

Προγραμματικὰ, μέσα στὰ σύντομα αὐτὰ λόγια, φαίνεται ὁλόκληρη ἡ οὐσία τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Βογαζλῆ, ποὺ δὲν ἔχει ἄλλην ἀξίωση, ἀπὸ τὸ νὰ σταθεῖ σὰν ἕνα ντοκουμέντο ἑλλὼς τε, δὲν κάνουν τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ τὸ νὰ διηγοῦνται τὴ ἱστορία μιᾶς ζωῆς, τοὺς ἐρωτὲς μιᾶς ποιητῆς του σημειόνει, σὲ πέντε ἐποχὲς μὲ μέση καὶ στὴν εἰσαγωγή. Τὸ πρῶτο μέρος ἀφορᾷ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ κ. Βογαζλῆ, τὴ Φιλιππούπολη. κι' ἔπειτα τὴ Βουλγαρία καὶ τὰ βορινὰ της. Τὸ δεύτερο τὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὸν Ρῆνο καὶ Δούναβη καὶ ξανὰ τὴ Βουλγαρία, ὅπου γύρισε μετὰ τὶς σπουδές του. Τὸ τρίτο τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία ὡς τὰ 1917. Αὐτὰ περιλαμβάνουνται στὴ σημερινὴ συλλογή. Τὰ ἄλλα δύο μέρη εἶναι γεώτερα, ἀπὸ τὰ 1917 κι' ἔπειτα.

Αὐτὲς τὶς πληροφορίες μᾶς δίνει ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, γιὰ τὸ ἔργο του. Ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος αὐτοβιογραφίας του καὶ σύγχρονα γενικῆς ἀπεικόνησης ὅλων τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ποὺ ἔζησεν ὁ ποιητὴς στὸ μακρόχρονο αὐτὸ διάστημα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα τραγούδια, συναντοῦμε καὶ ἀρκετὲς φροντισμένες ἰδιαίτερα μεταφράσεις ἀπὸ τὰ Βουλγαρικά, ἄλλες τοῦ Χάϊνε, τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Θεόφιλου, γερμανικὰ δημοτικά, ὅλ' αὐτὰ ταξινομημένα μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια.

Ὅστο γιὰ τὴν πρωτότυπη ἐργασία του, ὁ κ. Βογαζλῆς τὴ χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος στὸ σύντομο πρόλογό του: «Ὅλα σχεδὸν τὰ ποιήματα αὐτῆς τῆς συλλογῆς, σημειώνει, εἶναι γραμμένα στὸν τύπο τοῦ ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ τῆς γενεᾶς μας. Μιᾶς γενεᾶς, ποὺ εἶπε κι' αὐτὴ τὸ τραγούδι της καὶ φεύγει. Ἀλλὰ μιᾶς γενεᾶς, ποὺ ἔζησε ἐντατικὰ τὴ ζωή της κι' εἶχε τὴν ψυχοσύνθεσή της. Τῆς γενεᾶς τοῦτης τὴς σάρκες, τοὺς κοπιοῦς, τὲς ἀντιλήψεις καὶ τὰ παθήματα καὶ τὲς ἐλπίδες τραγουδᾶ σπὰ ποιήματά μου. "Ἴσως μιὰ μέρα ὅταν λείψη καὶ ἀ.τελευταῖος τοῦ καιροῦ μας, οἱ στίχοι τοῦτοι νὰ χρησιμεύσουν στὲς ἐρχόμενες ἡλικίες γιὰ ντοκουμέντο τῆς νοοσρατίας μας, γιατὶ ἕνα εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς ἀφιοδηπηθῆ: δὲν εἶναι βαθειὰ εἰλικρινεῖς καὶ ἀκριβολογημένα ρεαλιστικοί».

Προγραμματικὰ, μέσα στὰ σύντομα αὐτὰ λόγια, φαίνεται ὁλόκληρη ἡ οὐσία τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Βογαζλῆ, ποὺ δὲν ἔχει ἄλλην ἀξίωση, ἀπὸ τὸ νὰ σταθεῖ σὰν ἕνα ντοκουμέντο ἑλλὼς τε, δὲν κάνουν τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ τὸ νὰ διηγοῦνται τὴ ἱστορία μιᾶς ζωῆς, τοὺς ἐρωτὲς μιᾶς ποιητῆς του σημειόνει, σὲ πέντε ἐποχὲς μὲ μέση καὶ στὴν εἰσαγωγή. Τὸ πρῶτο μέρος ἀφορᾷ τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ κ. Βογαζλῆ, τὴ Φιλιππούπολη. κι' ἔπειτα τὴ Βουλγαρία καὶ τὰ βορινὰ της. Τὸ δεύτερο τὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὸν Ρῆνο καὶ Δούναβη καὶ ξανὰ τὴ Βουλγαρία, ὅπου γύρισε μετὰ τὶς σπουδές του. Τὸ τρίτο τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία ὡς τὰ 1917. Αὐτὰ περιλαμβάνουνται στὴ σημερινὴ συλλογή. Τὰ ἄλλα δύο μέρη εἶναι γεώτερα, ἀπὸ τὰ 1917 κι' ἔπειτα.

Αὐτὲς τὶς πληροφορίες μᾶς δίνει ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, γιὰ τὸ ἔργο του. Ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος αὐτοβιογραφίας του καὶ σύγχρονα γενικῆς ἀπεικόνησης ὅλων τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ποὺ ἔζησεν ὁ ποιητὴς στὸ μακρόχρονο αὐτὸ διάστημα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα τραγούδια, συναντοῦμε καὶ ἀρκετὲς φροντισμένες ἰδιαίτερα μεταφράσεις ἀπὸ τὰ Βουλγαρικά, ἄλλες τοῦ Χάϊνε, τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Θεόφιλου, γερμανικὰ δημοτικά, ὅλ' αὐτὰ ταξινομημένα μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια.

Ὅστο γιὰ τὴν πρωτότυπη ἐργασία του, ὁ κ. Βογαζλῆς τὴ χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος στὸ σύντομο πρόλογό του: «Ὅλα σχεδὸν τὰ ποιήματα αὐτῆς τῆς συλλογῆς, σημειώνει, εἶναι γραμμένα στὸν τύπο τοῦ ἑλληνικοῦ τραγουδιοῦ τῆς γενεᾶς μας. Μιᾶς γενεᾶς, ποὺ εἶπε κι' αὐτὴ τὸ τραγούδι της καὶ φεύγει. Ἀλλὰ μιᾶς γενεᾶς, ποὺ ἔζησε ἐντατικὰ τὴ ζωή της κι' εἶχε τὴν ψυχοσύνθεσή της. Τῆς γενεᾶς τοῦτης τὴς σάρκες, τοὺς κοπιοῦς, τὲς ἀντιλήψεις καὶ τὰ παθήματα καὶ τὲς ἐλπίδες τραγουδᾶ σπὰ ποιήματά μου. "Ἴσως μιὰ μέρα ὅταν λείψη καὶ ἀ.τελευταῖος τοῦ καιροῦ μας, οἱ στίχοι τοῦτοι νὰ χρησιμεύσουν στὲς ἐρχόμενες ἡλικίες γιὰ ντοκουμέντο τῆς νοοσρατίας μας, γιατὶ ἕνα εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς ἀφιοδηπηθῆ: δὲν εἶναι βαθειὰ εἰλικρινεῖς καὶ ἀκριβολογημένα ρεαλιστικοί».

Ἀρχαῖτα νὰ τονίζει τὸ ὅμορφο ἔργο τοῦ κ. Βογαζλῆ, ὅπως ἀποθέτει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴ στιχουργία τὴς ἀρχαῖτας τὴς ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπὸ τὴ Βουλγαρία, ἀλλὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Βογαζλῆ, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴς στιχουργία τὴς ἀρχαῖτας τὴς ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπὸ τὴ Βουλγαρία, ἀλλὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Βογαζλῆ, ὅπως ἀποθέτει

ΓΡΑΦΕΙΑ
Πατησίων 8
ΤΗΛ. 30-461

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περίοδος
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ Δ
Ἀριθ. φύλλου

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΥΒΡΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΤΟ

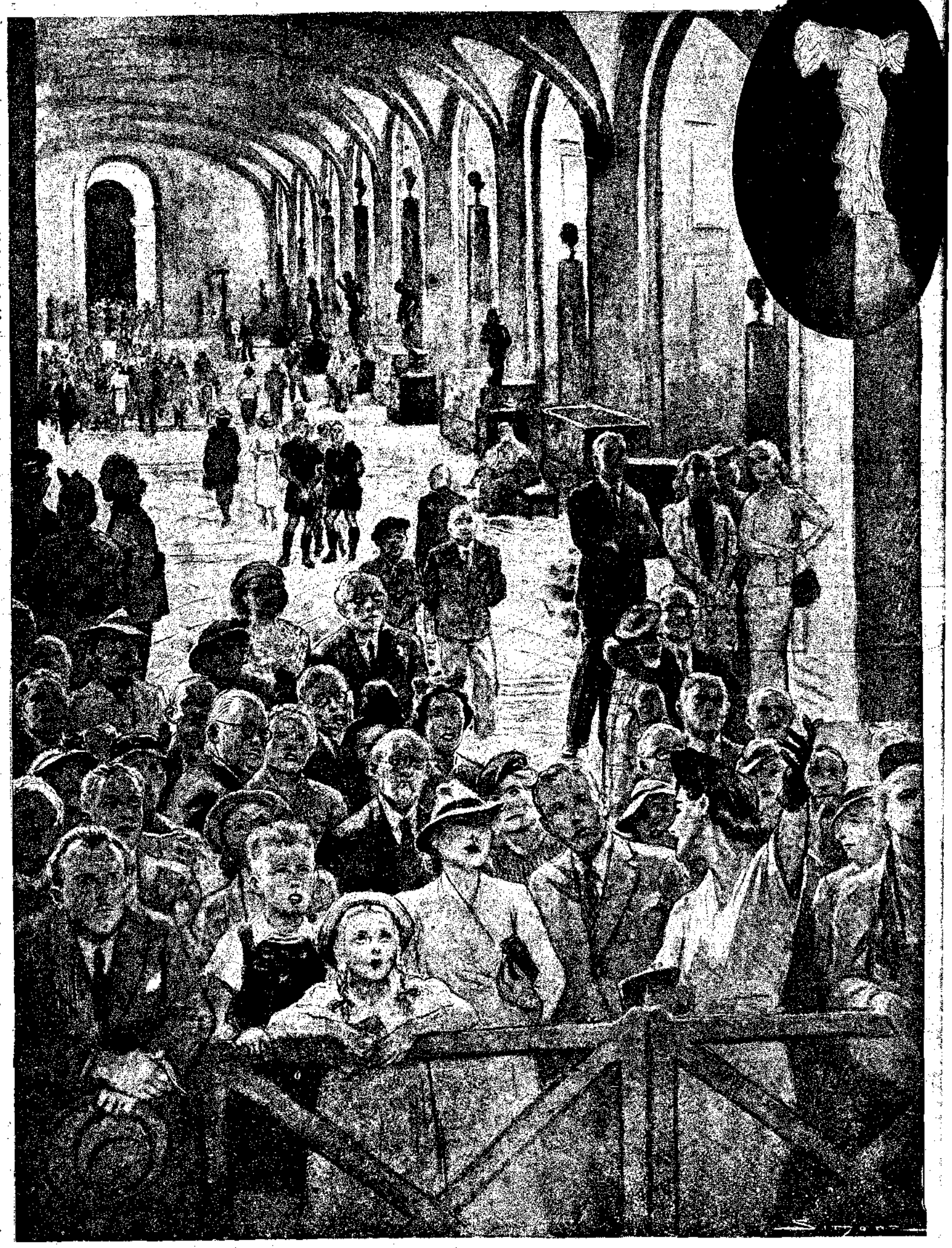

Γαλλικὸ περιοδικὸ δημοσιεύει τὴ διπλανὴ εἰκόνα ἑνὸς ὁμίλου ἐπισκεπτῶν τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου μπροστὰ στὴν περίφημη «Νίκη τῆς Σαμοθράκης», ποὺ φαίνεται ἀπάνω δεξιά. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι παρμένη τὴ νύχτα, ἔπειτα ἀπὸ τὴ θαυμάσια ἰδέα, ποὺ εἶχε ἡ διεύθυνση τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου νὰ... ἠλεκτροφωτίσει τὶς αἴθουσές του καὶ νὰ φέρει ἔτσι σιμὰ στὰ κειμήλια τῆς τέχνης ποὺ περικλείει, ἕνα πλῆθος κόσμου. Τὸ γαλλικὸ περιοδικὸ συνοδεύει τὴν εἰκόνα αὐτὴ μὲ τὶς παρακάτω ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις, γιὰ τὴν ὡραία αὐτὴ καινοτομία, τοῦ τεχνοκρίτη Ραϋμὸν Λεκυγιέ:

«Ἀνάμεσα στὶς σύγχρονες Παρισινὲς διασκεδάσεις, ποὺ ἔχουν ἐξαιρετικὴ πέραση, εἶναι κάποια ποὺ ὀφείλεται σὲ μιὰν εὐτυχισμένη καινοτομία. Τὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου ἀνοιχτὸ τὴ νύχτα! Τὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου ἠλεκτροφώτιστο πραγματοποιεῖ τεράστιες εἰσπράξεις, ποὺ αὐξάνουν μὲ τὴν κάθε μέρα ποὺ περνᾶ!

»Πρόκειται γιὰ μιὰ θαυμάσια ἔμπνευση, ποὺ ἐπικυρώθηκε ἀπὸ μιὰν ἀναμφισβήτητη ἐπιτυχία. Οἱ λόγοι εἶναι φανεροὶ κι' εὐκολοεξήγητοι. Πλῆθος ἐπισκέπτες, ποὺ οἱ ἐργασίες τους δὲν τοὺς ἄφηναν οὔτε τὸν καιρό, οὔτε τὴ διάθεση νὰ μποῦν σ' ἕνα μουσεῖο, μ' ἐνθουσιασμὸ τώρα διαθέτουν μιὰ βραδυά τους γιὰ ἕνα θέαμα τόσο φθηνὸ καὶ ὅπου κ' ἡ πιὸ μικρὴ λεπτομέρεια ἔχει προβλεφθεῖ γιὰ τὴ διευκόλυνσή τους. Τὰ κειμήλια τῆς τέχνης δέν ἔχουν νὰ χάσουν, ἀλλὰ ἀντίθετα κερδίζουν ἀφάνταστα ὅπως παρουσιάζονται μεθοδικὰ καὶ κατάφωτα. Μπαίνοντας κανεὶς τὶς ὧρες αὐτὲς μέσα στὸ Μουσεῖο τοῦ Λούβρου, δὲν ἔχει πιὰ τὴν ἐντύπωση, ἀπὸ τὸ μισοσκόταδο καὶ τὴ θλίψη ποὺ ἐπικρατεῖ μέσα σ' ὅλα τὰ μουσεῖα, πώς μπαίνει μέσα σ' ἕνα νεκροταφεῖο τέχνης.

»Ὁ Ἀνρὺ Βέρν, ὁ διευθυντὴς τοῦ Λούβρου, κατώρθωσε μὲ τὴν ἐμπνευσμένη ἐπιμονή του, νὰ ξαναζωντανέψει καὶ ν' ἀναμίξει μὲ τὴ σημερινὴ ζωὴ τὰ παλιὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης.

»Τὸ τεχνητὸ φῶς, ποὺ μὲ τόση δεξιοτεχνία μεταχειρίζεται ὁ Φεράν, ὁ ἀρχιτέκτονας τοῦ Λούβρου, στόλισε μὲ μιὰν ἄφθαστη χάρη τὰ αἰωνόβια μάρμαρα. Ὁ Ἀντρὲ Σενιὲ ὀνειρευόταν νὰ φτιάξει «ἀρχαίους στίχους ἐπάνω σὲ νέες ἰδέες»: τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς κατώρθωσε νὰ μᾶς παρουσιάσει τὰ ἔργα ποὺ κληρονομήσαμε ἀπὸ τὸ παρελθόν, μὲ μιὰ νέαν αἴγλη. Ὑπογραμμίζοντας μ' ἕναν τρόπο θεαματικὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ ἑνὸς ἀγάλματος ἢ ἑνὸς ἀνάγλυφου, προκαλεῖ τὴν περιέργεια τοῦ ἐπισκέπτη, ποὺ ποτὲ ἴσαμε τότε δὲν εἶχε προσέξει τὴν ἀλληλουχία καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς τέχνης.

»Ἀλλὰ τὸ φῶς δὲ στάθηκε ἡ μοναδικὴ καινοτομία γιὰ τοὺς νυκτερινοὺς ἐπισκέπτες τοῦ Λούβρου. Ὑπάρχουν ὁδηγοὶ ποὺ ἐξηγοῦν τὰ ἔργα τέχνης. Οἱ ὁδηγοὶ αὐτοὶ εἶνοι ὅλοι νέοι καὶ νέες, μαθητὲς τῆς εἰδικῆς σχολῆς τοῦ Λούβρου, ποὺ κατορθώνουν, καθώς μάλιστα οἱ ἐπισκέπτες κατέχουνται ἀπὸ τὴν πιὸ εὐχάριστη διάθεση, νὰ παρασύρουν τὸ ἀκροατήριό τους, γιὰ νὰ κατανοήσει καὶ νὰ ἐνθουσιαστεῖ.

»Τὸν ἐνθουσιασμὸ αὐτὸν εἶναι εὔκολο νὰ τὸν ἐξακριβώσει καθένας, φτάνει ν' ἀναμιχθεῖ, ὅπως ἔκανε ὁ σκιτσογράφος μας, σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ὁμίλους ποὺ περιτριγυρίζουν τοὺς ἐξηγητὲς τῶν ἀριστουργημάτων. Εἶναι ἕνα θέαμα πραγματικὰ αἰσιόδοξο, σὲ μιὰν ἐποχή, ὅπου οἱ πνευματικὲς ἐνασχολήσεις ἔχουν τόσο συχνὰ δυσφημισθεῖ.».

Ἡ παραπάνω καινοτομία τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου εἶναι τόσο πολιτισμένη καὶ τόσο ζωντανή, ποὺ μόλις τολμοῦμε νὰ τὴν προτείνουμε γιὰ μίμηση στὸ Ἀρχαιολογικό μας Μουσεῖο...